

373.15

๒ ๖๖๔ ๐

๕.3

การปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ปริญญานิพนธ์

ของ

นิตยา วีระพันธ์

13 ส.ค. 2537

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

เมษายน 2536

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

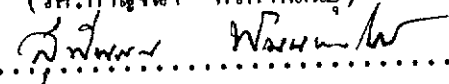
187479

คณะกรรมการควบคุม และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

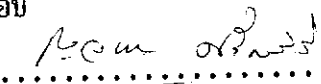
..........ประธาน

(รศ.กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์)

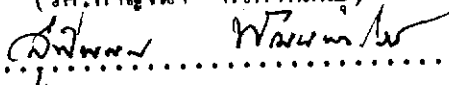
..........กรรมการ

(อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์)

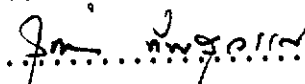
คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน

(รศ.กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์)

..........กรรมการ

(อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์)

..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.ดร.สุดา ทพสุวรรณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 20 เดือน เมษายน พ.ศ. 2536

ประกาศขอบคุณการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยความรู้เป็นอย่างสูงของ
รองศาสตราจารย์กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ และอาจารย์สุพิพรรณ พัฒนาศิขย์ ประธาน
และกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอขอบพระคุณ
รองศาสตราจารย์อังคณา สายยศ และอาจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช ที่กรุณาให้คำแนะนำ
เพิ่มเติมทางสถิติ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประหยัด หาสิตะพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร
วรุตบางกูร ดร.ประสพ แสนคำเครือ อาจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช และนางสาววลัย
ฉิมไพบูลย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครองโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา ที่ได้ให้ความ
อนุเคราะห์ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณ
ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานีและโรงเรียนธัญบุรี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ที่ได้ให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามเพื่อการทดลองใช้เครื่องมือ

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์และขอขอบคุณคณะผู้บริหาร
และครูอาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ได้
กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการดำเนินการทำปริญญานิพนธ์

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภา ทิพย์สุวรรณ ที่กรุณาตรวจให้คำแนะนำ
และปรับปรุงแก้ไขปริญญานิพนธ์ ซึ่งทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องสักการะเพื่อบูชาพระคุณ
คุณพ่อ คุณแม่และอาจารย์ทุกท่าน

นิตยา วีระพันธ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	7
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
	ค่านิยมคัมภีร์เฉพาะ	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
	สภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา	11
	การบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา	15
	การบริหารกิจการนักเรียน	18
	การปกครองนักเรียน	20
	การดูแลนักเรียน	23
	การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	33
	การส่งเสริมวินัยในตนเอง	42
	การส่งเสริมประชาธิปไตย	53
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	63

3	วิธีดำเนินการ	64
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	64
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	67
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	69
	การจัดกระทำข้อมูล	71
	การวิเคราะห์ข้อมูล	71
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	75
	การวิเคราะห์ข้อมูล	75
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	115
	วิธีดำเนินการวิจัย	115
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	115
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	116
	การวิเคราะห์ข้อมูล	116
	สรุปผลการวิจัย	116
	อภิปรายผล	118
	ข้อเสนอแนะ	139
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	140

บรรณานุกรม	141
ภาคผนวก	151
ประวัติย่อของผู้วิจัย	166

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน	65
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน	67
3 จำนวนและคำร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน	70
4 สภาพการปกครองนักเรียนสรุปรวมทุกด้าน และแต่ละรายด้านตามทัศนะของ ผู้บริหารและครูโรงเรียนในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และรวมทั้งจังหวัด พระนครศรีอยุธยา	77
5 สภาพการปกครองนักเรียนด้านการดูแลนักเรียนสรุปรวมทุกข้อและแต่ละรายข้อ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ของโรงเรียนในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และรวมทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	79
6 สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สรุปรวม ทุกข้อและแต่ละรายข้อ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูของโรงเรียน ในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และรวมทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	91
7 สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง สรุปรวมทุกข้อ และแต่ละรายข้อ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูของโรงเรียนในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และรวมทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	97
8 สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย สรุปรวมทุกข้อ และแต่ละรายข้อ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูของโรงเรียนในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และรวมทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	103
9 เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนแต่ละรายด้านและสรุปรวมทุกด้าน ตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล	109

- 10 เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนแต่ละรายด้านและสรุปรวมทุกด้านตามทัศนะ
ของผู้บริหารโรงเรียน ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล 111
- 11 เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนแต่ละรายด้าน และสรุปรวมทุกด้านตามทัศนะ
ของครูโรงเรียนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล 113

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ซึ่งทำหน้าที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนามรดกทางสังคมและวัฒนธรรม ให้เจริญก้าวหน้าเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปเพื่อมนุษย์จะได้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษามีส่วนช่วยให้มนุษย์มีความเจริญงอกงามทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวของมนุษย์ รวมทั้งทำให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสังคม และสามารถพัฒนาสังคมให้เจริญงอกงามอีกด้วย

โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุระหว่าง 13 - 18 ปี เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเด็กในช่วงอายุดังกล่าวนี้เป็นวัยที่กำลังอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต หน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วให้มีความรู้ทางวิชาสามัญและวิชาชีพ และดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงงาม พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ให้รู้จักคิด วิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาของสังคม สามารถปรับตัวพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมได้ (กรมสามัญศึกษา, 2534 ก : 4 - 6) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเอาใจใส่ของผู้บริหารและครูในการจัดการศึกษาและการดูแลการดำเนินชีวิตของเด็กวัยนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

การบริหารโรงเรียนมัศึกษานั้นประกอบด้วยงาน 6 ด้าน ได้แก่ งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานวิชาการหรืองานหลักสูตรและการสอน งานกิจการนักเรียน งานด้านบุคลากร งานด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และงานด้านการเงินและธุรการ (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์, 2533 : 5 - 6) งานกิจการนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาได้ด้วยดี และช่วยให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข ตลอดจนช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถ ความสนใจของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้าเกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้เป็นอย่างดี งานกิจการนักเรียนเป็นงานนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนตาม

ปกติ งานส่วนนี้ประกอบด้วยงานย่อย 3 ลักษณะ ได้แก่ งานปกครองดูแลนักเรียน งานบริการและสวัสดิการต่าง ๆ และงานกิจกรรมนักเรียน (กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. 2533 : 14)

งานปกครองดูแลนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนโดยตรง เป็นงานที่เกี่ยวกับการติดตามดูแลเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย สามารถศึกษาเล่าเรียนได้ด้วยความดีและประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนตลอดจนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง เพื่อให้นักเรียนจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดความสงบสุขทั้งตนเองและสังคมโดยรวม ฉะนั้นการบริหารงานด้านการปกครองนักเรียนอย่างถูกต้องเหมาะสมจะช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียน ลดปัญหาด้านความประพฤติที่ไม่เหมาะสม พัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นคนมีคุณภาพ และเป็นพลเมืองดีของสังคมในอนาคต

กรมสามัญศึกษาซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยตรง ได้มีประกาศเรื่องทิศทางการจัดการศึกษาไว้ว่า ให้โรงเรียนมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาได้ เป็นคนมีวินัย มีความกตัญญู ขยันประหยัด (ไกรวิทย์ วรพิพัฒน์. 2531 : 2) ในการนี้กรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายในเชิงประมาณ 2535 ส่งเสริมให้โรงเรียนเร่งดำเนินการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่นักเรียน โดยเน้นให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีระเบียบวินัย เสียสละบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เห็นคุณค่าของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กรมสามัญศึกษา. 2534 ก : 1 - 2) และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม สติปัญญาและสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลให้รู้จักเหตุผล รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี รู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติตามกรอบความถูกต้องดีงาม มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดี มุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมให้มีสันติสุข รู้จักเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 3 - 4) จะเห็นได้ว่าบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่างก็เห็นความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วินัยในตนเองแก่นักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งงานเหล่านี้เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายปกครองนักเรียนที่จะต้องดำเนินการปกครองนักเรียน ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาชาติ และนโยบายของกรมสามัญศึกษาที่วางไว้

ในการดูแลและพัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีความประพฤติอันพึงปรารถนานั้น จำเป็นที่ผู้ปกครองครูจะต้องมีความเข้าใจในหลักการปกครองนักเรียนที่ถูกต้อง ซึ่งแนวคิดที่เกี่ยวกับหลักการและวิธีการในการปกครองนักเรียนที่จะให้ได้ผลนั้น กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 14 - 53) กล่าวว่า การปกครองดูแลนักเรียนควรเริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้ามาเรียนในโรงเรียน โดยทางโรงเรียนควรให้มีการสำรวจข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับตัวนักเรียนไว้ล่วงหน้า ด้านการรับนักเรียนจะต้องให้เกิดความยุติธรรมและให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นเมื่อก้าวเข้ามาอยู่ในโรงเรียน มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนอย่างเหมาะสม ให้มีการจัดทาระเบียนนักเรียน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการช่วยเหลือนักเรียน มีการรายงานผลการเรียนและพัฒนาการของนักเรียนต่อผู้ปกครองอยู่เสมอ รวมทั้งเรื่องระเบียบวินัย การรักษาระเบียบวินัย ต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างดี ตลอดจนการพิจารณาเลือกบุคคลที่ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนควรเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีไหวพริบ มีความเห็นอกเห็นใจ และมีความเข้าใจมนุษย์ด้วยกัน

แต่อย่างไรก็ตาม ผลจากการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมา การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 บ่งชี้ว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านการเรียนหลักสูตรดังกล่าว ยังมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาคุณภาพของเยาวชนตามสภาพที่เป็นอยู่ สรุปได้ว่าส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีลักษณะ มองการณ์ใกล้ ต้องจู้จี้จิบรับ รับแต่ประโยชน์ โทษแต่สังคม จนทิ้งหลักดี เอาแต่ใจตน ถือวิธีเก่า ไม่ลงมือทำได้แต่จำ (กรมวิชาการ. 2533 : 1) จึงเห็นได้ว่าเยาวชนของชาติเป็นบุคคลที่ยังมีปัญหาด้านความประพฤติที่ไม่เหมาะสมอีกมาก จากข้อมูลการสำรวจของกองสารวัตรนักเรียนในส่วนกลางเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความประพฤติไม่เหมาะสมกับสภาพ และวัยของนักเรียน

ในปีการศึกษา 2532 พบว่า มีนักเรียนหลบหนีการเรียน 1,980 คน เทียบได้ในเวลาเรียน 1,190 คน ตรวจพบยาเสพติด 616 คน เล่นการพนัน 789 คน แต่งกายไม่ถูกระเบียบ 330 คน คี๋มีสุราและสูบบุหรี่ 170 คน ก่อการทะเลาะวิวาท 93 คน ประพฤติตนในทางอนาจาร 81 คน จับกลุ่มมั่วสุม 295 คน แสดงกิริยาไม่สุภาพ 5 คน มีสารเสพติดไว้ในครอบครอง 13 คน รวมทั้งสิ้น 5,036 คน เป็นนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามากที่สุดจำนวน 2,362 คน (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา. 2533 : 2 - 4) และในส่วนภูมิภาค 12 จังหวัด ที่มีหน่วยสารวัตรนักเรียนตั้งอยู่ ได้ตรวจพบนักเรียนที่ประพฤติดนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัย รวมทั้งสิ้น 6,539 คน ในปีการศึกษา 2533 (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา. 2534 ก : ไม่มีเลขหน้า) และจากข้อมูลการสรุปผลการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ประจำปี 2534 ได้สรุปผลการบริหารงานเรื่องหนึ่งว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ขาดการพัฒนาในด้านคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัย (กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. 2534 : 7)

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 29 โรงเรียน ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล 5 โรงเรียน จัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีสภาพแวดล้อมและลักษณะสังคมเป็นแบบกึ่งสังคมเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสภาพสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ มากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนด้วย และยังมีโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลอีกจำนวน 24 โรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จัดเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นแบบสังคมชนบท จากสภาพที่ตั้งของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลที่แตกต่างกันนี้ อาจมีผลทำให้สภาพการปกครองนักเรียนแตกต่างกันด้วย ปัญหาที่พบด้านความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในโรงเรียนในจังหวัดนี้ ได้แก่ มาโรงเรียนสาย หนีโรงเรียน หนีคาบเรียน ลักขโมย พกอาวุธ วัตถุระเบิดและดอกไม้ไฟมาโรงเรียน ก่อการทะเลาะวิวาท ทาลายทรัพย์สินของโรงเรียน ก้าวร้าวและกระด้างกระเดื่องต่อครูอาจารย์ ปัญหาเรื่องขู้สาว (กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2531 : 80 - 83) และในปีการศึกษา 2534 สภาพปัญหาในด้านการส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และ

ค่านิยมที่ดีนั้นไม่ค่อยได้ปฏิบัติจริง นักเรียนขาดความกตัญญูทวดที่ ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบขาดความซื่อสัตย์และความขยันหมั่นเพียร (คณะกรรมการสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2534 : 2) จากสถิติและข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนี้มีมากมาย ซึ่งส่งผลเสียหายทั้งต่อตัวนักเรียนและสังคมโดยรวม

สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวอาจมาจากตัวนักเรียนเองซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในวัยรุ่น อันเป็นวัยที่มีปัญหามากดั่งที่ทราบกันอยู่แล้ว หรืออาจจะมีสาเหตุจากครอบครัวอันได้แก่ ความยากจน ครอบครัวแตกแยก ผู้ปกครองอาจเลี้ยงดูอย่างกดดันหรือปล่อยปละละเลยมากเกินไป หรือสาเหตุจากการคบเพื่อนไม่ดี ตลอดจนอาจมีสาเหตุมาจากปัญหาภายในสถานศึกษานั้นเอง เช่น เมื่อนักเรียนมาโรงเรียนแล้วทางโรงเรียนยังมิได้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน นักเรียนไม่ได้รับความรักความอบอุ่นจากครูอาจารย์ มีการเข้มงวดกดดันเรื่องระเบียบวินัยมากเกินไป มีการลงโทษนักเรียนอย่างรุนแรงโดยไม่ใช้หลักจิตวิทยาในการป้องกันและแก้ปัญหาซึ่งมักมีข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ นอกจากนี้นักเรียนอาจขาดการปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ในบางครั้งครูอาจารย์ที่ปรึกษาขาดความเข้าใจในตัวนักเรียน ไม่สนใจที่จะติดตาม และขาดการประสานงานกับผู้ปกครอง (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา. 2534 ข : 9 - 12) อันเป็นต้นเหตุแห่งการประพฤติผิดวินัยของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพความประพฤติและสาเหตุของปัญหาเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานด้านการปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในบางส่วนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสนใจและรับแก้ไข พัฒนาการบริหารงานด้านนี้ให้ก้าวหน้ามากขึ้น ซึ่งถ้าทำสำเร็จก็จะช่วยให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของประเทศต่อไปในอนาคต (กรมสามัญศึกษา. 2530 ก : คานา) ผู้วิจัยในฐานะที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้คลุกคลีอยู่กับการปกครองนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามาเป็นเวลานาน มีความเห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยาเองก็ยังมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนและการปกครองนักเรียนอยู่อีกมาก เช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปตามรายงานของกองสำรวจตัวนักเรียน กรมพลศึกษา ดังจะเห็นได้ว่ามีครูอาจารย์อยู่อีกมากที่ยังขาดความสามารถในการแสดงความรักความเข้าใจนักเรียน และยังมีอีกหลายรายที่ชอบแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนอยู่เสมอทั้งโดยคำพูดและการกระทำ เช่น มีการดุด่าว่ากล่าวและประจานความผิดของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการใช้วิธีการลงโทษอย่างรุนแรงแก่นักเรียนมากกว่าการช่วยเหลือจัดตั้งเหตุแห่งการประพฤติผิด และพร้อม ๆ กันนั้น มักจะขาดความเอาใจใส่ในการพัฒนาการสอนให้มีคุณภาพและน่าสนใจมากขึ้น อันเป็นต้นเหตุแห่งความเบื่อหน่ายในการเรียนซึ่งมีผลให้เกิดปัญหาด้านความประพฤติตามมา ในที่สุด ฯลฯ

จากลักษณะการปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเท่าที่เป็นอยู่ดังกล่าวมานี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแก้ไขพัฒนาให้เกิดแนวทางและวิธีการดำเนินการเสียใหม่ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งก่อนที่จะทำการปรับปรุงพัฒนาก็ควรจะได้มีการศึกษาสภาพการปกครองนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ทราบแน่ชัดเสียก่อนว่ามีสภาพการดำเนินงานด้านปกครองนักเรียนเป็นอย่างไร มีลักษณะที่เป็นต้นเหตุของปัญหาต่อพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและชัดเจนสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาวิธีการปกครองนักเรียนให้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์แก่นักเรียนได้มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนของโรงเรียนดังกล่าว

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการปกครองนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเรื่องการดูแลนักเรียน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมวินัยในตนเอง และการส่งเสริมประชาธิปไตย ตามทัศนะของผู้บริหารและครู

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับสภาพการปกครองนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารและครู ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีคุณภาพเกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากยิ่งขึ้น และยังสามารถนำเสนอกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองของเด็กวัยรุ่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการปกครองนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาหรือเด็กวัยรุ่นในสถาบันต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2535 ตามทัศนะของผู้บริหารและครู โดยจะศึกษาเนื้อหาตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.1 การดูแลนักเรียน
- 1.2 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
- 1.3 การส่งเสริมวินัยในตนเอง
- 1.4 การส่งเสริมประชาธิปไตย

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2535 จำนวน 29 โรงเรียน แยกเป็นผู้บริหาร 80 คน ครู 1,417 คน รวมทั้งสิ้น 1,497 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหาร 67 คน และครู 303 คน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2535 ที่ได้มาจากการสุ่มประชากรในข้อ 2 ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 370 คน

4. ตัวแปรที่จะศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ

4.1.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นผู้บริหารและครู

4.1.2 สถานที่ตั้งของโรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนในเขตเทศบาล

และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะของผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีต่องานด้านการปกครองนักเรียนในเรื่อง

4.2.1 การดูแลนักเรียน

4.2.2 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

4.2.3 การส่งเสริมวินัยในตนเอง

4.2.4 การส่งเสริมประชาธิปไตย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการปกครองนักเรียน หมายถึง ลักษณะการดำเนินงานเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคน ให้มีชีวิตรอยู่ในโรงเรียนด้วยความปกติสุข สามารถศึกษาเล่าเรียนได้สำเร็จตามความมุ่งหมาย และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเนื้อหาใน 4 เรื่องดังนี้

1.1 การดูแลนักเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนเอาใจใส่ในการดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ได้แก่ การสัมนาในโรงเรียนและการรับนักเรียน การจัดกลุ่ม

นักเรียน การจัดทบทวนเป็น ระเบียบนักเรียน การดูแลความก้าวหน้าในการเรียนและความ
ประพฤตินักเรียน ตลอดจนการรายงานผลต่อผู้ปกครอง โดยมุ่งให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ใน
โรงเรียนอย่างปกติสุข สามารถศึกษาเล่าเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ด้วยดีและประสบความสำเร็จตาม
ความมุ่งหมาย

1.2 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง ความพยายามในการดำเนินการ
ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การแนะแนวทางแก่นักเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน การจัด
สิ่งแวดล้อมที่ดีเพื่อส่งเสริมพัฒนาความประพฤติของผู้เรียนให้ดีเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

1.3 การส่งเสริมวินัยในตนเอง หมายถึง ความพยายามในการดำเนินการด้วย
วิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีอำนาจ
ภายนอกมาควบคุม ได้แก่ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน
การส่งเสริมให้นักเรียนปกครองดูแลกันเอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและใช้เหตุผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

1.4 การส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง ความพยายามของผู้บริหารและครู
ในอันที่จะดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนและ
กิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น พัฒนาพฤติกรรมการสอนและวิธีการปกครองนักเรียนให้เป็น
ประชาธิปไตยยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมทั้งในการวางแผน การดำเนินการและ
การประเมินผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนเป็นสมาชิก
ที่ดีของสังคมตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนทั้ง 4 ด้านนี้ สามารถวัดได้โดยการใช้
แบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่สอนนักเรียนตั้งแต่ชั้น ม.1 ถึง ม.6
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา สถานที่ตั้งของโรงเรียนแบ่งออกเป็น 2 เขต ดังนี้

2.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

มี 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ และโรงเรียน
อยุธยาสรณ์ ในเขตเทศบาลเมืองเสนา ได้แก่ โรงเรียนเสนา "เสนาประสิทธิ์" และในเขต
เทศบาลตำบลท่าเรือ ได้แก่ โรงเรียนท่าเรือ "นิตยานุกูล" รวมทั้งสิ้น 5 โรงเรียน

2.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล หมายถึง โรงเรียน
มัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา เทศบาลเมืองเสนา และเทศบาลตำบล
ท่าเรือ รวมทั้งสิ้น 24 โรงเรียน

3. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางด้านการ
การบริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ รวมทั้งผู้ช่วย
ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ จากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ซึ่งรับราชการอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปีการศึกษา 2535

4. ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับบรรจุแต่งตั้งจากกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ให้รับราชการในตำแหน่งครูผู้สอน โดยรับเงินเดือนจากเงินงบประมาณ
หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ และให้ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. ทักษะของผู้บริหารและครู หมายถึง ความเห็นตามความรู้สึกละและเหตุผลของ
ผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อ
สภาพการปกครองนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ซึ่งกำหนดขอบเขต เนื้อหาที่ศึกษาดังนี้

1. สภาพโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. การบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 2.1 ความหมาย ความมุ่งหมาย และความสำคัญของการมัธยมศึกษา
 - 2.2 ขอบข่ายของการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การปกครองนักเรียน
 - 4.1 การดูแลนักเรียน
 - 4.2 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
 - 4.3 การส่งเสริมวินัยในตนเอง
 - 4.4 การส่งเสริมประชาธิปไตย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพโรงเรียนมัธยมศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2533 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,808 โรงเรียน และสาขาโรงเรียนอีก 172 แห่ง (กรมสามัญศึกษา. 2534 ก : 5) จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาทั้งสิ้นประมาณ 1,650,000 คน เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นประมาณ 1,200,000 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 450,000 คน จำนวนครูสังกัดกรมสามัญศึกษาประมาณ 103,000 คน ใช้งบประมาณปีหนึ่งประมาณ 10,200 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุของประชากรที่เป็นนักเรียน จะเห็น

ได้ว่ามีนักเรียนอายุ 13 - 18 ปี ทั้งสิ้น 28% ของประชากรทั้งประเทศและนักเรียนกลุ่มดังกล่าวนี้เรียนอยู่ในกรมสามัญศึกษา 21% ในด้านคุณภาพของนักเรียนนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนที่มีคุณภาพดีมากที่สุด มาจากโรงเรียนในกรุงเทพฯ และระดับจังหวัดที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่ นักเรียนคุณภาพปานกลางมาจากโรงเรียนระดับอำเภอและตำบล ส่วนนักเรียนที่มีคุณภาพต้องปรับปรุงมาจากโรงเรียนขนาดเล็ก ประมาณ 35% ของปัญหาในเชิงคุณภาพปรากฏว่าเด็กในระดับชั้นดังกล่าวนี้มีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาที่มีความจำเป็นยิ่งในทศวรรษหน้า ด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพพบว่า นักเรียน ม.3 เรียนต่อ ม.4 65 - 69% ประกอบอาชีพ 8% ว่างงาน 6% และติดตามไม่ได้ 19% นักเรียน ม.6 เรียนต่อ 56% ประกอบอาชีพ 15% ว่างงาน 8% และติดตามไม่ได้ 30% จากข้อมูลที่น่ามาแสดงนี้จะเห็นได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จะศึกษาต่อเป็นจำนวนมาก และโรงเรียนที่เด็กเหล่านี้เข้าศึกษาต่อมากที่สุดคือโรงเรียนในระดับจังหวัด ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพอสรุปได้ว่า การจัดการมัธยมศึกษาเป็นการวางพื้นฐานในการศึกษาต่อของเด็กส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังเป็นการดำเนินการเพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กออกไปประกอบอาชีพและเพื่อยกระดับการศึกษาพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้นอีกด้วย (สมชัย วุฒิปรีชา. 2533 : 2 - 3)

จากการประชุมสัมมนาผู้บริหารและหัวหน้าหน่วยงาน สังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2534 ได้มีการสรุปปัญหาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ทั่วประเทศ (ซึ่งขอกล่าวไว้เพียงบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน) ไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนในท้องถิ่นทำได้น้อย การดำเนินการเกี่ยวกับอาชีพอิสระของนักเรียนยังขาดการดำเนินงานอย่างมีระบบ ขาดการปฏิบัติจริงในการจัดการ การรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น ม.1 เริ่มมีปัญหารับได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่กรมสามัญศึกษากำหนด มีปัญหานักเรียนขาดแคลนทุนทรัพย์ นักเรียนไม่สนใจวิชาชีพรที่โรงเรียนเปิดให้เลือกเรียน ปัญหานักเรียนขาดประสบการณ์ในการนำความรู้ด้านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ และปัญหาขาดการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัย (กรมสามัญศึกษา. 2534 ก : 1 - 7)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 16 อำเภอ และแบ่งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล

เทศบาลซึ่งมี 3 แห่งคือ เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา เทศบาลเมืองเสนา เทศบาลตำบลท่าเรือ และสุขาภิบาลซึ่งมี 20 แห่ง (คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2535 : 7)

จากการศึกษาเกณฑ์การยกฐานะท้องถิ่นที่มีความเจริญเป็นเทศบาลตำบลและเทศบาลเมือง พบว่า สภาพท้องถิ่นที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม มีรายได้ตั้งแต่ 12,000,000 บาท และจำนวนประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป สามารถยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลได้ (อนันต์ อนุกุล : 2535 : 1 - 2) ส่วนเทศบาลเมืองนั้นได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด หรือชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป และความหนาแน่นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร (เสถียร วิชัยลักษณ์และสืวงศ์ วิชัยลักษณ์. 2534 : 3) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลและเทศบาลเมืองย่อมมีความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและมีความหนาแน่นของประชากรมากกว่าท้องถิ่นที่อยู่นอกเขตเทศบาลอย่างเห็นได้ชัด ฉะนั้นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล กับโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลย่อมมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันด้วย

สำหรับการศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปรากฏว่าจังหวัดนี้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย รวมทั้งสิ้น 29 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตเทศบาลมีจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ ในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยามีโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ และโรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์ในเขตเทศบาลเสนา มีโรงเรียนเสนา"เสนาประสิทธิ์" และเขตเทศบาลท่าเรือมีโรงเรียนท่าเรือ"นิตยานุกูล" ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลมีทั้งสิ้น 24 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนปากกรานวิทยา ท่าหลวงวิทยานุกูล นครหลวง"อุดมรัชต์วิทยา" ท่าช้างวิทยาคม บางซ้ายวิทยา บางไทรวิทยา บางบาล บางปะหัน บางปะอิน"ราชานุเคราะห์ 1" อุดมศีลวิทยา บ้านแพรกประชาสรรค์ ผักไห่ "สุทธาประมุข" ลาดชะโดสามัคคี วัดโพธิ์ผักไห่ (เวชพันธ์อนุสรณ์) ภาษี"สุนทรวิทยานุกูล" มหาราช"ประชานิมิตร" ลาดบัวหลวงไพโรจน์วิทยา วิเชียรกลิ่นสุคนธ์อุปถัมภ์ วังน้อย (พนมยงค์วิทยา) สาครวิทยา ลาดงานประชาบำรุง อุทัย และหนองน้ำส้มวิทยาคม โรงเรียนดังกล่าวรวมเป็นกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามระเบียบของกลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2529 มีหน่วยงานที่กรมสามัญศึกษา

จัดตั้งขึ้นในระดับจังหวัดเรียกว่า สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ซึ่งมีที่ทำการอยู่ที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2534 จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 24,483 คน เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 19,712 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 4,771 คน จำนวนครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนรวมทั้งสิ้น 1,491 คน ครู - อาจารย์ที่มีวุฒิสองภาษาปริญญาตรีจำนวน 91 คน วุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวน 1,309 คนและวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 91 คน อัตราส่วนระหว่างครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 ต่อ 16

เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปรากฏว่าโรงเรียนมีปัญหามากหลายประการ เช่น นักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับ ม.1 และ ม.4 มีจำนวนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กรมสามัญศึกษากำหนด โรงเรียนยังขาดวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการสอน ฐานะการเงินของผู้ปกครองไม่เอื้ออำนวยในด้านการให้การศึกษาแก่บุตร นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดความร่วมมือในกิจกรรมทางการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัด และขาดความสนใจที่จะเรียนรู้และรู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ด้านการส่งเสริมศีลธรรมและค่านิยมที่ดีงาม โรงเรียนเน้นเรื่องการบอกการอบรมมากกว่าการปฏิบัติจริง และจากสภาพท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม มีการอพยพประชากรเข้ามาอยู่ในท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหานักเรียนส่วนใหญ่ขาดความกตัญญูต่อบิดา มารดา ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความซื่อสัตย์ และความขยันหมั่นเพียรเป็นจำนวนมากขึ้น (คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. 2534 : 1 - 11)

ซึ่งปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมานี้ โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปจะต้องรับผิดชอบ โดยจะต้องพยายามพัฒนาการดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถแก้ไขและสร้างคุณภาพของเด็กเหล่านี้ได้อย่างแท้จริง

การบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา

การบริหาร การบริหารงานเป็นกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้อำนาจตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ช่วยในการดำเนินงานให้บรรลุความสำเร็จ (พนัส หันนาคินทร์. 2524 : 5) นอกจากนี้การบริหารยังเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำทรัพยากรบริหารมาประกอบตามกระบวนการบริหารเพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (สมพงษ์ เกษมสิน. 2526 : 6) ในการบริหารกิจการใดก็ตาม การกิจสำคัญของผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารจะประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลหรือติดตามผล (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2527 : 13 - 16) การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารจะต้องศึกษาทฤษฎีการบริหารและสภาพปัจจัยในการบริหารต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งทฤษฎีการบริหารยุคใหม่ (Nics) กล่าวว่า ทรัพยากรการบริหารจะต้องประกอบด้วย คน เงิน กระบวนการบริหาร ทรัพยากร และต้องบวกด้วยข่าวสารและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องของความคิดเป็นสำคัญที่สุดอีกด้วย นอกจากนี้ บรรจง ชูสกุลชาติ ยังได้กล่าวไว้ด้วยว่า ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีปัจจัยสำคัญอยู่ 2 อย่าง ได้แก่ จะต้องมีความรู้ในวิชาการบริหารและเทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2533 : 3) ในการบริหารที่ต้นกบริหารจะต้องเป็นผู้คิดกว้างไกล และคิดลึก ต้องทำงานอย่างมีแผนอาศัยความสุ่มรอบคอบ ความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนความจริงใจต่อหน้าที่ (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. 2534 : ไม่มีเลขหน้า) สรุปได้ว่าการบริหารนั้นย่อมประกอบด้วย ผู้บริหาร วิธีการหรือกระบวนการบริหาร และปัจจัยต่าง ๆ เพื่อจะให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การบริหารการศึกษา เป็นการบริหารงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่และเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเอกกัตบุคคล เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโดยการใช้ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และการจัดการ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529 : 3) รวมทั้งการใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาด้วยกลวิธีต่าง ๆ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองดี (บุญโญ สาธร. 2532 : 14) การบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคม

ให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาภายในหรือภายนอกโรงเรียน และต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของบุคคลและสังคมด้วย

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการควบคุมและจัดบริการเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในโรงเรียน จัดกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสม เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพอย่างสูงนั้นจำเป็นต้องให้ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องความหมาย ความมุ่งหมาย ความสำคัญ และหน้าที่ของการมัธยมศึกษาเป็นอย่างดี เพื่อจะได้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาไปในแนวทางที่ถูกต้องต่อไป

ความหมาย ความมุ่งหมาย และความสำคัญของการมัธยมศึกษา

การมัธยมศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณธรรม ความรู้ความสามารถและทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ หรือเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนให้มีความสามารถในการประกอบการทำงานและอาชีพตามควร แก้ว และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข โดยการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 5)

ความมุ่งหมายของการจัดมัธยมศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อเตรียมเยาวชนที่เข้าสู่ระดับอุดมศึกษาให้เป็นเยาวชนที่คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี (โกวิท วรพิพัฒน์ และเยาว์รินทร์ จันทนัญญุระ. 2533 : 25) ให้มีความรู้ในวิชาสามัญและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ให้มีคุณภาพโดยให้มีคุณธรรมศีลธรรมและค่านิยมที่พึงามส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้รู้จักจัดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การพัฒนาสุขภาพอนามัย รู้จักอนุรักษ์ส่งเสริมเผยแพร่ศาสนาศิลปวัฒนธรรม (กรมสามัญศึกษา. 2534 ข : 4 - 8)

การมัธยมศึกษามีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งตอนต้นและตอนปลาย เป็นสถาบันที่มีเด็กวัยรุ่นเข้าเรียนมากที่สุด ถ้ารัฐต้องการให้วัยรุ่นที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะร่วมรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเต็มที่และอย่างมีความสุข รัฐต้องทุ่มเทกำลังเงิน และกำลังคนให้กับการมัธยมศึกษาให้มากที่สุด ต้องมีการวางแผนไว้อย่างรัดกุม การจัดการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาต้องมีหลักการที่แน่นอนตามที่รัฐต้องการ ตามที่สังคมต้องการ และตรงตามค่านิยม ของสังคม (รุ่งทิวา จักรกร. 2526 : 6) และการบริหารงานมัธยมศึกษา เป็นงานที่สำคัญ มากของเมืองไทยโดยเฉพาะการพัฒนาประเทศในขณะนี้และอนาคต (ฉัฐ ภูมิประวดี. 2534 : 1)

รุ่งทิวา จักรกร (2526 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ไว้ว่าต้องให้การศึกษาทั่วไป (General Education) เป็นความรู้พื้นฐานให้เพียงพอแก่การ เป็นพลเมืองดีในสังคมระบอบประชาธิปไตย ให้ความรู้ในวิชาชีพเพื่อสามารถออกไปประกอบอาชีพ ได้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ให้การแนะแนว (Guidance Function) เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกอย่างฉลาดในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต ให้นักเรียนมี โอกาสสำรวจตนเอง (Explovation Function) ในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการ และช่วยส่งเสริมประสบการณ์ในการพัฒนาทุกด้าน ส่วนในแผน การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ยังได้กล่าวไว้ด้วยว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาระดับพื้นฐานของปวงชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 8)

จากความหมาย ความมุ่งหมาย ความสำคัญและหน้าที่ของการมัธยมศึกษา ที่ได้ กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่จะระดับ ประถมศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ความสามารถ เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัยหรือเป็นพื้นฐานสำหรับ ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างสันติสุข

ขอบข่ายของการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำหรับขอบข่ายของการบริหารงานในโรงเรียนนั้น ได้มีการศึกษาหลายท่าน ได้เสนอแนวความคิดไว้ซึ่งขอล่าดังนี้

กิตติมา บริดีติลล (2532 : 36 - 41) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา ทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนมีธรรมชาติของงานที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย งาน 6 ประเภท ได้แก่ งานวิชาการ งานธุรการและการเงิน งานบุคคล งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน และงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

สำหรับกรมสามัญศึกษา (2532 ข : 1) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา แบ่งขอบข่ายของงานโรงเรียนนอกจากเป็นหมวดต่าง ๆ 6 หมวด ได้แก่ การบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการ และงานโรงเรียนกับชุมชน

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 5 - 6) กล่าวว่า งาน 6 ด้านของโรงเรียน ประกอบด้วย งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานวิชาการหรืองานด้านหลักสูตร และการสอน งานด้านกิจการนักเรียน งานบริหารบุคลากร งานอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และงานด้านการเงินและธุรการ

แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายงานของโรงเรียนที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีความคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งพอสรุปได้ว่าขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียนทุกระดับรวมทั้ง โรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยนั้น ประกอบด้วยงานที่สำคัญ 6 ด้านด้วยกัน ได้แก่ งานวิชาการหรือ หลักสูตรและการสอน งานธุรการและการเงิน งานบริหารบุคคล งานกิจการนักเรียน งานบริหาร ทั่วไปและอาคารสถานที่ และงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบริหารกิจการนักเรียน

งานบริหารกิจการนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของงานบริหารโรงเรียน ซึ่งหมายถึงการบริหาร กิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เป็น งานที่ผู้บริหารต้องรับผิดชอบโดยตรง (วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร. 2520 : 52) การศึกษา

นอกห้องเรียนมีส่วนช่วยให้เด็กได้เจริญงอกงามเป็นคนที่สมบูรณ์ (เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์, 2521 : 6) และยังช่วยสนับสนุนการสอนให้บรรลุจุดหมายของการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (ทวีบุรณ พอมเย็น, 2530 : 2) โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียน ระหว่างอยู่ในโรงเรียน และจนกระทั่งออกจากโรงเรียน (กิตติมา ปรีดีติลล, 2532 : 165)

การบริหารกิจการนักเรียนนั้น เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531 : 5 - 6) กล่าวว่า เป็นงานที่มีจุดหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพแก่นักเรียนในทุกด้าน สร้างกิจนิสัยที่ดีงาม สามารถพัฒนาตนเอง ส่งเสริมความสนใจ ความสามารถและความถนัดของแต่ละคน และยังช่วยแก้ปัญหาแก่นักเรียนที่ขาดแคลนและขาดเรียน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน ส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนอย่างทั่วถึง ช่วยส่งเสริมจรรยาบรรณอันดีงาม และยังเป็นสื่อกลางที่ทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน (กิตติมา ปรีดีติลล, 2532 : 165 - 166)

เรื่องความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 13 - 14) กล่าวว่า มีความสำคัญและเกิดประโยชน์แก่นักเรียนหลายด้าน ได้แก่ ช่วยให้เด็กได้รู้จักสำรวจตนเอง เข้าใจตนเองได้ดีขึ้น/ช่วยให้ครูรู้จักเด็กมากขึ้นและสามารถส่งเสริมได้ถูกต้อง/ช่วยให้เด็กได้เพิ่มพูนประสบการณ์และทักษะ ประสบความสำเร็จในการทำงานส่งเสริมศีลธรรม จรรยา ในการทำงานและอยู่ร่วมกันในโรงเรียน/ส่งเสริมการปกครองตนเองตามแนวทางประชาธิปไตย/และให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนและได้รับประโยชน์สูงสุดอย่างเท่าเทียมกัน

สำหรับขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียนนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านเสนอแนวคิดซึ่งจะขอยกมากล่าวดังนี้

วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร (2520 : 52 - 56) ได้แบ่งขอบเขตของงานบริหารกิจการนักเรียนออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การจัดสัมนาโรงเรียน การรับนักเรียนเข้าใหม่ การทำทะเบียนและระเบียนนักเรียน การปกครองนักเรียน การบริการต่าง ๆ แก่นักเรียน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2521 : 17) กล่าวว่า หน้าที่จำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียน แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ด้านสวัสดิการ ด้านการควบคุม ด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตร และการกิจด้านการสอน

ทวีบุรณ หอมเย็น (2530 : 3) สรุปขอบเขตของงานกิจกรรมนักเรียนออกเป็น 3 งานด้วยกันได้แก่ งานควบคุมนักเรียน งานบริการนักเรียน และงานกิจกรรมต่าง ๆ

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533) กล่าวว่า งานบริหารกิจการนักเรียนย่อมประกอบด้วยงานปกครองและดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร งานบริการ และสวัสดิการต่าง ๆ และกิจกรรมนักเรียน

กล่าวสรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนนั้นมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเรื่องที่เกิดประโยชน์แก่นักเรียนโดยตรง ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพให้กับนักเรียนในทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อช่วยให้นักเรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ซึ่งประกอบด้วยงานที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ การปกครองนักเรียน การจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมนักเรียน

3) การปกครองนักเรียน

การปกครองนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารและครูควรมีความรู้และความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ช่วยให้การดำเนินงานภายในโรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์แก่นักเรียนอย่างเต็มที่

ความหมายของการปกครองนักเรียนนั้นผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ในที่นี้จะขอยกมากล่าวดังนี้

ทวีบุรณ หอมเย็น (2530 : 22) กล่าวว่า การปกครองนักเรียน หมายถึง การกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ยึดถือ เพื่อสร้างเสริมให้นักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน

เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531 : 227) ให้ความหมายว่า การปกครองนักเรียน หมายถึง การให้ความคุ้มครอง ดูแลงานกิจการนักเรียนและเพื่อนนักเรียน ซึ่งเป็นการฝึกการปกครองระบอบประชาธิปไตยภาคปฏิบัติ โดยครูอาจารย์คอยให้ความช่วยเหลือ

กิตติมา ปรีดีคิลก (2532 : 170) ได้ให้ความเห็นว่า การปกครองนักเรียน หมายถึง การปกป้องคุ้มครอง ดูแลรักษา รวมทั้งให้การอบรมศีลธรรม จรรยา มารยาทอันดีงามแก่นักเรียน และให้นักเรียนสามารถปกครองตนเองได้ด้วย การปกครองนักเรียนจะเป็นไปได้ด้วยดี ทางโรงเรียนควรจะต้องมีระเบียบวินัยเป็นแนวทางปฏิบัติ หรืออาจเกิดควมมีวินัยของนักเรียนเองได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การปกครองนักเรียนหมายถึง การให้ความคุ้มครอง ดูแลรักษา ให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนได้อย่างอบอุ่น ปลอดภัย ส่งเสริมอบรมศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามและระเบียบวินัยในตนเอง ตลอดจนการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับนักเรียน อีกด้วย

ความมุ่งหมายของการปกครองนักเรียน กรมสามัญศึกษา (2530 ก : 3 -4) ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองนักเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะพัฒนานักเรียนให้เกิดระเบียบวินัย และ ความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมที่พึงประสงค์ซึ่งได้แก่ มีความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีวินัยในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม การเคารพกฎหมาย รู้จักแก้ปัญหา ด้วยสันติวิธี มีความภูมิใจในการเป็นไทย การเสียสละเพื่อส่วนรวม จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

④ ความสำคัญของการปกครองนักเรียนมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการ ส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิด ความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของ หลักสูตร การปกครองที่มีประสิทธิภาพย่อมทำให้เกิดประโยชน์ 6 ประการ ได้แก่ เกิดความสงบ เรียบร้อยในโรงเรียน ส่งเสริมการเรียนการสอน พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะ ตนเต็มศักยภาพ บุคลากรในโรงเรียนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และนักเรียนที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ จะได้รับความช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และบุคลากร ในโรงเรียนเข้าใจรูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (กรมสามัญศึกษา.

2530 ก : 3)

จะเห็นได้ว่า การปกครองนักเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถที่ดี รู้จักปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นผู้มีคุณประพฤดี มีคุณธรรม จริยธรรมและวินัยในตนเองและยังมีความสำคัญสามารถทำให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ บรรลุตามเป้าหมาย

ขอบข่ายของการปกครองนักเรียน มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการปกครองนักเรียนไว้ต่าง ๆ กัน ซึ่งจะขอกล่าวไว้ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2521 : 12 - 13) กล่าวว่า การปกครองนักเรียนมีภารกิจย่อยได้แก่ การรับเข้าเรียน งานทะเบียนทั้งวิชาการและไม่ใช่วิชาการ ทอนอนและนักเรียนเดินเรียน วินัยและการควบคุมความประพฤติ

กรมสามัญศึกษา (2532 ข : 47 - 50) ได้กำหนดขอบข่ายของการปกครองนักเรียนไว้ว่า ได้แก่ การวางแผนการปกครอง การส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตย และการประเมินผล

กิตติมา ปรีดีติลล (2532 : 170) กล่าวว่า การปกครองนักเรียนควรมีขอบข่าย 3 ด้าน ได้แก่ การปกป้องคุ้มครอง รักษา การส่งเสริมจรรยาบรรณอันดีงาม และการให้นักเรียนสามารถปกครองตนเองได้

กาญจนา ศรีภักขินธุ์ (2533 : 14) ได้กำหนดขอบข่ายของการปกครองนักเรียนและการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งประกอบด้วยงานต่าง ๆ ได้แก่ การสํานะโนโรงเรียน การรับนักเรียน การแบ่งกลุ่มนักเรียน การประเมินและการเลื่อนชั้น การรายงานผลการเรียน และพัฒนาการเรียน การจัดทําระเบียนนักเรียน ระเบียนวินัยและการรักษาระเบียนวินัย

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ขอบข่ายของการปกครองนักเรียนนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. การดูแลนักเรียน
2. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
3. การส่งเสริมวินัยในตนเอง
4. การส่งเสริมประชาธิปไตย

1. การดูแลนักเรียน

การดูแลนักเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนเอาใจใส่ในการดำเนินการต่าง ๆ ได้แก่ การสํานะโนโรงเรียน การรับนักเรียน การจัดกลุ่มนักเรียน การจัดทําทะเบียน ระเบียนนักเรียน การดูแลความก้าวหน้าและรายงานผลต่อผู้ปกครอง โดยมุ่งให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างปกติสุข สามารถศึกษาเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ได้ด้วยดี และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

1.1 การสํานะโนโรงเรียน หมายถึง การสำรวจเด็กที่อยู่ในเกณฑ์บังคับให้เข้าเรียนตามกฎหมาย การสำรวจจะต้องทำทุกปี เพื่อจะได้ทราบจำนวนนักเรียนที่จะเข้าใหม่ โดยประมาณ การจัดเตรียมอาคารสถานที่ ชั้นเรียน อุปกรณ์และครูจะได้ทันและวางแผนไว้ล่วงหน้าได้ (วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร. 2520 : 52) สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา นั้นการทำสํานะโนโรงเรียนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมในท้องที่บริการ แนวการปฏิบัติควรมีแผนและเตรียมการไว้ล่วงหน้า ควรชี้แจงให้บุคลากรในโรงเรียนทราบทั่วกัน จัดทําแบบสำรวจเพื่อให้เก็บข้อมูล ประสานงานกับโรงเรียนประถมในท้องที่ ควรมีคณะกรรมการดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ในการจัดสํานะโนโรงเรียนนั้นโรงเรียนควรคำนึงถึงแผนการจัดชั้นเรียน แผนการเรียนที่โรงเรียนสามารถจัดสนองความต้องการของท้องถิ่น และความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนในท้องถิ่น ตลอดจนสภาพทั่ว ๆ ไปของสังคม (กองการมัธยมศึกษา. 2526 : 86 - 87) ส่วน กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533 : 22 ได้กล่าวว่า การสํานะโนโรงเรียนคือการสำรวจและทําบัญชีแสดงจำนวนรายชื่อและข้อมูลสำคัญบางอย่างของเด็กที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนในปีการศึกษาต่อไป เพื่อใช้สำหรับเตรียมการให้พร้อมในการมาเรียนของเด็ก

สโตป และคนอื่น ๆ (กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ . 2533 : 23 ; อ้างอิงมาจาก Stoop and others. 1981 : 335) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสํานะโนโรงเรียนไว้หลายประการ ได้แก่ เพื่อพิจารณาจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียนในแต่ละระดับชั้น ในอนาคต พิจารณากำหนดหนังสือ วัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ เตรียมจัดบริการรับและส่งนักเรียน จัดรายวิชาและโปรแกรมต่าง ๆ การเตรียมบุคลากรในการสอน และทําทันทีต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด็กสำหรับเตรียมช่วยเหลือเป็นพิเศษตามความจำเป็นแต่ละราย

นอกจากนี้ยังช่วยให้กฎหมายภาคบังคับบรรลุผล เห็นสภาพการเคลื่อนย้ายของประชาชนและช่วยในการพิจารณาเตรียมอาคาร สถานที่ที่มีอยู่แล้วและจะต้องสร้างขึ้นใหม่

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 24 - 30) ได้อธิบายถึงระเบียบวิธีดำเนินการทำสำมะโน (Method of Taking The Census) ไว้ 2 ลักษณะ ได้

1. การสำมะโนตามช่วงเวลาที่กำหนด (Periodic Census) ซึ่งปกติทำกันปีละครั้ง โดยกำหนดทำกันในเดือนใดก็ได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น การสำรวจแบบนี้ทำได้หลายวิธี ได้แก่ การสำรวจนักเรียนที่กำลังเรียนในโรงเรียนอยู่แล้วจะสมัครเรียนในโรงเรียนเดิมในปีหน้าต่อไปอีกชั้นละกี่คน โดยการทนายเด็กที่จะเลื่อนชั้นตอนปลายปีทำให้ทราบจำนวนนักเรียนที่จะเรียนในโรงเรียนในปีต่อไป การสำรวจโดยให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเดินทางไปพบบิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็กที่บ้าน โดยมีรายชื่อเด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องสำรวจลงในแผ่นกระดาษที่เตรียมไว้ครอบครัวยละ 1 แผ่น เมื่อสำรวจเสร็จทั้งหมดจึงจัดทำเป็นบัญชีสำมะโนโรงเรียนของแต่ละท้องถิ่นอีกครั้งหนึ่ง การสำรวจแบบนี้ใช้กับท้องถิ่นขนาดเล็ก และการสำรวจโดยใช้ทะเบียนราษฎร ซึ่งเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อทะเบียนราษฎรมีความถูกต้องสมบูรณ์ และได้รับความร่วมมือด้วยดีจากเจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร

2. การสำมะโนแบบต่อเนื่อง (Continuous Census) ในประเทศที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษา ได้ยกเลิกสำมะโนตามช่วงเวลา และนำเอาวิธีสำมะโนแบบต่อเนื่องมาใช้แทน เนื่องจากได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากกว่า และทำให้ได้ตัวเลขที่ทันสมัยตลอดปีและตลอดทุกปี การทำสำมะโนแบบต่อเนื่องเป็นวิธีที่ต้องใช้บัตร ที่เรียกว่า บัตรสำมะโน (Census Card) ซึ่งจะต้องกรอกข้อมูลทั้งหมดของเด็กลงในบัตรแต่ละแผ่นแล้วเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบระเบียบตลอดเวลาที่เด็กยังศึกษาอยู่ในโรงเรียน

วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงงานสำมะโนให้มีความถูกต้องอยู่เสมอก็ไม่ควรมองข้าม ควรมีการใช้เครื่องสมองกลสำหรับเก็บตัวเลขต่าง ๆ ให้มากขึ้นเท่าที่จะทำได้เพื่อลดงานประจำของบุคลากร เพื่อจะได้มีเวลาไปทำงานอื่น ๆ อีกมาก จะเห็นได้ว่าการทำสำมะโนโรงเรียนให้คุ้มค่าอย่างแท้จริงแก่เด็ก และชุมชนของประเทศเป็นส่วนรวม โรงเรียนจำเป็นต้องทำสำมะโนแบบต่อเนื่องให้ได้ถูกต้อง สมบูรณ์อยู่

ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อผู้บริหารการศึกษาทั้งหลายจะได้ใช้ตัวเลขจากสำมะโนดังกล่าวในการวางแผนรับนักเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมายได้ตลอดปีการศึกษา

* 1.2 การรับนักเรียน หมายถึง วิธีการที่จะรับนักเรียนเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามวิธีการและจำนวนที่ทางโรงเรียนกำหนด โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมสามัญศึกษาด้วย เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไม่ใช่เป็นการศึกษาภาคบังคับ จึงไม่ต้องรับนักเรียนเข้าเรียนทุกคนเหมือนชั้นประถมศึกษา การที่รัฐพึงจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ขึ้น ที่นั่งสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาบางโรงเรียนอาจไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียน จึงต้องมีวิธีการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน เดิมใช้วิธีการสอบคัดเลือกเอานักเรียนที่เรียนดีกว่าให้เรียนก่อน ส่วนที่เหลือจำนวนหนึ่ง ไม่มีที่เรียนในโรงเรียนรัฐบาลก็หันไปสมัครเข้าเรียนโรงเรียนราษฎร์ (ธีรวุฒิ ประทุมพรรัตน์, 2526 : 8) การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนอาจทำได้โดยวิธีต่าง ๆ เช่น การสอบคัดเลือก การจับฉลาก การพิจารณาจากผลการเรียนเดิม การรับตามเขตภูมิลำเนา การรับตามลำดับที่สมัคร การทำนายปริมาณนักเรียน นับได้ว่าเป็นการวางแผนล่วงหน้าของผู้บริหารในการรับ ปรับ และขยายชั้นเรียน เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นและรัฐบาล เป็นการต้นตอ และเตรียมพร้อมเพื่อรับสถานการณ์และปัญหาอันอาจเกิดขึ้นในวันข้างหน้า (เชาวน์ มณีวงศ์, ม.ป.ป. : 22 - 23) ในปัจจุบันการรับนักเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา ได้ใช้วิธีการคัดเลือกส่วนหนึ่ง และอธิบดีกรมสามัญศึกษา ใช้นโยบายจับฉลากอีกส่วนหนึ่ง (สมชัย วุฒิปรีชา, 2533 : 5)

กาญจนา ศรีกาพลินธุ์ (2533 : 38 - 41) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการที่โรงเรียนไม่อาจรับเด็กที่สมัครเข้าเรียนได้ทั้งหมดโดยเหตุผลต่าง ๆ ซึ่งโรงเรียนควรพิจารณาหาหลักการที่ถูกต้อง และวิธีการที่ดีที่สุจริตสำหรับนำมาใช้ในการรับเด็กเข้าเรียน หลักการที่ควรคำนึงถึงกรณีเช่นนี้ควรได้แก่

1. ความเป็นธรรม ความยุติธรรม หรือโอกาสอันเท่าเทียมกันที่ผู้สมัครทุกคนควรจะได้รับ
2. วิธีคัดเลือกที่ได้มาตรฐานทำให้ได้นักเรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้าเรียนตามสาขาวิชาที่เปิดทำการสอน

3. ควรพิจารณาความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนเรียนต่อไป
ได้จนจบหลักสูตร

4. วิธีการเลือกหรือสอบคัดเลือกที่ง่ายและประหยัด

สำหรับวิธีดำเนินการในการรับเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน เท่าที่ปรากฏ
ในประเทศไทยในปัจจุบันก็มีหลายวิธีด้วยกันได้แก่ การสอบคัดเลือก ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันแพร่หลาย
ที่สุด การคัดเลือก การจับฉลาก การรับผู้ที่มีมาสมัครก่อนไปเรื่อย ๆ จนครบจำนวนที่จะรับได้
จึงหยุดรับ การรับด้วยการฝากกรณีพิเศษ เช่น รับบุตรหลานของผู้ที่เคยมีอุปการะคุณแก่โรงเรียน
หรือรับเด็กด้วยเหตุผลให้เป็นสวัสดิการแก่ผู้ปกครอง และด้วยวิธีอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าการรับเด็ก
เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาชั้น ส่วนใหญ่ต้องยึดตามนโยบายที่กรมสามัญศึกษากำหนดทั้ง
วิธีรับและจำนวนนักเรียน แต่ต้องสอดคล้องกับนโยบายของแต่ละโรงเรียนด้วยเป็นสำคัญ

*1.3 การจัดกลุ่มนักเรียน (Grouping Students) หมายถึง การจัดที่
นักเรียนได้เข้าเรียนวิชาการต่าง ๆ ร่วมกันในรูปแบบใดแบบหนึ่งตามนโยบายที่โรงเรียนกำหนด
หรือตามความเห็นชอบของครูผู้สอน การจัดกลุ่ม จัดชั้นเรียนนับเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการ
จัดการศึกษา ที่มีความสำคัญต่อการสอนของครูและการเรียนรู้ของเด็กอยู่ไม่น้อย (กาญจนา
ศรีกาฬสินธุ์, 2533 : 79)

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งคือการสนองความ
ต้องการของผู้เรียน ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของแต่ละคน และเป้าหมาย
ที่สำคัญของหลักสูตรคือมุ่งให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้านทั้งทางร่างกาย อารมณ์
สังคม และสติปัญญา เพื่อสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จาก
วัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าวนี้ โรงเรียนควรจะต้องจัดกิจกรรมและกระบวนการ
เรียนรู้ซึ่งเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกที่ควร สิ่งเหล่านี้จะมี
ผลสมบูรณ์ได้ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดและแบ่งกลุ่มนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
(เชาวน์ มณีวงศ์, ม.ป.ป. : 23)

กองการมัธยมศึกษา (2526 : 87 - 89) กล่าวว่า การจัดกลุ่มนักเรียน
มีได้หลายลักษณะ เช่น คำนึงถึงประโยชน์ในการจัดแผนการเรียนการสอน ประโยชน์ในการ

ปกครองดูแลนักเรียน การเรียนการสอนอาจแบ่งตามอายุปฏิทินโดยมีอายุใกล้เคียงกัน ไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถและความถนัด หรืออาจแบ่งตามอายุสมองเพราะปัจจุบันมีเครื่องมือหรือแบบทดสอบสามารถวัดระดับอายุสมองของเด็กได้ การแบ่งกลุ่มแบบนี้อาศัยระดับเชาวน์ปัญญาเป็นหลัก การแบ่งกลุ่มทั้งสองแบบที่กล่าวมานี้ไม่ทราบว่าแบบไหนจะดีกว่ากัน การแบ่งกลุ่มเพื่อประโยชน์ทางการปกครอง ซึ่งเน้นเรื่องการดูแลนักเรียนเป็นหลัก อาจจัดกลุ่มได้หลายวิธี เช่นแบ่งเป็นคณะ เป็นสี ๆ แต่ละคณะแต่ละสีมีครูอาจารย์ดูแลประจำ แบ่งกันรับผิดชอบตามจำนวนนักเรียนที่ทางโรงเรียนมอบหมาย ในแต่ละคณะ แต่ละสีมีนักเรียนอยู่ในสังกัดทุกระดับชั้น ทุกแผนการเรียนคละกันไป

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533. 79 - 95) ได้กล่าวถึง การจัดกลุ่มนักเรียนที่นิยมใช้กันแต่เดิมมานั้นได้แก่ การจัดกลุ่ม 2 แบบ คือ

1. แบบคละ (Heterogeneous Grouping) ซึ่งได้แก่ การจัดเด็กเข้าเรียนในชั้นเดียวกัน ในจำนวนที่พอเหมาะกับการสอนแบบบรรยายหรือบอกความรู้จากครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างหรือความใกล้เคียงกันในด้านความสามารถ ความสำเร็จ หรือความสนใจในการเรียนของเด็กแต่อย่างใด
2. แบบการจัดนักเรียนตามความสามารถ (Homogeneous Grouping or Ability Grouping) ซึ่งได้แก่ การจัดเด็กที่มีความสามารถหรือมีความสำเร็จในการเรียนที่เท่าเทียมกันให้เข้าเรียนอยู่ในกลุ่มเดียวกันตามจำนวนพอเหมาะ ในระยะต่อมามีโรงเรียนหลายแห่งพยายามเอาความคิดการจัดกลุ่มทั้ง 2 แบบมาผสมผสานกัน เช่น โรงเรียนหนึ่งอาจจัดให้นักเรียนชั้นเดียวกันที่จัดแบบคละ ได้เรียนวิชาต่าง ๆ ร่วมกัน ยกเว้นวิชาอ่านและเลข ซึ่งจะต้องจัดกลุ่มย่อยตามความสามารถในการเรียนแต่ละวิชา หรือบางโรงเรียนอาจจัดนักเรียนที่เรียนเก่งมาก ๆ เรียนรวมกันห้องหนึ่ง ส่วนห้องอื่น ๆ ที่เหลือก็จัดแบบคละ ดังนั้นการจัดกลุ่มนักเรียนจะต้องพิจารณาให้เหมาะสม และก่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษามากที่สุด

จากการที่โรงเรียนต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนให้ก้าวหน้า และทันสมัยทำให้เกิดการจัดกลุ่มนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่แปลกไปจากเดิม เช่น

1. การจัดโรงเรียนระบบไม่มีชั้น (Non-Graded School) การจัดกลุ่มนักเรียนใช้วิธีการจัดหลายรูปแบบผสมผสานกัน โดยถือหลักการตอบสนองความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ วิธีการจัดกลุ่มเด็กจะใช้ทั้งแบบจัดคณะ (Heterogeneous Grouping) แบบจัดตามความสามารถ (Homogeneous Grouping) และจัดแบบการเรียนรู้เป็นรายบุคคล

2. การจัดโรงเรียนระบบเปิด โรงเรียนแบบนี้ได้แก่ โรงเรียนหรือชั้นเรียนจัดไว้ให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสอย่างเต็มที่ที่จะเรียนในเรื่องและในวิธีการที่ตนเองต้องการจะเรียนด้วยแผนการเรียนรู้ที่ตนจัดขึ้นเองตามความต้องการและความสนใจโดยมีครูคอยเป็นที่ปรึกษา โดยเลือกเน้นวิธีสอนแบบเดิม สำหรับการเข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ ก็จะเป็นไปตามแนวคิดของครูและเด็กที่จะร่วมกันวางรูปแบบเพื่อให้เอื้อประโยชน์ให้ได้มากที่สุดต่อแผนการเรียนรู้ของเด็กที่วางไว้

3. การจัดให้นักเรียนได้เรียนเป็นรายบุคคล (Individualized Placement) ในรูปแบบทั่ว ๆ ไปนั้น นักเรียนกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันจะถูกมอบหมายให้อยู่ในความรับผิดชอบของคณะครูคณะหนึ่ง ซึ่งจะพยายามสอนนักเรียนแต่ละคนตามระดับความสำเร็จเฉพาะตัว โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์และให้คำแนะนำซึ่งครูจะวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนในปัจจุบัน ของนักเรียนแต่ละคน แล้วแนะนำให้ตั้งความมุ่งหมายที่พอเหมาะกับระดับความสามารถของตนในการที่จะเรียนต่อไป ในเรื่องการจัดกลุ่มจะลดความสำคัญลง ไป

4. การจัดกลุ่มโดยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกเข้ากลุ่มด้วยตนเอง (Self determined grouping) ปัจจุบันมีโรงเรียนหลายแห่งจัดหลักสูตรชนิดให้นักเรียนตัดสินใจที่จะเลือกเข้าเรียนในกลุ่มใดได้ด้วยตนเอง วิชาต่าง ๆ ที่จัดไว้จะแบ่งเป็น 3 ระดับตามความยากง่ายหรือท้าทายให้เลือก นักเรียนจะได้รับการบอกกล่าวถึงหลักสูตรทั้ง 3 ระดับอย่างละเอียด พร้อมด้วยการแนะนำให้ผู้ปกครองได้ทราบ

5. การจัดกลุ่มตามระดับพัฒนาการหรือตามรูปแบบวิธีการเรียนของเด็ก (Grouping by developmental level of learning style) การจัดแบบนี้นักเรียน

ในระดับอายุต่าง ๆ จะถูกจัดวางตัวให้เข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกันตามระดับวุฒิภาวะที่ใกล้เคียงกัน โดยดูจากความเจริญก้าวหน้าทั้งทางสังคม ร่างกาย สมอง และวิชาการ โรงเรียนที่จัดกลุ่มแบบนี้จะต้องพยายามประเมินให้ทราบระดับพัฒนาการ ระดับความรู้ของนักเรียน และรูปแบบหรือวิธีการเรียนของนักเรียนอีกด้วย

ดังนั้นในการจัดกลุ่มนักเรียนทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นในแต่ละโรงเรียนก็ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับนโยบายการแบ่งกลุ่มชั้นเรียนว่าจะยึดอะไรเป็นหลัก ยึดนักเรียน หลักสูตรหรือตัวครู ตามแนวคิดที่ผู้บริหารเห็นว่าจะเกิดประโยชน์มากที่สุด

✖ 1.4 ระเบียนนักเรียน (Student's Record) เป็นหน้าที่ของผู้บริหารอย่างหนึ่งในการกิจด้านการควบคุมที่จะต้องจัดทำ ซึ่งมีอยู่หลายอย่างด้วยกัน ที่สำคัญมี 3 ประการ คือ ระเบียนนักเรียน ระเบียนสะสม และสมุดประจำตัวนักเรียน (เสรีศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2521 : 91) การปรับปรุงระบบงานด้านนี้ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ย่อมจะช่วยให้การบริหาร การเรียนการสอนและช่วยเหลือพัฒนา ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะมีข้อมูลต่าง ๆ พร้อมสำหรับใช้ประกอบการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้า ระเบียนนักเรียนนั้นได้แก่ บัญชีหรือเอกสารที่จดรายชื่อและข้อมูลที่สำคัญของนักเรียนไว้เพื่อเป็นหลักฐานและแนวทางที่จะทำให้รู้จักนักเรียนได้เป็นอย่างดี ระเบียนนักเรียนมีหลายชนิด ที่สำคัญได้แก่ ระเบียนสะสม ระเบียนนักเรียน สมุดเรียกชื่อ สมุดหมายเหตุรายวัน สมุดรายงาน ระเบียนพฤติกรรม และการศึกษารายกรณี (ภาณุจนา ศรีกาฬสินธุ์, 2533 : 199)

เสรีศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2521 : 92 - 93) กล่าวว่า ระเบียนสะสม (Student Cumulative Records) เป็นบันทึกเกี่ยวกับตัวนักเรียนในด้านต่าง ๆ ละเอียดยิ่งกว่า ระเบียนนักเรียน มีข้อบ่งชี้ย่อยและบันทึกติดต่อกัน ระเบียนสะสมควรมีข้อมูลต่าง ๆ เช่น รายละเอียดส่วนตัว รายละเอียดของครอบครัว รายละเอียดเกี่ยวกับการเรียน รายละเอียดเกี่ยวกับการมาเรียน เกี่ยวกับสุขภาพ พฤติกรรมของนักเรียนและรายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น การได้รับทุน ความสามารถพิเศษ หรือความสนใจพิเศษ เป็นต้น หลักในการบันทึกข้อมูลลงในระเบียนสะสมนั้นควรคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ควรหาข้อมูลของเด็กจากหลาย ๆ ทาง

พยายามบันทึกรายละเอียดไว้ให้ได้มากที่สุดและ ไม่ควรใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลง ไปและต้องบันทึกข้อมูลเก็บไว้ตั้งแต่เด็กเริ่มเข้ามาเรียนในโรงเรียน บันทึกต่อเนื่องจนกว่าเด็กออกจากโรงเรียนและให้เป็นปัจจุบันเสมอ (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. 2533 : 135)

ทะเบียนนักเรียน (Enrollment Record) เป็นหลักฐานทางราชการที่สำคัญของโรงเรียนเหมือนทะเบียนสำมะโนครัวที่เป็นหลักฐานของทางราชการที่สำคัญของทุกครอบครัว ในปัจจุบันโรงเรียนจะต้องใช้ทะเบียนนักเรียนตามแบบของกระทรวงศึกษาธิการ ทะเบียนนักเรียนถือเป็นระเบียนถาวร (Permanent record) ของนักเรียนทุกคนที่เข้าเรียนในแต่ละโรงเรียน การลงรายการต่าง ๆ จะต้องทำด้วยความปราณีตและรอบคอบและจะต้องลงบันทึกในทะเบียนตั้งแต่วันแรกที่นักเรียนสมัครเข้ามาเป็นนักเรียน รายการต่าง ๆ ที่จัดลงไปจะต้องจดจากที่ผู้ปกครองนำมาแสดง รายการต่าง ๆ จะแก้ไขโดยการบอกเล่าหรือ ไม่มีหลักฐานไม่ได้ จะต้องอาศัยหลักฐานของทางราชการ (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. 2533 : 136 - 137)

บัญชีเรียกชื่อ สมุดเรียกชื่อหรือสมุดบันทึกเวลาเรียนคือสิ่งเดียวกัน เป็นแบบแสดงเวลาการมาเรียนเป็นประจำวัน หรือประจำรายวิชา คิรวบยอดไปตลอดภาคหรือตลอดปีการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาได้จัดการสอนเป็นรายวิชาคิดเวลาเรียนเป็นรายชั่วโมงแต่เป้าหมายและจุดประสงค์ของการเรียกชื่อก็น่าจะเหมือนเดิมคือเป็นเครื่องมือที่คอยบ่งชี้ความสม่ำเสมอในการเรียนของนักเรียนเพื่อจะหาทางป้องกันและแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่เมื่อนักเรียนขาดเรียนบ่อย ๆ การมาเรียนไม่สม่ำเสมอเป็นสิ่งที่บอกให้ครูทราบว่านักเรียนเริ่มมีปัญหามาแล้วซึ่งจะต้องหาทางแก้ไข (เชาวน์ มณีวงศ์. ม.ป.ป. : 30) การติดตามดูแลให้เด็กมีเวลาเรียนอย่างเต็มขั้นนั้นโรงเรียนจะต้องกระทำด้วยความเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลาในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์แต่ละเดือนหรือแต่ละปี เพื่อจะได้ทราบสภาพการมาเรียนของเด็กอยู่ตลอดเวลา บัญชีเรียกชื่อนั้นสามารถใช้ในการรายงานให้ผู้ปกครองทราบ ใช้ในการพิจารณาสิทธิในการสอบวิชาต่าง ๆ ช่วยทำให้ครูทุกคนคอยดูแลเอาใจใส่นักเรียนอยู่เสมอ (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. 2533 : 141 - 142)

สมุดหมายเหตุรายวันมีความสำคัญต่อโรงเรียนและเป็นหลักฐานทางราชการที่ใช้อ้างอิงได้ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกข้อบังคับให้ทุกโรงเรียนต้องมี โดยต้องบันทึกเหตุการณ์

ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันที่สำคัญทั้งเรื่องของความก้าวหน้าและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้ที่มีหน้าที่บันทึกหมายเหตุรายวัน ได้แก่ผู้บริหารหรือผู้รักษาราชการแทนเท่านั้น สมุดหมายเหตุรายวันเป็นหลักฐานที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียน (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์. 2533 : 144 - 146)

สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน เป็นบันทึกที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งเป็นผลสะท้อนของหลักสูตรที่ใช้ในแต่ละหลักสูตรจะกำหนดสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์และปรัชญาของหลักสูตร (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2521 : 94) สมุดรายงานมีใช้ต่าง ๆ กันในโรงเรียนแต่ละระดับและมีการปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอ ข้อมูลที่บันทึกเป็นเรื่องผลการเรียน ความสามารถทั่วไป พฤติกรรมที่แสดงออก และนิสัยในการทำงาน (ธีรวิทย์ ประทุมพรรัตน์. 2526 : 17) สมุดรายงานประจำตัวนักเรียนเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบ้านกับโรงเรียนเพราะได้รวบรวมความคิดเห็นของครู - อาจารย์ และผู้บริหารที่มีต่อนักเรียน รายงานให้ผู้ปกครองได้ทราบและผู้ปกครองก็ต้องแสดงความคิดเห็นรับทราบความเป็นไปเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่อยู่ทางบ้านให้ทางโรงเรียนได้ทราบด้วย (เชาว์ มณีวงศ์. ม.ป.ป. : 31) จะเห็นได้ว่าสมุดรายงานประจำตัวนักเรียนเป็นสิ่งที่ทำให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจนักเรียนแต่ละคนได้ดียิ่งขึ้น ฉะนั้นการบันทึกข้อมูลควรทำด้วยความตั้งใจและให้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงทุกประการ

สรุปได้ว่าระเบียบนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ มีความสำคัญและจำเป็นที่ทางโรงเรียนจะต้องจัดทำด้วยความถูกต้อง เป็นจริงและให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ทราบข้อมูลที่เป็นจริงสามารถปกครอง ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด สามารถให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

✱ 1.5 การดูแลความก้าวหน้าในการเรียนและความประพฤติของนักเรียน ตลอดจนรายงานต่อผู้ปกครอง การรายงานเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องความเจริญงอกงาม การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับนักเรียนทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมทั้งรายงานความสม่ำเสมอในการเรียน ความสนใจ และความสามารถพิเศษต่าง ๆ ของนักเรียนด้วย สัจจันต์ วิสวธีรานนท์ (2525 : 349 - 350) ได้กล่าวถึงการรายงานเกี่ยวกับนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบว่ามีความสำคัญต่อบุคลากรหลายฝ่ายได้แก่ ทำให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงปัญหา

และจุดบกพร่องในการเรียน ปัญหาด้านความประพฤติและลักษณะนิสัย ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครูกับผู้ปกครองในการที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้สอนได้ทราบถึงผลการเรียนและลักษณะอื่น ๆ ของผู้เรียนเพื่อจะได้ช่วยเหลือด้านการเรียนและจัดการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนต่อไป และยังมีความสำคัญต่อฝ่ายแนะแนว ต่อผู้บริหารและต่อตัวนักเรียนเองอีกด้วย

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533 : 190 - 222) กล่าวถึง วิธีการรายงานและข้อเสนอแนะในการทำรายงาน ไว้ว่า วิธีการรายงานด้วยลายลักษณ์อักษรเป็นการส่งสมุดรายงานผลการเรียนของนักเรียนไปให้ผู้ปกครองที่บ้านได้ทราบเป็นวิธีรายงานที่เก่าแก่และโรงเรียนต่าง ๆ ก็ได้กระทำต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้ การรายงานแบบนี้ถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้บอกบิดามารดาทราบถึง การทำงานและความผูกพันกันระหว่างครูและนักเรียนในการมีส่วนร่วมในความสำเร็จ ความยุ่งยากในการเรียน การทำงาน และความก้าวหน้าของนักเรียนตามความคาดหวังของครู วิธีการรายงานโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย นักการศึกษาเชื่อว่าผลการประเมินและการรายงานนี้มีส่วนกระทบไปถึงตัวเด็กหลายประการ ฉะนั้นการให้เด็กมีส่วนร่วมในการรายงานเป็นวิธีหนึ่งที่มีค่าและช่วยแก้ปัญหาดัง ๆ ได้ วิธีการรายงานด้วยวาจา มักจะกระทำในรูปการเชิญผู้ปกครองมาประชุมร่วมกับครูเพื่อรับทราบเรื่องราวของนักเรียน และร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาทางช่วยเหลือและส่งเสริมให้นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนและเรื่องอื่น ๆ ด้วย การประชุมด้วยวาจานั้นอาจจัดในลักษณะการประชุมกลุ่มใหญ่ ประชุมกลุ่มเล็ก และการพบผู้ปกครองนักเรียนเป็นรายบุคคล

ส่วนข้อเสนอแนะในการทำรายงานนั้น ควรศึกษาถึงระบบการรายงานและพยายามพัฒนาการรายงานเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างแท้จริงและที่สำคัญจะต้องไม่กลายเป็นสิ่งที่ทำร้ายจิตใจเด็กแทนการช่วยเหลือ การรายงานเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างชื่อเสียงและความรู้สึกเลื่อมใสของชาวบ้านและชุมชนที่มีต่อโรงเรียน โรงเรียนควรดำเนินการด้วยความระมัดระวังและให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนอย่างเต็มที่

2. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง ความพยายามในการดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมนักเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมครู การจัดสิ่งแวดล้อม การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้มีความสามารถ ในการที่จะควบคุมตนเองให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามกาลเทศะ

คุณธรรม มีผู้ให้ความหมายไว้หลายแนวคิดด้วยกัน จะขอยกมากล่าวไว้ในที่นี้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2516 : 248) ให้ความหมายว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงาม ความดี

อาทิตย์ (นามแฝง) (2528 : 37) กล่าวว่า คุณธรรมหมายถึง ธรรมหรือหลักความประพฤติที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้อื่นและปฏิบัติตาม

เสริมวิทย์ สุภเมธี. (2531 : 268) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรมหมายถึง คุณงามความดี และความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่เป็นไปในทางดี ที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลผู้นั้นให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ที่สังคมยอมรับ

สุพล วังสินธ์ (2533 : 3) กล่าวว่า คุณธรรมคือ คุณงามความดีที่สะสมอยู่ในใจมนุษย์ อันเกิดจากเจตจำนงที่ดีและปลูกฝังติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ฉะนั้นคุณธรรมจึงเป็นสิ่งที่ดีงามที่ควรปลูกฝังและดำรงรักษาไว้เพื่อเป็นบ่อเกิดทางจริยธรรม

ไซเครตีส (สุพล วังสินธ์. 2533 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Socrates. n.d) กล่าวว่า คุณธรรม เป็นสิ่งดีเด่นที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และเปลี่ยนแปลงได้บ้างเมื่อได้รับการศึกษา

เพลโต (สุพล วังสินธ์. 2533 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Plato. n.d) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความรู้ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในตัวคนโดยบังเอิญ ไม่ใช่ความรู้ภาคทฤษฎี แต่เป็นความรู้ภาคปฏิบัติ

อริสโตเติล (สุพล วังสินธ์. 2533 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Aristotle. n.d) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึงคุณงามความดี ซึ่งเป็นสภาวะจิตที่มั่นคงและแสดงออกในรูปการกระทำอยู่ในทางสายกลาง ความรู้กับคุณธรรมแยกกัน ไม่ออกแต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน

กล่าวสรุปได้ว่า คุณธรรมหมายถึง คุณงามความดี ที่เกิดขึ้นในความนึกคิดของบุคคล ซึ่งบุคคลอื่นจะสามารถทราบได้จากการสังเกตพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกในทางที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องจากสังคมโดยรวม

ส่วนคำว่า จริยธรรม ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้หลายท่าน ขอกล่าวไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2526 : 2 - 3) กล่าวว่า จริยธรรม คือแนวทางในการประพฤติของบุคคล จริยธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อคุณธรรมหรือค่านิยมตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปขัดแย้งกัน ทำให้คนตกอยู่ในสภาพที่ต้องตัดสินใจ หรือต้องแก้ปัญหาเมื่อมีทางเลือกหลายทาง ทางเลือกบางอย่างแสดงว่ามีจริยธรรมสูง ทางเลือกบางอย่างแสดงว่ามีจริยธรรมต่ำ

เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2532 : 255) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรม ไว้ว่า จริยธรรมคือ ความสามารถในการปรับตัวในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสังคม ซึ่งเป็นลักษณะการแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในความหมายอย่างกว้างอาจหมายรวมถึง ศีลธรรม คุณธรรม ศาสนา กฎหมายและค่านิยมของแต่ละกลุ่มคนด้วย

สาโรช บัวศรี (2532 : 3 - 6) กล่าวถึง ความหมายของ จริยธรรม ในความหมายอย่างแคบย่อมหมายถึง คุณค่า หรือค่านิยมบางประการ เช่น ประเภทศีล ประเภทธรรม แต่ในความหมายกว้าง จริยธรรม คือ ค่านิยม 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ค่านิยมพื้นฐาน (Basic Values) ประกอบด้วย ศีลธรรม คุณธรรม ธรรมเนียมประเพณีที่ดีและกฎหมาย และ ค่านิยมวิชาชีพ (Professional Values) ประกอบด้วย อุดมการณ์ประจำอาชีพ จรรยาบรรณประจำวิชาชีพ พระราชบัญญัติประจำอาชีพ และวินัยประจำอาชีพ

สุพล วงสินธุ์ (2534 : 31) ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง ความเข้าใจในแนวทางของการประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งกาย วาจา และใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่นและสังคม

โฮแกน (Hogan, 1973 : 217 - 232) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่เป็นพื้นฐานมาจากระบบของกฎในการประพฤติปฏิบัติ

จากแนวความคิดที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึง แนวทางในการประพฤติของบุคคลที่ถูกต้อง ดีงาม ตามหลัก ศีลธรรม คุณธรรม ศาสนา กฎหมายและค่านิยมของสังคมเพื่อความสุขต่อตนเอง และสังคมโดยรวม

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญ เป็นธรรมหรือหลักความประพฤติที่ดีงามและถูกต้อง ที่ควรแก่การยึดถือและปฏิบัติ เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างซึ่งทำให้ชีวิตมนุษย์มีความสุขสมบูรณ์ คุณธรรม จริยธรรมช่วยสร้างคนดี ให้คนประพฤติแต่ความดีและเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพของบุคคลที่สังคมยกย่อง บรรจง ชูสกุลชาติ (2531 : 3 - 11) กล่าวว่า งานสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติเห็น ครูทุกคนที่ทำหน้าที่สร้างคนจะต้องรับภาระในการสร้างคุณธรรมให้แก่เด็ก ในความคิด คำพูด และการประพฤติปฏิบัติของเยาวชนด้วย เพราะการปลูกฝังคุณธรรมนั้นเป็นเรื่องใหญ่ และสำคัญที่ทุกคนต้องสร้างคุณธรรมร่วมกันอย่างมีสมานฉันท์และอย่างมีคุณธรรม

บุญชัย จงกลณี (2528 : 31 - 45) กล่าวว่า การพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมควรกระทำโดยการปฏิบัติจริง คุณธรรม จริยธรรมทุกอย่างเกิดจากความรู้และเป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ ที่เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคน ความคิดเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมของคน จะทำดี ทำถูกต้องได้ก็จะต้องคิดดี คิดถูกต้อง ดังนั้นการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ต้องเริ่มด้วยการสร้างความประทับใจอย่างลึกซึ้ง สิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจเป็นที่ประทับใจอย่างลึกซึ้งแก่คน ๆ หนึ่ง ก็หาเป็นที่น่าสนใจแก่อีกคนหนึ่งไม่ มีสิ่งที่ประทับใจแก่เด็ก ก็อาจไม่ประทับใจคนวัยอุดมศึกษา จึงนับเป็นเรื่องยากที่จะหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาให้เป็นที่น่าสนใจแก่ทุก ๆ คนในเวลาเดียวกัน (สาโรช บัวศรี, 2532 : 5) ดังนั้น ใน การเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ก็จะต้องกระทำให้ถูกต้อง เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ หากผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมมีความรู้หรือศึกษาทฤษฎีหรือแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้วย ย่อมจะสามารถส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งอีกด้วย

ประพิศ ฮามอาไฟ (2524 : 53 - 56) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างและเปลี่ยนแปลงเจตคติ เพราะเจตคติเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล และเมื่อบุคคลได้สร้างเจตคติไปในทางใดแล้วมักจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่นได้ยาก ทฤษฎีสำคัญได้แก่

ทฤษฎีการวางเงื่อนไขและการเสริมแรง (Conditioning and Reinforcement) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ และจะสามารถส่งเสริมได้ เช่นเดียวกับการฝึกนิสัย บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดย่อมขึ้นอยู่กับ การวางเงื่อนไข (Conditioning) และการได้รับการเสริมแรง จนเกิดการเลียนแบบเอาอย่าง เพราะเห็นคุณค่าของการกระทำนั้น

ทฤษฎีสั่งชวนใจและขัดแย้ง (Incentive and Conflict Theory) อธิบายถึง การเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลไว้ว่า ในขณะที่บุคคลมีความขัดแย้งชนิดบวก - ลบ (Approach Avoidance Conflict) บุคคลจะมีเหตุผลหลายประการที่จะยอมรับ (accept) และก็มีเหตุผลอีกมากมายที่จะปฏิเสธ (Reject) สถานการณ์เกี่ยวกับการสร้างเจตคติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การประเมินคุณค่าของบุคคลว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งชวนใจเป็นสำคัญ

ทฤษฎีความสอดคล้องกันทางความคิด (Cognitive Consistency Theory) เชื่อว่า เจตคติเกิดจากการที่บุคคลพยายามรักษาความคิด (Cognitive) ของตนให้มีความสอดคล้องกัน ตามปกติบุคคลจะมีความเชื่อและมีความนิยมต่อสิ่งต่าง ๆ มากมายหลายระดับและถ้าความเชื่อและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกันเหล่านั้นมีความขัดแย้งกัน บุคคลก็ต้องหาทางประนีประนอมให้มีความสอดคล้องต้องกันเพื่อก่อให้เกิดเจตคติของตนขึ้น

สุพล วัณสินธ์ (2534 : 2 - 3) ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีทางจริยธรรม ซึ่งเขียนโดย นิตย บุษงามงคล กล่าวไว้ 3 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีกระจ่างค่านิยม (Value Clarification Theory) หลักสำคัญของทฤษฎีนี้คือ การช่วยให้บุคคลเกิดความกระจ่างในค่านิยมที่ตนยึดถือหรือมีความเชื่อที่ดี-ถูกต้องหรือควรจดจำ เป็นกระบวนการที่จะทำให้บุคคลเกิดความกระจ่างในจริยธรรมของตนเอง รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นวิธีการที่จะทำให้บุคคลยอมรับความรู้สึกและความคิดด้วยตนเองภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด

2. ทฤษฎีปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Behavior Modification Theory) เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกแล้วได้รับผลเป็นที่พึงพอใจจะมีแนวโน้มให้เกิดพฤติกรรมนั้นอีก โดยเงื่อนไขของการเสริมแรง พฤติกรรมใดที่แสดงออกแล้วไม่ได้รับความพึงพอใจพฤติกรรมนั้นมีแนวโน้มว่าจะไม่เกิดขึ้นอีก การลงโทษ (Punishment) จึงเป็นการให้สิ่งไม่พึงพอใจ เพื่อลดหรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เชื่อว่า มนุษย์เรียนรู้โดยการสังเกตสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรง จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น จากคำบอกเล่าและข้อบ่งชี้จากเอกสารความรู้สามารถใช้เป็นตัวแทนพฤติกรรมของตนได้

อาทศย์ (นามแฝง) (2528 : 37 - 40) ได้กล่าวถึง คุณธรรมและ จริยธรรมที่สำคัญของพลเมืองไทยไว้ 10 ประการ ได้แก่ ความนิยมการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพราะเป็นหลักความถูกต้องดีงาม มีประโยชน์อย่างมากต่อประชาชนและประเทศชาติ การมีระเบียบวินัย การควบคุมตนเอง มิให้ละเมิดระเบียบข้อบังคับโดยไม่ต้องให้ใครมาสั่ง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์ สุจริต การเสียสละเพื่อส่วนรวม ความสามัคคี ความกล้าหาญ การไม่โลภไม่ขโมย และ ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตของผู้อื่น การละอายและเกรงกลัวในการกระทำชั่วและ ความเชื่อมั่นในตนเอง และมีเหตุผลในการกระทำ

ส่วน หลวงพ่อทัตตชีโว (2530 : 1) ให้ความเห็นว่า คุณธรรมที่ต้องปลูกฝังให้กับ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนโดยทั่วไปนั้นเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ได้แก่ คุณธรรม 3 ประการ คือ ปัญญา ซึ่งต้องปลูกฝังให้กับมนุษย์ทุกคนเพราะเป็นความจริงแท้ที่มนุษย์จะต้องมี ความบริสุทธิ์คือยึดมั่นในศีล 5 และเป็นผู้มีความมั่นคงอยู่ในกรอบ ขอบเขตของ กฎหมาย และขอบเขตของขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และ กรุณาหมายถึงความเมตตาใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

สำหรับกรมสามัญศึกษา (2532 ก : 46 - 47) ได้กำหนดคุณธรรมที่ควรส่งเสริม ให้แก่นักเรียน 14 ประการ ได้แก่ ความกตัญญู ความมีระเบียบวินัย ความสะอาด ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง การทำงานเป็นหมู่คณะ การทำงานเพื่องาน การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การยกย่องผู้กระทำความดี การประหยัด การใช้ชีวิตเรียบง่ายและการรู้จักประมาณตน ผลจากการวิจัยพบว่า ค่านิยมทางจริยธรรมของ คนไทยมีความสำคัญลดหลั่นกันไปตามลำดับดังนี้ ความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การยึดหลักการ ความกตัญญู ความเสียสละ ความมีน้ำใจเมตตา การตรงต่อเวลา การพึ่งพาอาศัยกัน และการยึดตัวบุคคล (อวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. 2529 : 92)

ดวงเดือน พัทธมนาวิน (2522 : 80) ได้เสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับการเสริมสร้าง และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม อาจกระทำได้ 3 ลักษณะคือ

1. การป้องกันปัญหาอันก่อให้เกิดการกระทำผิดจริยธรรม (Preventive Measures) ในแง่ของการป้องกันนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การป้องกันปัญหาก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้นมีความสำคัญ จากผลการวิจัยเชิงทดลองมากมายยืนยันว่า ลักษณะต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมของมนุษย์ แม้ว่าคนที่ได้รับการอบรมมาดี แต่ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้าย ก็จะทำให้เกิดความชั่วได้มากพอ ๆ กับคนที่ได้รับการอบรมมาไม่ดีแต่ในสภาพแวดล้อมที่ดี คนที่ได้รับการอบรมมาดีจะทำชั่วได้น้อยลงมาก

2. ในลักษณะการแก้ไขปัญหาด้านจริยธรรมที่เกิดขึ้น (Treatment Measures) การเกิดปัญหาเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถจะป้องกันมิให้เกิดโดยสิ้นเชิงได้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ความล่าช้าหรือรื้อจะก่อให้เกิดปัญหาเล็กกลายเป็นปัญหาใหญ่ได้

3. ลักษณะการพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม (Development Measures) อาจทำได้โดยการอบรมเลี้ยงดู โดยการให้ความรักและสนับสนุนโดยการใช้เหตุผล จากผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูดี จะเป็นคนที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงและมุ่งอนาคตสูงด้วย

เรื่ององค์ประกอบที่มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมนั้น สุลล วังสินธุ์ (2534 :

3 - 4) ได้อธิบายว่า การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางจริยธรรม จะช่วยอธิบายได้ว่าการที่บุคคลมีคุณสมบัติทางจริยธรรมแตกต่างกันนั้นมีความเกี่ยวเนื่องมาจากปัจจัยใดบ้าง และจะเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมให้สูงขึ้นโดยการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มี ความสัมพันธ์กับจริยธรรมนั้น ๆ องค์ประกอบต่าง ๆ จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ องค์ประกอบทางกายภาพ จากการศึกษาเรื่องการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความแตกต่างกันตามระดับอายุ และการศึกษา และนักเรียนที่ยอมรับตนเองสูงใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ยอมรับตนเองต่ำ องค์ประกอบทางบุคลิกภาพ พบว่าบุคลิกภาพที่มีอนาคตและสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูกับฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เกี่ยวกับเจตคติต่อกฎหมาย ความเป็นระเบียบและศีล 5 การวิจัยพบว่า เด็กที่มีความใกล้ชิดกับศาสนาจะมีความ

สัมพันธ์กับเจตคติเชิงจริยธรรม องค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม ได้แก่ ฐานะทางครอบครัว ผู้เลี้ยงดู และวิธีการอบรมเลี้ยงดู การใช้สื่อมวลชน สภาพแวดล้อมที่โรงเรียน และอิทธิพลของตัวแบบ ผลจากการวิจัย พบว่า การพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นมีความแตกต่างกัน ในด้านการอบรมเลี้ยงดู และเด็กที่บิดามารดาได้รับการศึกษาสูง มีการทำงานหารรายได้ มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และมีการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลมาก จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มีลักษณะตรงข้าม จากการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ มีความสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมยิ่ง โดยเฉพาะครู - อาจารย์จะได้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในการปกครองนักเรียน ซึ่งจะได้ช่วยกันป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้พัฒนายิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ด้านการส่งเสริม บ่มฝังคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนนั้นเป็นหน้าที่โดยตรง และสำคัญยิ่งที่โรงเรียนจะต้องรับผิดชอบ การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เหมาะสมเป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน กรมสามัญศึกษาเชื่อว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน จะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิดจิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนที่สะอาด ร่มรื่น เรียบง่าย สดชื่น สงบ แจ่มใส มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งจะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคนละเอียดอ่อนจิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รักความสะอาด รักความสงบ เรียบง่ายและรักษาความร่มรื่นไปด้วย ถือว่าคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ตามหลักสุตรอันจะเกิดขึ้นในตัวนักเรียน (โกวิท วรพิพัฒน์ และเยาวรัตน์ จันทนัญญุตา. 2533 : 26)

กิจพัฒน์ เรื่องช่วย (2531 : 33 - 37) ได้เสนอแนวคิดในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน โดยกล่าวว่า

บริเวณโรงเรียน ควรจัดให้สะอาดเรียบร้อย เป็นสัดส่วน มีการรักษาและตกแต่ง อยู่เสมอ ไม่มีสภาพสกปรก มีการดูแล รักษาและซ่อมแซม ร้ว ถนน ทางเดิน สนาม ต้นไม้ อยู่เสมอ อาคารเรียนและอาคารอื่น ๆ ในบริเวณโรงเรียน ต้องได้รับการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดี อยู่เสมอ สร้างสุนทรีย์ในการใช้อาคาร สถานที่ให้แก่นักเรียน ครู และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เป็นประจำ ห้องเรียน ห้องประชุม และห้องอื่น ๆ ในอาคารเรียน ต้องสะอาด เรียบร้อย เป็นประโยชน์ต่อการเรียนในด้านต่าง ๆ และช่วยกันรักษาความสะอาด มีสุนิสัยที่ดีในการใช้ห้องต่าง ๆ อย่างมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจัดให้นักเรียน ครูอาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ ในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาจัดทาสถานที่ และห้องต่าง ๆ ให้มากที่สุด

การจัดกลุ่มนักเรียนในชั้นหรือในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของนักเรียนแบบประชาธิปไตย โดยมีหลักจริยธรรมในการดำเนินชีวิตด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดครูอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มเพื่อดูแลและประสานงานระหว่างบ้านกับโรงเรียน การให้นักเรียนเลือกตัวแทนกลุ่มและเลขากลุ่มและมีการผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกัน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานโดยทั่วกัน การจัดกิจกรรมพัฒนาชั้นเรียน โรงเรียนและชุมชน การจัดสัปดาห์คุณธรรมแต่ละอย่างตามโอกาสที่เหมาะสม จัดให้มีสมุดประจำตัวสำหรับบันทึกและตรวจสอบจริยธรรมของตน ฝึกการปฏิบัติและรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยการแบ่งงานกันทำ ให้มีการสร้างและเสนอกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน และในโรงเรียนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ช่วย และการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมในศาสนาทุกโอกาส

สำหรับข้อปฏิบัติของครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนนั้นเน้นการดำเนินการดังนี้ ประสานงานกับกลุ่มนักเรียนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ มีการประเมินผลงานทางจริยธรรมของนักเรียนอย่างแน่นอน ส่งเสริมให้มีการประกวดกิจกรรมทางจริยธรรม ประกาศเกียรติคุณทั้งในและนอกโรงเรียนสำหรับผู้ประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรม เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางจริยธรรมของทางโรงเรียน ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสอดแทรกจริยธรรมในวิชาการ ครูและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางจริยธรรมของโรงเรียน ครูทุกคนเป็นกรรมการส่งเสริมจริยธรรมของโรงเรียนอย่างทั่วถึง ทางโรงเรียนควรจัดโครงการส่งเสริมจริยธรรมตลอดปี จัดโครงการส่งเสริมจริยธรรมสำหรับครูด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ส่วนข้อปฏิบัติเพื่อส่งเสริมจริยธรรมแก่นักเรียนที่ครูอาจารย์ควรทำคือ ปฏิบัติตามหัวข้อคุณธรรม จริยธรรมที่ใช้สอนนักเรียนทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน เครื่องคิดริเริ่มบวญญ์ของครู ข้าราชการและที่ใช้อบรมสั่งสอนนักเรียนทวนความประพฤติ

ของนักเรียนให้ปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรมที่ได้เรียนอยู่เสมอ มีการส่งเสริมจริยธรรมอยู่เป็นนิจ มีการสอนสอดแทรกจริยธรรมในทุกวิชา

ระเบียบของโรงเรียนควรมีลักษณะดังนี้ ระเบียบของโรงเรียนควรเน้นหนักด้านจริยธรรมเป็นพิเศษ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างระเบียบของโรงเรียนและปรัชญาของโรงเรียนในทางส่งเสริมจริยธรรม มีการเผยแพร่และปลูกฝังปรัชญาทางด้านจริยธรรม มีการรักษาระเบียบของโรงเรียนด้านจริยธรรมให้มั่นคง ต่อเนื่องและจริงจัง

แนวทางจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่ต้งามนั้นขอเสนอไว้ดังนี้ คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมรักษาความสะอาด กิจกรรมที่เน้นทัศนคติทางด้านวิทยาศาสตร์ การให้แบบอย่างที่ดีที่เด็กเห็นจากครูอาจารย์ ครูและโรงเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กมาก กิจกรรมต่าง ๆ ควรเน้นให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้คล้ายบ้าน จัดวิชาพิเศษเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด จัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรทางดนตรี ศิลปะ ปลูกฝังให้เด็กรักในสุนทรียย์ ฝึกการให้เหตุผลระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง และกับครู การให้รางวัลและลงโทษเป็นการชี้สิ่งที่ดีและไม่ดีให้นักเรียนได้พิจารณา กิจกรรมวิทยาศาสตร์ให้นักเรียนเกิดความประทับใจและดึงดูดความสนใจฝึกในเรื่องเหตุผล กิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา จัดวิธีการแนะแนวเพื่อช่วยเหลือนักเรียนบางคนที่มีค่านิยมที่ผิดเช่น เรื่องการลักขโมย ชู้สาว กิจกรรมที่กำหนดเป็นกิจวัตรวางเป็นระเบียบแบบแผน กระทำเป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น การทำความเคารพระหว่างครูกับครู และนักเรียนกับครู กิจกรรมไฮมรุม กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมการฝึกพูด กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ การให้คำขวัญและคติพจน์ต่าง ๆ หรือหลักธรรมสั้น ๆ ที่ประทับใจคิดว่าตามต้นไม้หรือที่เหมาะสม

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เน้นการจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม โดยได้แปรออกมาเป็นภาคปฏิบัติในรูปของโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการปลูกผักโรงเรียนหรือผักกางมุ้ง โครงการปลูกและอนุรักษ์ไม้ยืนต้น โครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน แม้โครงการต่าง ๆ จะมีวัตถุประสงค์หลักอย่างชัดเจนตามที่ปรากฏในชื่อแต่ละโครงการ แต่แท้ที่จริงแล้วทุกโครงการมี

อุดมการณ์อื่น ๆ ที่แฝงอยู่ด้วยซึ่งสะท้อนถึงความตั้งใจแน่วแน่ของผู้บริหารในการที่จะให้โอกาสและฝึกฝนเยาวชนให้พัฒนาตนเองและร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมส่วนรวม เพราะโครงการต่าง ๆ ได้กำหนดวิธีดำเนินการอย่างฉลาด ลึกซึ้ง ในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ เสริมสร้างลักษณะนิสัยและปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมที่พึงประสงค์ในตัวนักเรียนอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด เพราะในระหว่างการศึกษาปฏิบัติงานนักเรียนจะซึมซับลักษณะดังกล่าวที่ละน้อยจนในที่สุดเป็นคุณสมบัติติดตัวไปตลอด เป็นการเตรียมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป (โกวิท วรพิพัฒน์ และเขาวรินทร์ จันทมัจฉฐะ, 2533 : 26 - 29) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนนั้นเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ทุกวิธี แต่จะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารว่าจะให้ความสำคัญและสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ครูในฐานะที่ทำหน้าที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กควรจะต้องปฏิบัติตามครรลองของคำว่าครูซึ่งเป็นทั้งผู้สอน ผู้นำประชาธิปไตย เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะแนว เป็นตัวแทนของบิดามารดา เป็นผู้ควบคุมกฎระเบียบ และจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2534 ก : 7) ครูเป็นผู้สอนคนสร้างคนให้เป็นคนดี ฉะนั้นครูควรที่จะต้องสร้างตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม สุพล วังสินธ์ (2534 : 3) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูผู้มีคุณธรรมไว้ว่า ต้องเป็นผู้ที่มีความพอดี เป็นผู้ที่ไม่กระทำด้วยเจตนาดี ด้วยความบริสุทธิ์ใจและทำไปเพื่อสิ่งที่ดีงาม เป็นผู้ที่เหตุผลพอใจจะได้ปฏิบัติต่อผู้อื่น และเห็นประโยชน์ของผู้อื่น เป็นที่ตั้งเป็นมุ่งศาสนาสุขหรือความสงบสุข ไม่ใช่มุ่งความสมบูรณ์พูนสุข เป็นผู้รู้จักเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และทำหน้าที่อย่างดีที่สุด เป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองในเรื่องของแรงกระตุ้นและความอยากต่าง ๆ ไว้ได้ด้วยเหตุผล และเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหรือมาตรการทางจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมแก่กาลเทศะอยู่เสมอ

3. การส่งเสริมวินัยในตนเอง

การส่งเสริมวินัยในตนเอง หมายถึง ความพยายามในการดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีอำนาจภายนอกมาควบคุม

วินัยในตนเอง ความหมายของคำว่า วินัย และวินัยในตนเอง นั้นได้มีผู้เสนอแนว
คิดไว้หลายท่าน ซึ่งจะขอกล่าวไว้ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2521 : 48 - 49) กล่าวว่า วินัย คือ กระบวนการ
อย่างหนึ่งของการศึกษาในการที่จะปรับปรุง และส่งเสริมความประพฤติของนักเรียนโดยมุ่งให้
นักเรียนควบคุมตนเอง (Self - Control) มีวินัยในตนเอง (Self - Discipline)
และรู้จักปกครองตนเอง

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 248) ให้แนวความคิดว่า วินัยที่ใช้กันในโรงเรียน
หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง กระทำตามระเบียบข้อบังคับที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจซึ่งมอง
เห็นคุณค่าของการปฏิบัติว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อย และนำมาซึ่งความสงบสุขใน
สังคม

กิตติมา ปรีดีติลล (2532 : 170) กล่าวว่า วินัยของโรงเรียน หมายถึง การที่
นักเรียนกระทำตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ เห็นคุณค่าของการปฏิบัติอันนำมา
ซึ่งความสุข ความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกคนของสังคม

สรุปได้ว่า วินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้อง เหมาะสมของบุคคลโดย
ยึดถือระเบียบ ข้อบังคับ และขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นการปฏิบัติด้วยความสมัครใจเพื่อให้
สามารถปกครองตนเองได้ และเกิดความสงบสุขต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

ส่วนความหมายของคำว่า วินัยในตนเอง ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านซึ่งจะขอ
ยกมากล่าวดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 59) กล่าวว่า วินัยในตนเอง
หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเองเมื่อทำดี และลงโทษตนเองเมื่อทำ
ชั่วหรือสามารถที่จะยับยั้งอยู่ได้ด้วยตัวของตัวเอง มีความเป็นเอกเทศทางจริยธรรม

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 227) ได้อธิบายว่า วินัยในตนเอง
หมายถึง การที่นักเรียนมีพัฒนาการถึงขั้นที่สามารถควบคุมตนเองและสังคมส่วนรวม ให้อยู่กันได้
ด้วยความสงบสุข ตลอดจนสามารถในการปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องด้วยตนเอง

กูด (Good. 1959 : 176) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลโดยอำนาจภายในของบุคคลนั้นเอง เป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้หรือยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

วินเซนต์ (Vincent. 1961 : 42 - 43) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง การที่บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต รวมทั้งบุคคลกระทำสิ่งที่ตนไม่ยากกระทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของผู้อื่นได้รับการตอบสนอง

จากแนวคิดที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถประพฤติปฏิบัติตนด้วยความนึกคิดของตนเอง ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ถูกกาลเทศะ และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่นและสังคมโดยรวม

ความมุ่งหมายของการสร้างวินัยแก่นักเรียนคือ การมุ่งสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน และการควบคุมพฤติกรรมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบ เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการศึกษาเล่าเรียน การขาดการดูแลหรือปล่อยปละละเลยให้นักเรียนขาดระเบียบวินัยนั้นย่อมทำให้โรงเรียนหรือห้องเรียนเกิดความวุ่นวาย (ภาณุณา ศรีภาพสินธุ์. 2533 : 227)⁷

ดวงเดือน พัทธมนาวิน (2527 : 60 - 61) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีวินัยแห่งตนว่า วินัยแห่งตนหรือการมีวินัยในตนเองเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรมทุกประเภท และมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี ผู้มีวินัยแห่งตนจะมีพฤติกรรมในด้านความซื่อสัตย์ การกระทำตามกฎหมายของกลุ่ม ความเอื้อเฟื้อมีความเอาใจใส่ และมีความรับผิดชอบสูง

พนัส ทัศนาคินทร์ (2524 : 249) ได้กล่าวถึงประเภทของวินัยที่ใช้กันอยู่ในโรงเรียนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. วินัยเฉียบขาดแบบทหาร (Absolute Authority) เป็นการใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือ นักเรียนทำดีเพราะกลัวถูกลงโทษ นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งและระเบียบที่ครูในโรงเรียนได้กำหนดไว้ ใครละเมิดย่อมได้รับโทษ 2. วินัยแบบดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน ถือว่าเมื่อนักเรียนได้กระทำสิ่งที่ตนสนใจแล้วปัญหาเรื่องวินัยก็จะไม่เกิด การรักษาวินัยแบบนี้คงทำไม่ได้ทุกกรณี แต่เป็นวิธีการ

อันหนึ่งที่โรงเรียนใช้เพื่อแก้ปัญหาวินัยของนักเรียน และ 3. วินัยที่เกิดจากการรู้จักความรับผิดชอบและเกียรติของตนเองเป็นการพยายามสร้างให้นักเรียนนับถือเกียรติของตัวเอง และรู้จักรับผิดชอบต่อการที่จะรักษาเกียรตินั้นไว้ ในการนี้ครูจะต้องยอมรับนับถือในเกียรติของนักเรียนเสียก่อน ส่วน วิจิตร อวทะกุล (2532 : 45) ได้กล่าวถึง วินัย โดยกล่าวว่า วินัยเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ความมีระเบียบวินัยสร้างให้เกิดวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ วินัยจึงเป็นสิ่งที่แทรกอยู่ในวัฒนธรรมทั้งหมด ซึ่ง ได้แก่ วัฒนธรรม คติธรรม สหธรรม และเนติธรรม

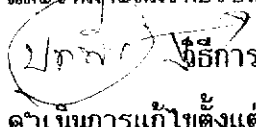
ความผิดทางวินัยของนักเรียนที่พบอยู่เสมอคือการละเมิดไม่ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือละเมิดกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน (พนัส หันนาคินทร์, 2524 : 251) ปัญหาการกระทำผิดที่มักพบเสมอของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้แก่ การมาโรงเรียนสาย หิโรงเรียน หินคาบเรียน การแต่งกายผิดระเบียบ การพนัน ยาเสพติด ลักขโมย พกอาวุธ ก่อการทะเลาะวิวาท ทาลายทรัพย์สินโรงเรียน ก้าวร้าวต่อครูอาจารย์ ชู้สาว จับกลุ่มมั่วสุม (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา, 2533 : 2)

สาเหตุของการประพฤติดังกล่าวของนักเรียนอาจเกิดจากปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาจากครอบครัวความยากจน บิดามารดาแยกกันอยู่หรือทะเลาะกันบ่อย ๆ หรือการอบรมเลี้ยงดูเข้มงวดเกินไป หรือทอดทิ้งปล่อยปละละเลย ปัญหาเกิดจากตัวนักเรียนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ และทางด้านสังคม และสาเหตุจากโรงเรียนเข้มงวดมากเกินไป การจัดสถานที่และบริการไม่ดี ขาดการปลูกฝังค่านิยม ด้านศีลธรรม จริยธรรม ปัญหาเกิดจากตัวครู ขาดความเข้าใจในตัวเด็ก จำนวนครูไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ให้งานหรือการบ้านมากเกินไป ขาดความสนใจไม่ติดตามนักเรียน ขาดการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง และปัญหาจากสภาพแวดล้อมอื่น ๆ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน อยู่ใกล้แหล่งมั่วสุม สถานเริงรมย์ต่าง ๆ อิทธิพลจากสื่อมวลชนในทางลบ (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา, 2534 : 9 - 13)

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 258 - 258) ได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดทางวินัยได้ดังนี้

การดำเนินการป้องกันการกระทำผิดวินัย (Protective Measures)

โดยโรงเรียนพยายามหาทางให้นักเรียนกระทำผิดในสิ่งที่ดี วิธีการต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนอาจใช้เพื่อการป้องกันการกระทำผิดได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดความสนใจในบทเรียน ครูต้องพยายามสร้างความรู้สึกให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องการเรียนการสร้างความรักโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่เด็กนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกันเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน พยายามขจัดสิ่งยั่วยุที่จะก่อให้เกิดความผิดทางวินัย ทั้งภายนอกและภายใน การให้รางวัลแก่นักเรียนที่ประพฤติดีในรูปแบบต่าง ๆ และควรทบทวนหน้าคณะนักเรียนและประกาศให้ทราบทั่วถึง ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียนซึ่งจะทำให้การควบคุม ดูแลนักเรียนเป็นไปอย่างได้ผลดียิ่ง การชี้แจงเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่คณะในเรื่องต่าง ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำผิด และการจัดกิจกรรมนักเรียน

 วิธีการดำเนินการแก้ไขความผิดทางวินัย (Corrective Measure) จะต้องดำเนินการแก้ไขตั้งแต่สาเหตุและจะต้องกระทำให้ทันต่อเหตุการณ์อย่างรวดเร็ว ไม่ควรปล่อยไว้ให้นานเกินไป ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การลงโทษให้เจ็บกาย (Corporal Punishment) ครูจะต้องแน่ใจว่าไม่ได้กระทำไปเพราะอารมณ์โกรธ เกลียด ลำเอียง หรือกระทำไปโดยไม่ได้ส่วนให้ทราบข้อเท็จจริงและควรเป็นวิธีขั้นสุดท้ายและควรยึดหลักที่ว่า การลงโทษต้องให้สมเหตุสมผล กระทำต่อหน้าผู้รู้เห็น แม้ใจว่านักเรียนจะไม่ได้รับบาดเจ็บ และควรดูความนิยมของผู้ปกครองด้วยว่าสนับสนุนการลงโทษมากน้อยเพียงใด การลงโทษโดยการกักขัง (Detention) ผลเสียของวิธีการนี้จะทำให้นักเรียนเกลียดและไม่อยากมาโรงเรียน การใช้ค่าเสียหาย (Restitution) ในสิ่งที่นักเรียนได้กระทำเพื่อเป็นการตอบแทนสิ่งที่เสียไป การให้สังคมลงโทษ (Social Disapproval) โดยการทำให้บุคคลที่กระทำผิดนั้นไม่เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม การขู่หรือการทำให้อาย (Threats and Humiliation) การขู่ให้กลัวอาจใช้ได้ผลในเด็กเล็ก ซึ่งการทำให้อายอาจไม่ได้ผล แต่ถ้ารู้จักใช้ให้เหมาะสมในเด็กโตก็อาจได้ผล และการลงโทษโดยการพักการเรียนและไล่ออก (Suspension and Expulsion) การไล่ออกเป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุดควรจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบที่สุดทั้งผลได้และผลเสียเพราะเป็นคำพิพากษาขั้นสูงสุดที่โรงเรียนจะพึงให้แก่ความประพฤติผิดวินัยของนักเรียน ส่วนการพักการเรียนนั้นเป็นโทษ

ที่เบากว่าการไล่ออก สิ่งที่สำคัญที่สุดของการแก้ไขความผิดทางวินัยคือการที่นักเรียนยอมรับความผิดของตนเอง

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533 : 245 - 251) ได้เสนอแนะวิธีดำเนินการกับการกระทำผิดของนักเรียนโดยไม่ใช้การลงโทษ (Nonpunitive Approaches to Student Misbehavior) การลงโทษยังจำเป็นต้องใช้ในการควบคุมและระงับการกระทำผิดของนักเรียนเป็นการชั่วคราว แต่โรงเรียนยังมีวิธีอื่น ๆ อีกที่จะเลือกใช้สำหรับแก้ปัญหาการประพฤติผิด เช่น วิธีการเปลี่ยนที่ตัวเด็กโดยการชักจูงและแนะแนวทางให้เด็กเลิกกระทำผิดโดยการวิเคราะห์สาเหตุ แล้วจึงชักจูงหรือแนะนำให้กระทำในแนวทางที่ถูกต้อง การให้คำปรึกษา (Counseling) ควรพยายามใช้เทคนิคในการให้คำปรึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มทั้งปัญหาต่อต้าน ปัญหาการติดยาเสพติด ปัญหาการหนีโรงเรียน ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน และการสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ปัญหาการเรียนของเด็ก (Remediation of Learning Problems) ปัญหาการเรียนเป็นต้นเหตุสำคัญของการประพฤติผิด และในขณะเดียวกันปัญหาการประพฤติผิดก็ทำให้เกิดปัญหาการเรียน โดยจะต้องพิสูจน์ให้เห็นชัดว่าปัญหาการประพฤติผิดของนักเรียนนั้นมีปัญหาการเรียนของนักเรียนเป็นต้นเหตุหรือเป็นผลมาจากการประพฤติไม่ดีของนักเรียนเอง จึงจัดการสอนซ่อมเสริมซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ตรงกับสาเหตุของพฤติกรรมต่อไป และวิธีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมของนักเรียนทั้งสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ทางบ้านและชุมชน ทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และพฤติกรรมของบุคคลที่แวดล้อมตัวเด็ก

แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนทั่วประเทศ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษาได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การประหยัด นิยมไทย วินัยของชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎจราจร ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย และการเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน และความสะอาดของบ้านเมือง โดยได้วางขอบข่ายไว้ดังนี้คือ

การประหยัด หมายถึง การรู้จักดูแลรักษา อนุรักษ์ทรัพย์สิน สิ่งของเครื่องใช้ การใช้ในเวลาในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งส่วนตัวและสังคม

ดำรงตนให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมตามสภาพและฐานะความเป็นอยู่ของตนและสังคม ตลอดจน
มีการเก็บออมด้วย มีการประหยัดเงิน สิ่งของเครื่องใช้ และการประหยัดเวลา

นิยมไทย หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึก และภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย
โดยตระหนักในคุณค่าอันสำคัญของภาษา วัฒนธรรม และประเพณีของชาติ อนุรักษ์และส่งเสริม
ภาษา วัฒนธรรมและประเพณีของชาติ นิยมของที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ สนับสนุนและช่วยเผยแพร่
สินค้าไทย

วินัยของชาติ เป็นนโยบายหรือข้อกำหนดของรัฐบาลที่ต้องการปลูกฝัง
และสร้างเสริมความมีระเบียบวินัย ให้แก่ชนในชาติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เรื่องที่จะปลูกฝัง
มีมากมายกรมสามัญศึกษาจึง ได้กำหนดเรื่องที่จะปลูกฝังในระดับมัธยมศึกษาไว้ 4 เรื่อง ได้แก่
การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎจราจร ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย และการ
เดินทางไป - กลับ ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

การรักษาความสะอาดของบ้านเมือง หมายถึง การที่บุคคลรู้จักควบคุมตนเอง
ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบแบบแผน และสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาดของตนเอง
บ้านเมืองที่อยู่อาศัย โรงเรียน และสาธารณสถาน (กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. 2531 : 70 - 78)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 61 - 64) ได้อธิบายถึงทฤษฎีพัฒนาการของ
วินัยแห่งตนโดยกล่าวว่า วินัยแห่งตนมีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของ
บุคคลมาก จะเห็นการให้ความสนใจเกี่ยวกับกำเนิดและการเจริญเติบโตของจิตลักษณะ การมีวินัย
แห่งตนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น นักจิตวิทยาพัฒนาการมีความเห็นว่าความมีวินัยแห่งตน หรือความสามารถ
ควบคุมตนเองอย่างถูกต้องเป็นหลักชัยของการพัฒนาทางจิตของบุคคล นั่นคือ ความมีวินัยแห่งตน
เป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุภาวะทางจิต และสามารถวัดระดับพัฒนาการทางจิตของบุคคล ได้
ทฤษฎีที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของวินัยแห่งตนมี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของเมาเรอรัว่าด้วย
จุดกำเนิดของการควบคุมตน และทฤษฎีของเพคและแอวิกเฮิสต์ว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทาง
จริยธรรม ซึ่งยึดการควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ เป็นหลัก ดังมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีเกิดวินัยแห่งตน เชื่อว่า การเกิดวินัยแห่งตนของบุคคลจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้นคือความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดาหรือผู้เลี้ยงดู อันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น เมาเรอร์ได้อธิบายว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดูตนและการเรียนรู้จะเกิดในสภาพเหมาะสมเท่านั้น โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นหลายระดับและหลายขั้นตอน ซึ่งในขั้นแรกคือการได้รับการบำบัดความต้องการนำไปสู่ความพอใจความสุขและเด็กจะรักและพอใจมารดาด้วยการเรียนรู้เพราะทุกครั้งที่ได้รับการบำบัดความต้องการก็จะเห็นมารดา การเรียนรู้ขั้นที่สองเกิดขึ้นเมื่อเด็กได้เลียนแบบมารดาหรือทำตามคำสั่งสอนของมารดา จะทำให้เด็กเกิดความสุขและความพอใจ เด็กจะเลียนแบบผู้ที่เลี้ยงดูตนทั้งทางดีและทางไม่ดี トラบท์ที่ลักษณะนี้เป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพอใจ เมาเรอร์ เชื่อว่า ลักษณะที่แสดงถึงการบรรลุภาวะทางจิตของบุคคลนั้น โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กปกติเมื่ออายุประมาณ 8 - 10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่บรรลุภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์จึงเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในการตอบโต้เมื่อเกิดความคับข้องใจเมื่อเกิดความกลัว ในการมีความรัก และการมีอารมณ์ขัน การเกิดวินัยแห่งตนนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในบุคคลซึ่งจะต้องอาศัยการฝึกอบรมอีกมาก ลักษณะวินัยแห่งตนจึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดและรุนแรง

ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม กล่าวว่า การที่บุคคลกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมต่าง ๆ นั้น ความต้องการกระทำเป็นสาเหตุของพฤติกรรม เพคและเฮวิกเฮิสต์ เห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ และเชื่อว่าการควบคุมของ อีโก้ (Ego - Control) และ ซูเปอร์อีโก้ ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นอย่างสมเหตุผล และเห็นว่าพลังควบคุมของ อีโก้ และ ซูเปอร์อีโก้ ในบุคคลจะมีมากหรือน้อยก็ได้และบุคคลจะมีพลังควบคุมของ อีโก้ และ ซูเปอร์อีโก้ ในส่วนผสมที่ไม่เท่ากัน อาจแบ่งบุคคลตามลักษณะทั้งสองนี้ร่วมกันออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

พวกปราศจากจริยธรรม (Amoral Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของ อีโก้ และ ซูเปอร์อีโก้ ที่น้อยมาก บุคคลพวกนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เห็นแก่ตัวฝ่ายเดียวเป็น ผู้ที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จะถูกควบคุมโดยความเห็นแก่ตัวของตนเอง

พวกเอาแต่ได้ (Expedient Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของ อีโก้ น้อยแต่พลังของ ซูเปอร์อีโก้ มีมากขึ้น ยังยึดตนเองเป็นหลักกระทำทุกอย่างเพื่อความพอใจและผลได้ของคน จะยอมอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้มีอำนาจถ้าได้รับผลที่ต้องการ ลักษณะนี้จะปรากฏ ตั้งแต่วัยเด็กตอนต้น และบางประเภทติดตัว ไปตลอดชีวิต

พวกชอบคล้อยตาม (Conforming Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของ อีโก้ น้อยเหมือน 2 ประเภทแรก แต่มีพลังควบคุมของ ซูเปอร์อีโก้ มากกว่า อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก บุคคลพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลัก และคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ไตร่ตรอง จะอยู่ภายใต้การควบคุมของสังคมและกลุ่ม

พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (Irrational - Conscientious Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของ อีโก้ ในระดับปานกลาง แต่มีพลังควบคุมของ ซูเปอร์อีโก้ มากจะเป็นผู้ที่ยอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมทางสังคมเข้าไปเป็นลักษณะของตนเอง เป็นผู้ที่ถูกควบคุมโดยค่านิยมและปทัสฐานของสังคม

พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (Rational - Altruistic Person) คือ บุคคลที่มีพลังควบคุมของ อีโก้ มาก และพลังควบคุมของ ซูเปอร์อีโก้ ก็มากด้วย บุคคลประเภทนี้จะมีความสามารถควบคุมตนเองอย่างมีเหตุผล มิได้อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มสังคมหรือกฎเกณฑ์อย่างปราศจากเหตุผล แต่เป็นผู้ที่ตระหนักถึงผลการกระทำของตนเองที่มีต่อผู้อื่นก่อน จะทำอะไรต้องพิจารณาอย่างมีเหตุผลเพื่อผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือกับสังคม มีความรับผิดชอบและให้ความเคารพเพื่อนมนุษย์โดยทั่วไป

จากการศึกษาทฤษฎีนี้สามารถทำให้เห็นประเภทที่เด่นชัดของบุคคลแต่ละคนได้ นักวิจัยพบว่า ในการศึกษาเด็กอายุ 10 - 17 ปี และสืบสวนไปในอดีตพบว่า เด็กแต่ละคนจะเริ่มมีบุคลิกภาพประเภทใดประเภทหนึ่งตั้งแต่อายุ 10 ปี แต่ไม่เด่นชัด เมื่อโตขึ้นจึงจะเด่นชัดขึ้นทุกที อย่างไรก็ตามทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมของ เพค และแอวิกเฮิสต์ นี้สอดคล้องต่อการพัฒนาการของวินัยแห่งตน ทฤษฎีทั้งสองนี้สอดคล้องกันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะพัฒนาการของวินัยแห่งตนจะปรากฏไม่ชัดเจนจนกว่าเด็กอายุ 8 - 10 ขวบ จากทฤษฎีพัฒนาการแห่งตนและทฤษฎีแรงจูงใจในทางจริยธรรมนี้ มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่นักเรียนเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 239 - 242) ใช้อธิบาย หลักสำคัญในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กเรียนนั้น ครูควรเป็นคนที่มีความตั้งใจมั่นคงมีความจริงใจ และที่สำคัญครูต้องมีความยุติธรรม ครูไม่ควรทำให้เด็กเรียนเกิดความรู้สึกต่ำต้อยหรือรู้สึกอับอาย แต่ควรมีความสม่ำเสมอในการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน และควรพยายามช่วยให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำงานที่ให้เป็นประจำทุกวัน เด็กควรได้รับความช่วยเหลือและทำให้ตนเองรู้สึกว่ามีคุณค่า จุดสำคัญในการสร้างความมีวินัยให้แก่เด็กนั้น ผู้ใหญ่ควรสร้างความคิดของเด็กที่มีต่อตนเองว่าตนเป็นคนที่มีคุณค่าเท่าเทียมกับคนอื่น เด็กจะคิดว่าตนเองมีคุณค่าเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสาเหตุ 4 ประการ คือ ความประทับใจที่เด็กได้รับจากคนอื่น โดยเฉพาะจากคนที่มีความสัมพันธ์กับตัวเด็กมีความสำคัญยิ่ง คำติ - ชม การยอมรับหรือไม่ยอมรับในการกระทำต่าง ๆ ของเด็ก ความเอื้ออาทรต่อชีวิตความเป็นอยู่ การให้โอกาสได้เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรม สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กที่มีต่อตนเองและตีราคาตนเองว่ามีคุณค่าเพียงไร ประสบการณ์ที่สะสมมาในชีวิตถ้าเด็กได้รับการยอมรับในความสำเร็จในชีวิตที่ผ่านมาจะทำให้เกิดความรู้สึกต่อตนเองไปในทางที่ดี ความสามารถที่เด็กจะยกระดับชีวิตของตนไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่ถูกกำหนดไว้มีผลอย่างสำคัญต่อความรู้สึกในคุณค่าของตนเอง และขีดความสามารถที่จะประเมินการกระทำของตนเองและความรู้สึกในคุณค่าที่ตนมีอยู่จนกว่าเขาจะกำหนดมาตรฐานเบื้องต้นตามความเป็นจริงได้ด้วยตนเอง และใช้มาตรฐานนั้นประเมินการกระทำของตนได้ มาตรฐานที่เด็กกำหนดได้พอเหมาะแก่ตนจะช่วยให้เขารักษาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองไว้ได้อย่างมั่นคงตลอดไป คนเราจะมีความรู้สึกต่อตนเองว่าดีหรือเลวเพียงใดนั้น ส่วนมากจะขึ้นอยู่กับ การแสดงออกหรือการพูดของคนอื่น ๆ ที่เราได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม ฉะนั้นครูในฐานะที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับเด็กเป็นอย่างยิ่ง จะต้องตระหนักในการที่จะสร้างเด็กให้มีความรู้สึกต่อตนเองในทางบวก เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กและจะได้ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี และถูกต้องในอนาคต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 65 - 69) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับวิธีดำเนินการเพื่อเสริมสร้างวินัยแห่งตนหรือวินัยในตนเองให้แก่เด็กเรียน ด้วยวิธีการดังนี้

1. วิธีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างวินัยแห่งตน วินัยแห่งตนนอกจากจะเกิดจากการสะสมประสบการณ์จากการเลี้ยงดูแล้ว ยังอาจเกิดจากการเลียนแบบลักษณะการควบคุมตนเองของบิดามารดา หรือผู้ที่ใกล้ชิดเด็ก อิทธิพลของผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีต่อเด็กในฐานะเป็นตัวอย่างให้เด็กดูนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการฝึกอบรมให้เด็กมีความสามารถในการบังคับตนเอง โดยมีอิทธิพลต่อตัวเด็ก 2 ด้าน คือด้านการปลูกฝังการทำความดีด้วยการทำตนเป็นตัวอย่างและให้คำแนะนำ อีกด้านหนึ่งคือการใช้วิธีการลงโทษเด็กเพื่อสร้างความวิตกกังวลในการที่จะกระทำความผิด ซึ่งเป็นทางป้องกันไม่ให้เด็กกระทำความผิดไปในอนาคต การให้บุคคลเลียนแบบการกระทำที่แสดงถึงความมีวินัยแห่งตนสูงนั้น ตัวแบบมีความสำคัญมากและจะต้องมีลักษณะที่น่าเชื่อถือ ตัวแบบจะต้องกระทำพฤติกรรมที่ต้องการชักจูง การพูดเพื่อให้กระทำความดีย่อมไม่เกิดผลและถ้าตัวแบบพูดและกระทำขัดกันจะไม่เกิดผล ตัวแบบต้องมีความพอใจเมื่อกระทำดีและถูกลงโทษเมื่อทำชั่ว จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่น่าปรารถนาในผู้เลียนแบบ ได้มาก

2. วิธีการลงโทษเพื่อปลูกฝังวินัยแห่งตน การถูกลงโทษเมื่อกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาจะทำให้บุคคลเกิดความวิตกกังวล ซึ่งจะเป็นเครื่องยับยั้งการกระทำผิดของบุคคล การใช้วิธีการลงโทษควรใช้ให้ถูกต้อง ในการลงโทษต้องมุ่งหวังที่จะปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็ก และผู้ลงโทษจะต้องเป็นผู้ที่เด็กทราบว่ามีความรักและหวังดีต่อเด็ก เด็กมีความรักและศรัทธาผู้ที่ลงโทษอย่างมาก การลงโทษให้เจ็บกายจะยิ่งทำให้เด็กขาดลักษณะต่าง ๆ ทางจริยธรรมมากยิ่งขึ้น ส่วนการลงโทษทางจิตคือการทำให้ท้อแท้เสียใจ การตัดสิทธิบางประการ เป็นต้น จะไม่มีผลเลยถ้าผู้ลงโทษมีความรักให้เด็กเพียงเล็กน้อย แต่จะมีผลดีมากถ้าผู้ลงโทษรักเด็กมาก และเด็กรักตอบตนมากมาแต่เดิม การลงโทษทางจิตใช้เวลานานและมีการอบรมประกอบด้วย และจะยุติการลงโทษเมื่อเด็กทำความดีในระยะต่อมา ซึ่งจะเป็นการให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของเด็กด้วย

3. วิธีลดการควบคุมภายนอกเพื่อฝึกวินัยแห่งตน การลดการควบคุมเด็กอย่างใกล้ชิด ปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิดหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองมากขึ้นจะมีส่วนช่วยให้เด็กสามารถฝึกการควบคุมตนเองได้มาก

4. การฝึกฝนความสนใจ ความสามารถควบคุมตนเองขึ้นอยู่กับ การเพ่ง
ความสนใจ ไปที่ลักษณะบางประการของสิ่งที่ต้องการ ถ้าฝึกเด็กให้เหมาะสมเด็กจะสามารถรอ
คอยสิ่งที่ต้องการ ได้นานกว่าปกติ จะเห็นการฝึกวินัยแห่งตนจะต้องมีการฝึกออกคำสั่งแก่ตนเอง
ให้รับรู้และรับทราบสิ่งแวดล้อมที่ป้องกันมิให้ตนทำชั่วประกอบกับความเข้าใจในกฎเกณฑ์ที่จะต้อง
ประพฤติตาม

จากวิธีการดำเนินการเสริมสร้างวินัยแห่งตนที่กล่าวแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีส่วน
ร่วมในการดำเนินการจะต้องมีความเข้าใจวิธีการได้อย่างถูกต้อง และที่สำคัญที่สุดการสร้าง
ความรักและความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับเด็กอย่างจริงจัง การดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเอง
ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนจะประสบความสำเร็จ

4. การส่งเสริมประชาธิปไตย

การส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน หมายถึง ความพยายามของโรงเรียนในอัน
ที่จะดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามระบอบ
การปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

การส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีความรู้
ความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยด้วย เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริม
ประชาธิปไตยแก่นักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยนั้นบุคคลได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันหรือ
คล้ายกันดังนี้

กนก วงษ์ตระหง่าน (2526 : 36 - 39) ได้กล่าวไว้ว่า ความหมายของ
ประชาธิปไตยถูกนิยามโดยนักปราชญ์หลายท่านในจุดที่ต่างกัน เพลโต (Plato) ให้ความสำคัญ
ของประชาธิปไตยที่การใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือตอบสนองต่อความต้องการของ
ประชาชน ส่วน อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวถึงประชาธิปไตยในลักษณะของกระบวนการใช้
อำนาจที่ทำให้อำนาจเป็นของประชาชน และประธานาธิบดีลินคอล์น นิยามประชาธิปไตยที่ว่าเป็น
การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

กรมสามัญศึกษา (2529 : 15) ได้อธิบายว่า คำว่า ประชาธิปไตย หรือ Democracy มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษากรีกคือ Demos หมายถึง ประชาชน กับ Kratos หมายถึง การปกครอง รวมความแล้วหมายถึง การปกครองโดยประชาชน แต่ความหมายที่เข้าใจกันมี 2 นัย คือ หมายถึงรูปแบบการปกครองโดยให้สิทธิแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางในการมีส่วนร่วมทั้งกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองประเทศ และหมายถึง วิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมซึ่งยึดถืออุดมคติและหลักการบางประการ เป็นเครื่องกำหนดแบบแผนพฤติกรรมระหว่างกัน ในการดำเนินการทางการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเพื่อสร้างความผาสุกร่วมกัน

ประยัตน์ หงษ์ทองคำ (2531 : 12 - 15) ได้อธิบายความหมายของคำว่า ประชาธิปไตยนี้มีความหมายได้แก่

ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งยึดมั่นในหลักการสำคัญ 4 ประการคือ ถือว่ามนุษย์เป็นคนที่มีความรู้และสามารถใช้เหตุผลจัดจ้าน และแสวงหาทางออกที่ดีที่สุด ได้หลักเสรีภาพมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีเสรีภาพส่งเสริมในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและสมบูรณ์แบบ หลักความเสมอภาคทุกคนย่อมมีความเท่ากันในสิทธิและโอกาส ตลอดจนการให้บริการต่าง ๆ จากรัฐ และหลักที่ถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (Popular Sovereignty) ใครจะมีอำนาจปกครองประเทศต้องขึ้นอยู่กับความยินยอมพร้อมใจของประชาชนส่วนใหญ่

ประชาธิปไตยในฐานะเป็นระบบการเมือง ประกอบด้วยหลักสำคัญคือหลักการเลือกให้ประชาชนมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ออกเสียงเลือกตั้งและการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมและยังมีสิทธิในการออกเสียงประชามติ (Referndum) สิทธิในการออกเสียงถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับตำแหน่งในการเลือกตั้ง (Recall) สิทธิในการเสนอแนะเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็น และหลักเสรีภาพซึ่งจะต้องมีหลักประกันในเรื่องเสรีภาพของประชาชน

อย่างเหมาะสม ตลอดจนหลักความเท่าเทียมกันในสังคม หลักการปกครองตามกฎหมายและหลักที่ถือเสียงข้างมากมีอำนาจปกครอง

ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ประชาชนยอมรับและปฏิบัติตามในการดำรงชีวิตตามหลักแห่งระบอบประชาธิปไตย โดยเคารพในความคิดเห็นและสิทธิเสรีภาพ

ของผู้อื่น สนใจกิจการบ้านเมือง ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและเคารพในกฎเกณฑ์กติกา
ของความเป็นประชาธิปไตย

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย นั้น อาจกล่าวสรุปได้ว่า
ประชาธิปไตย หมายถึง อุดมการณ์ทางการเมืองที่เคารพในความคิด สิทธิเสรีภาพและความเสมอ
ภาคของมนุษย์ในสังคม หรือระบอบการปกครองที่เป็นการปกครองโดยประชาชนเพื่อประชาชน
และเป็นวิธีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมที่จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม
โดยส่วนรวม

(กรมวิชาการ (2524 : 26 - 32) ได้กล่าวถึงหลักการประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญได้แก่
หลักเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์ หลักเกี่ยวกับความสามารถในการมีส่วนร่วม การใช้เสรีภาพในการ
แสดงความคิดเห็น การใช้เสียงข้างมากเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและหาข้อยุติ หลักประโยชน์
ของประชาชนโดยส่วนรวม หลักเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชน หลักความยินยอม
พร้อมใจกันของบุคคล หลักเหตุผล หลักเจตนาธรรมของประชาชนโดยชอบธรรม หลักความ
เสมอภาค เสรีภาพและการประนีประนอม หลักเนติธรรม การใช้กฎหมายเป็นเกณฑ์สำคัญในการ
ดำเนินการต่าง ๆ หลักการปกครองที่รัฐบาลมีอำนาจอยู่ในขอบเขตจำกัดที่น้อยกว่าอำนาจของ
ประชาชน และหลักการยอมรับข้อสงสัย โดยให้มีการโต้แย้งและแสดงการสงสัยในเรื่องต่าง ๆ ได้
จะเห็นได้ว่าหลักประชาธิปไตยเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารและครูจะต้องมีความรู้และความเข้าใจ
เป็นอย่างดี ในการที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนเพื่อส่งเสริม
ประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญ
อย่างหนึ่งของระบบการเมือง โดยเฉพาะโรงเรียนจะมีการเรียนการสอนส่งเสริมทัศนคติ
ค่านิยม ความเชื่อในวิถีทางการเมืองที่สอดคล้องกับความประสงค์ของรัฐที่มุ่งจัดการศึกษาแก่
ประชาชน เพื่อให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทาง
ประชาธิปไตย (อุทัย บุญประเสริฐ. 2532 : 197 - 198) การฝึกอบรมให้เยาวชน
หรือนักเรียนมีความเข้าใจและมีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตยนั้นมิได้หมายถึงประชาธิปไตย
ในลักษณะการเมืองการปกครองเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงลักษณะจิตใจของนักเรียนที่จะ

เติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในวันข้างหน้า ซึ่งการปลูกฝังส่งเสริมประชาธิปไตยจะต้องควบคู่ไปกับการเรียนการสอนทางวิชาการและการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ปฏิบัติจริงเพื่อวางรากฐานที่มั่นคงในเรื่องประชาธิปไตยอย่างแท้จริง (จิรภา สุนทรสิต. 2534 : 41)

การส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน ควรมีความเข้าใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีชีวิตรูปแบบประชาธิปไตย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 33 - 34) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยนั้นมีดังนี้คือ

1. การมีคารวะธรรม ซึ่งแสดงออกโดยการเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ ในทุกโอกาส การร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีในโอกาสสำคัญการเคารพซึ่งกันและกันทั้งทางกายวาจา และความคิด เคารพในสิทธิของผู้อื่น เคารพในกฎระเบียบของสังคม มีเสรีภาพและใช้เสรีภาพในขอบเขตของกฎหมาย และขนบธรรมเนียมประเพณี
2. การมีสามัคคีธรรม การรู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ของส่วนรวม การร่วมมือกันทำงาน รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวมและหน้าที่ต่อสังคมมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในหมู่คณะ
3. การมีปัญญารธรรม ไม่ถือตนเป็นใหญ่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนใหญ่ เน้นการใช้ปัญญา เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจทั้งปวงในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้ง ในหมู่คณะจะต้องมีการอภิปรายเพื่อหาข้อยุติให้ได้

บรรจง ชูสกุลชาติ (2534 : 10) ได้กล่าวถึงลักษณะสังคมประชาธิปไตยว่า บุคคลที่มีความสำนึกและมีน้ำใจประชาธิปไตยนั้นต้องมีคุณลักษณะที่ประกอบด้วยองค์ธรรมที่สำคัญ 3 ประการประสานสอดคล้องกันคือ ความมีคารวะธรรม การเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา รวมทั้งประสบการณ์ในชีวิตของสมาชิกและคณะสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย ความมีสามัคคีธรรมคือ การรู้จักรักกัน เสียสละแบ่งปันแก่กันทั้งในรูปธรรมและนามธรรม เพื่อการรวมกำลังและพลังในการสร้างสรรค์ความสำเร็จและประโยชน์สุขร่วมกันในสังคม และ ปัญญารธรรม คือการพิจารณาเหตุผล ว่าเมื่อเหตุใดผลก็ต้องดี เหตุชั่วผลก็ต้องชั่ว แต่ถ้าในกรณีตรงข้ามกันก็ถือว่าขาดมาตรฐานและปทัสสถานอันพึงเชื่อถือได้

บรรจง ชูสกุลชาติ (2534 : 7 - 10) ได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนในโรงเรียนไว้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยมี 2 ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งทางครอบครัว สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสังคมทั้งระบบการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและระบบวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อมทางจิตตานุภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด ความเห็น ค่านิยมวิถีชีวิตแบบไทย ที่มีอิทธิพลให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติหรือเว้นจากการปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ในการประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว

แนวคิดและแนวปฏิบัติในการส่งเสริมประชาธิปไตยให้นักเรียนในโรงเรียนนั้นอาจกระทำได้โดยวิธีการดังนี้คือ

1. ในการเรียนการสอนและกิจกรรมทุกกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูและนักเรียนต้องร่วมมือกันคิดพิจารณาร่วมกันกระทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย อย่างรวดเร็วเรียบร้อย และเกิดประโยชน์ร่วมกัน
2. ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูจะต้องตั้งใจไว้เสมอว่าต้องมุ่งให้นักเรียนฝึกรับผิดชอบด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถเป็นคนพึ่งตนเองได้ ต้องให้นักเรียนฝึกฝนจนทำได้ด้วยตนเองได้
3. ทุกกิจกรรมที่จัดขึ้น อย่าไปแยกว่าครูกับศิษย์ให้ถือว่าเป็นการร่วมกันฝึกรับผิดชอบตนเองทั้งสองฝ่ายไปพร้อม ๆ กัน
4. การสอนและการจัดกิจกรรมทุกอย่างต้องชี้แนะให้ร่วมกันคิดไปบนแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเสมอ ไม่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันว่าใครเก่งกว่าใครแต่ให้วัดคุณค่าของผลงานของหมู่คณะมากกว่าผลงานของบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
5. ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม ครูควรเชื่อมั่นให้นักเรียนได้พูดมากกว่าครูจะพูดให้ฟัง บางโอกาสถ้านักเรียนพูดแทนครูได้ก็ให้พูดแทนที่
6. การส่งเสริมให้เด็กพูดนั้น ต้องให้พูดแต่ความจริงพูดในสิ่งที่พิสูจน์ได้ และทุกคนยอมรับได้ พูดแต่ในสิ่งที่เป็ประโยชน์ เสริมสร้างความรักความสามัคคี พูดถ้อยคำที่น่านวลชวนฟัง เป็นการฝึกรับผิดชอบให้นักเรียนพูดเป็น พูดดี พูดมีประโยชน์ อันเป็นการพูดเพื่อประชาธิปไตยแท้

7. การจัดการสอนและกิจกรรมทุกกิจกรรม ครูและนักเรียนช่วยกันสร้างให้เกิดความสงบสุขในโรงเรียน น้อมนำให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานของตนด้วยความคิดและความเข้าใจ มากกว่าลอกเลียนแบบหรือขโมยความคิดหรือผลงานของผู้อื่น

สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมวิทย์ ศุภเมธี (2531 : 239 - 242) ได้กล่าวว่า บรรยากาศในโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่สมาชิกทุกคนต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความสามัคคีและความจริงใจต่อกันเป็นอย่างยิ่ง การสร้างบรรยากาศสามารถจำแนกออกได้ดังนี้คือ

1. บรรยากาศในโรงเรียน คือการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารกิจกรรมโรงเรียน ควรส่งเสริมให้นักเรียนกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของคณะกรรมการ คณะครูจะต้องพยายามสอนให้เด็กคิดโดยใช้คำถาม ส่งเสริมให้รู้จักเคารพซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ รู้จักคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. บุคลิกภาพของครู ควรเป็นผู้ที่มีความยุติธรรม ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับนักเรียน ยอมรับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน มีความมั่นคงทางอารมณ์และมีความรักเด็กอย่างจริงใจ ครูจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน กระตือรือร้นในการทำงานและทำงานด้วยความสุข คอยกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออก ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ติดตามและประเมินผลการทำงานของนักเรียน

3. ลักษณะการจัดห้องเรียน จะต้องเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้ผล และเพื่อฝึกกระบวนการประชาธิปไตย โดยจัดที่นั่งเป็นกลุ่มให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน การประชุมวางแผน ค้นคว้า สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้นักเรียนควบคุมกันเองตามข้อตกลงของห้อง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาการจัดกลุ่มควรหมุนเวียนกันไป เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกันอย่างทั่วถึง

4. การเปลี่ยนครูหรือเปลี่ยนวิชาเรียน ครูทุกคนจะต้องคำนึงถึงข้อตกลงของนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ ไม่ควรเปลี่ยนแปลงตามใจครู เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปกครองชั้นเรียน

5. การปกครองตนเองของนักเรียน ในการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยในห้องเรียน จะช่วยให้นักเรียนฝึกการปกครอง ครูควรดูแลให้การสนับสนุนเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของระบบกลุ่ม

การปลูกฝังและส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน เป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนควรสนับสนุนและให้ความสนใจอย่างจริงจัง เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์การอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย โดยให้มีการปฏิบัติจริง และมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องของประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง มีความรู้สึกนึกคิดและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปกครองนักเรียน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะขอล่าวไว้ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

สุภาพร จันทร์ศิริโยธิน (2526 : 75 - 76) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับคำปรึกษาแบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เสวก สุระประเสริฐ (2529 : 45 - 47) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตจังหวัดชลบุรี สรุปผลการวิจัยได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กันทางบวก การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผล

และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไม่แตกต่างกัน และความคิดรวบยอดทางจริยธรรมระหว่างนักเรียนเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน

วีระพัฒน์ อติโรจน์ (2529 : 45 - 47) ศึกษาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแตกต่างกัน และทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับประชาธิปไตยเมื่อจำแนกตามเพศพบว่า ไม่แตกต่างกัน และเกี่ยวกับอายุของนักเรียนที่ต่างกัน มีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและทัศนคติแบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ศรีอุทัย กมฺพชาติ (2529 : ง - ข) ศึกษาการจัดสภานักเรียนของโรงเรียนในโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี สรุปผลการวิจัยได้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เริ่มจัดสภานักเรียนในปีการศึกษา 2527 มีการเตรียมการทั้งผู้บริหารและครูที่ปรึกษาสภานักเรียนได้ศึกษาการจัดสภานักเรียนจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และไปดูงานในโรงเรียนต่าง ๆ การดำเนินงานโดยให้นักเรียนสมัครรับเลือกตั้งเป็นรายบุคคล และนักเรียนมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กิจกรรมที่สภานักเรียนรับผิดชอบ ได้แก่ การรักษาความสะอาดพัฒนาบริเวณโรงเรียน การจัดกิจกรรมหน้าเสาธง การเดินแถวกลับบ้าน และกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ มีผลทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รู้จักปรับตัวในการทำงานกับผู้อื่น มีความสามัคคี รักหมู่คณะ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ภัทรกานต์ เผ่าบุญเกิด (2530 : 43 - 44) ได้วิจัยเรื่องการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อปรับพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มสามารถปรับพฤติกรรมนักเรียนให้ลดลงได้ พฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งจะต้องรีบแก้ไข นักเรียนที่ให้การปรึกษาแบบกลุ่มและการให้ข้อสังเกตพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มนักเรียนลดลงมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อสังเกต

พรทิพย์ ทรัพย์สิน (2532 : 71 - 74) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมด่านสำโรง

สมุทรปราการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงและเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่จะใช้ปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนให้มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงและมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมได้ โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่นการให้ข้อมูลย้อนกลับ การแสดงแบบอย่างและการเสริมแรงทางบวก ทำให้นักเรียนเรียนรู้และปรับปรุงพฤติกรรมของตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ยังมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น รู้จักวิเคราะห์ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและพฤติกรรมในทางดีขึ้น

นงนุช โรจนเลิศ (2533 : 125 - 128) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีการควบคุมตนเองสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไปและได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และนักเรียนที่มีการควบคุมตนเองสูง จะมีการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัวและการรับรู้ทางสภาวะทางสังคมสูงด้วย

ปรีดา รุ่งโรจน์ (2533 : ง) ศึกษาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารมีหน้าที่แต่งตั้งคณะกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย หัวหน้าโครงการมีหน้าที่จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และคณะกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย มีหน้าที่ให้คำปรึกษาคณะกรรมการนักเรียน สำหรับกิจกรรมที่จัดแล้วประสบความสำเร็จมากที่สุด และส่งผลให้เกิดคุณธรรม ด้านคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม ได้แก่ กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมทำความสะอาดสถานที่ และกิจกรรมปกครองตนเอง

พเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง (2534 : 76 - 83) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนมีพฤติกรรมผิดวินัยในด้านการเรียนมากที่สุด รองลงมาคือด้านความประพฤติและด้านการแต่งกาย นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมผิดวินัยแตกต่างกัน นักเรียนกลุ่มที่อยู่ในวินัยกับกลุ่มที่ผิดวินัยได้รับการเลี้ยงดูแตกต่างกัน และมีความคิดเห็นต่อสภาพ

แวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกันด้วย ตัวแปรที่นี้อาจในการพยากรณ์พฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนตามความคิดของนักเรียน อัตมโนทัศน์ (เป็นผลรวมของทัศนคติ ค่านิยม ความสามารถ และคุณภาพการแสดงพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยตามลำดับ และพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับอัตรโนทัศน์ การได้รับการอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศ

โจนส์ (Jones. 1954 : 781 - 832) ได้ศึกษาเรื่องความแตกต่างกันระหว่างเด็กชายกับเด็กหญิงในด้านการปฏิบัติตามวินัย พบว่า เด็กชายวัยรุ่นฝ่าฝืนระเบียบวินัยมากกว่าเด็กหญิงวัยรุ่น สังคมมีคิ่มุ่งหวังให้หญิงชายมีพฤติกรรมเหมือนกัน การฝึกอบรมเด็กแต่ละเพศจึงแตกต่างกัน มีการเข้มงวดควบคุมหญิงมากกว่าชาย และชายจะมีการพูดเท็จและไม่ซื่อสัตย์มากกว่าหญิง เด็กชายวัยรุ่นจะฝ่าฝืนระเบียบวินัยมากกว่าและไม่เต็มใจที่จะกระทำตามกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ

สก๊อต และมาเรียม (Scott and Marian. 1967 : 73 - 76) ได้ศึกษาวิธีที่จะลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยใช้แรงเสริมทางสังคมด้วยวิธีปรับพฤติกรรม เพื่อให้นักเรียนมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น โดยใช้การเสริมแรงทางสังคมคือให้คำชมเชยและให้ความสนใจเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็จะไม่ให้เกิดการเสริมแรงเมื่อนักเรียนแสดงความก้าวร้าว เช่น ผลการวิจัยพบว่า ความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และนักเรียนมีความสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น

ไบรอันท์ (Bryant. 1971 : 4854 - B) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่มีความเชื่อต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นครู 20 คน และนักเรียนที่มีความเชื่ออันอาจมาจากตนเองกับนักเรียนที่มีความเชื่ออันอาจมาจากนอกตน กลุ่มละ 20 คน โดยให้ครูและนักเรียนกรอกแบบสอบถามการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และให้ครูกรอกแบบสอบถามและบรรยายลักษณะของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จากการแปลผลปรากฏว่าครูบรรยายว่านักเรียนที่มีความเชื่ออันอาจ

ภายในตนเองจะมีความมั่นใจมากกว่า ปรับตัวได้ดีกว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความอดทนมากกว่าเด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกจะมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับครู

เพ็นทซ์ (Pentz. 1980 : 76 - 83) ได้ศึกษาการฝึกการกล้าแสดงออกของเด็กวัยรุ่นที่ไม่กล้าแสดงออกและที่ก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกแบบการเรียนรู้ที่มีโครงสร้าง โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มสอนและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยวิธีใด ๆ เครื่องมือที่ใช้มีการรายงานตนเอง และแบบวัดวิโวของพฤติกรรมกล้าแสดงออก ผลปรากฏว่าเด็กวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออกและมีพฤติกรรมก้าวร้าว จะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมมากขึ้น แต่ยังมีลักษณะการ ไม่กล้าแสดงออกและก้าวร้าวเหลืออยู่บ้าง

นาร์ดัน (Nardone. 1982 : 1261) ได้ทำการศึกษาวิจัยและจัดโปรแกรมบำบัดกลุ่ม (Group Therapy Program) เพื่อสอนให้เด็กชายควบคุมอารมณ์ ความโกรธ ความก้าวร้าว ใจร้อน ด้วยการฝึกใช้สติควบคุมตนเอง การฝึกแก้ปัญหา การฝึกกำหนดพฤติกรรม กลุ่มสัมพันธ์ และการฝึกผ่อนคลาย จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวและอารมณ์โกรธของเด็กชายทั้งหมดลดลงอย่างมีนัยสำคัญ เด็กชายสามารถแก้ปัญหาคับข้องใจของตนได้มากขึ้น

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. สภาพการปกครองนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครู ของโรงเรียนในเขตเทศบาลกับโรงเรียนนอกเขตเทศบาลแตกต่างกัน
2. สภาพการปกครองนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนในเขตเทศบาลกับโรงเรียนนอกเขตเทศบาลแตกต่างกัน
3. สภาพการปกครองนักเรียนตามทัศนะของครู โรงเรียนในเขตเทศบาลกับโรงเรียนนอกเขตเทศบาลแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำกับข้อมูล
5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2535 จำนวน 29 โรงเรียน แยกเป็นผู้บริหาร 80 คน และครู 1,417 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,497 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยการเลือกสุ่มจากรายชื่อผู้บริหารและครู ในแต่ละโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของ เครจซี่ และมอร์แกน (เชดคักดี ไชวาสินธ์. 2532 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 67 คน และกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 303 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 370 คน
ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน

เลขที่	โรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
1	จอมสุรางค์อุปถัมภ์	5	147	152	4	31	35
2	อยุธยาวิทยาลัย	5	156	161	4	34	38
3	อยุธยาอนุสรณ์	5	121	126	4	26	30
4	ท่าเรือ"นิตยานุกูล"	5	96	101	4	20	24
5	เสนา"เสนาประสิทธิ์"	4	75	79	3	16	19
6	ปากกรานวิทยา	2	34	36	2	7	9
7	ท่าหลวงวิทยานุกูล	1	21	22	1	5	6
8	นครหลวง"อุดมรัชต์วิทยา"	3	50	53	2	11	13
9	ท่าช้างวิทยาคม	2	21	23	2	5	7
10	บางซ้ายวิทยา	3	30	33	2	6	8
11	บางไทรวิทยา	2	26	28	2	6	8
12	บางบาล	2	42	44	2	9	11
13	บางปะหัน	4	81	85	3	17	20
14	บางปะอิน	2	29	31	2	6	8
15	บางปะอินราชานุเคราะห์ 1	5	92	97	4	19	23
16	อุดมศิลป์วิทยา	2	16	18	2	3	5
17	บ้านแพรกประชาสรรค์	2	32	34	2	7	9
18	ผักไห่"สุทธาประมุข"	3	42	45	2	9	11
19	ลาดชะโดสามัคคี	1	15	16	1	3	4
20	วัดโพธิ์ผักไห่	2	26	28	2	6	8

ตาราง 1 (ต่อ)

เลขที่	โรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
21	ภาชี"สุนทรวิทยานุกูล"	4	71	75	3	15	18
22	มหาราช"ประชานิมิตร"	2	23	25	2	5	7
23	ลาดบัวหลวงไพโรจน์วิทยา	2	35	37	2	8	10
24	วิเชียรกลิ่นสุคนธ์อุปถัมภ์	4	59	63	3	13	16
25	วังน้อย(พนมยงค์วิทยา)	1	10	11	1	2	3
26	สาครวิทยา	2	16	18	2	4	6
27	ลาดงาประชาบารุง	1	12	13	1	2	3
28	อุทัย	3	29	32	2	6	8
29	หนองน้ำส้มวิทยาคม	1	10	11	1	2	3
	รวม	80	1,417	1,497	67	303	370

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน

เลขที่	โรงเรียน	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
1	โรงเรียนในเขตเทศบาล	24	595	619	19	127	146
2	โรงเรียนนอกเขตเทศบาล	56	822	878	48	176	224
	รวม	80	1,417	1,497	67	303	370

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสภาพการปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสภาพการปกครองนักเรียน ในขอบเขตเนื้อหาเรื่องการดูแลนักเรียน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมวินัยในตนเอง และการส่งเสริมประชาธิปไตย
2. ศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการสร้างแบบสอบถาม จากล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2531 : 136 - 142) ไพศาล หวังพานิช (2531 : 148 - 151) และศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากผลงานวิจัยของ ปัญญา สดสง่า (2531 : 87 - 95) บุญพา มลิณทรสูตร (2532 : 37 - 39) และพะเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง (2534 : 44 - 56) เพื่อเป็นแนวความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

3. ขอบข่ายเนื้อหาเรื่องหลัก วิธีการ และแนวปฏิบัติในการปกครองนักเรียน จากคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่รับผิดชอบในด้านการปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาประกอบในการสร้างแบบสอบถาม

4. สร้างแบบสอบถามขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน แบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ ส่วนตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับสภาพการปกครองนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

5. หาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามตามเนื้อหาและโครงสร้าง โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ตรวจสอบ และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารและการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประหยัด หาสิตะพันธุ์ หัวหน้าภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร วรุตบางกูร อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ดร.ประสพ แสนคำเครือ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อาจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช อาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และนางสาววลัย จิมไพบูลย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียนสุวรรณหงส์อารามวิทยา เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ได้ตรวจสอบความถูกต้อง เที่ยงตรงของแบบสอบถาม นำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

6. นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครู โรงเรียนธรรมศาสตร์ คลองหลวง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 45 คน และผู้บริหารและครู โรงเรียนธัญบุรี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 55 คน รวม 100 คน

7. หาค่าอำนาจการจำแนกของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าที่ (t - distribution) ได้ค่าอำนาจการจำแนกของคำถามทุกข้อเกิน 1.75 ซึ่งนับว่าเป็นคำถามที่ใช้ได้

8. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามวิธีการของ ครอนบัค (Cronbach) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.949 ซึ่งนับว่าเป็นค่าความเชื่อมั่นที่สูงอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอจดหมายราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้มีหนังสือถึงผู้บริหารและคณะครูอาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ทุกโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทำหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ทุกโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารและครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่บรรจุใส่ซองไว้เรียบร้อยแล้วไปมอบให้ผู้บริหารทุกโรงเรียนด้วยตนเอง พร้อมนัดหมายให้ส่งแบบสอบถามคืนที่สำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายใน 15 วัน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวนทั้งสิ้น 370 ฉบับ แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 67 ฉบับ ครูจำนวน 303 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้นจำนวน 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.24 เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.84 แบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ 4 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 1.16 ดังรายละเอียดตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตามสภาพของผู้ตอบและสถานที่ตั้งของโรงเรียน

เลขที่	สถานที่ตั้งโรงเรียน	ผู้บริหาร			ครู			รวม		
		กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้ตอบ	คิดเป็นร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้ตอบ	คิดเป็นร้อยละ	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนผู้ตอบ	คิดเป็นร้อยละ
1	โรงเรียนในเขตเทศบาล	19	19	100	127	119	93.70	146	138	94.52
2	โรงเรียนนอกเขตเทศบาล	48	44	91.67	176	163	92.61	224	207	92.41
	รวม	67	63	94.03	303	282	93.07	370	345	93.24

การจัดกระทำข้อมูล

1. นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์แยกตามกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มครู และแยกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน คือ โรงเรียนในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล
2. นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้ว เฉพาะตอนที่ 2 มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. นำคะแนนที่ได้มาหาค่าสถิติโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. การแจกแจงข้อมูล
 - 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบนำมาหาค่าความถี่และแสดงค่าร้อยละ โดยจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ และสถานที่ตั้งของโรงเรียนแล้วนำเสนอในรูปของตาราง
 - 1.2 หาค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในเขตเทศบาล กับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโดยสรุปรวมทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แยกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้านตามความมุ่งหมายข้อที่ 1
 - 1.3 หาค่าความแปรปรวน (Variance) และค่าคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคำตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 ของกลุ่มตัวอย่าง
 2. ทดสอบสมมติฐานโดยเปรียบเทียบค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้ t - test ตามความมุ่งหมายข้อที่ 2
- ในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาค่าสถิติ ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS)

ในการตรวจสอบของแบบสอบถาม กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	5
มาก	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
น้อย	ให้คะแนน	2
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 143)

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ยึดหลักขอบเขตที่แท้จริงของคะแนน (Exact Limit Score) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายความว่า	มีสภาพการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายความว่า	มีสภาพการปฏิบัติในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายความว่า	มีสภาพการปฏิบัติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายความว่า	มีสภาพการปฏิบัติน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายความว่า	มีสภาพการปฏิบัติน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติดังนี้

1. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{\sum f}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

f แทน ความถี่

$\sum fX$ แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนน

$\sum f$ แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ ซึ่งมีค่าเท่ากับจำนวนข้อมูลทั้งหมด (N)

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 60)

2. หาค่าความแปรปรวน (Variance) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ใช้สูตรดังนี้

$$s^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N - 1)}$$

เมื่อ s^2 แทน เป็นความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง
 x แทน เป็นคะแนนแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่างยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกิดจากการถอดรากที่สองของความแปรปรวน ใช้สูตรดังนี้

$$s = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N - 1)}}$$

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 62 - 64)

3. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 s_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 62 - 64)

4. เปรียบเทียบค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้ t - test ใช้สูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติทดสอบ

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

s_1^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

s_2^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 84 - 86)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติ t-test

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์ได้มาจากคำตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุป และแต่ละรายด้านของโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 4

1.1 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการดูแลนักเรียนของโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนทั้งหมดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 5

1.2 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียนโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนทั้งหมดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 6

1.3 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่ นักเรียนโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 7

1.4 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยให้นักเรียนโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 8

2. เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียน โดยสรุปและแต่ละรายด้านของโรงเรียนในเขตเทศบาล กับของโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 9

3. เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้านของโรงเรียนในเขตเทศบาล กับของโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของผู้บริหารดังตาราง 10

4. เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้าน ของโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของครู ดังตาราง 11

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้านของโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาลและโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 4

จากตาราง 4 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีทัศนะว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปรวมทุกด้าน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละรายด้าน เกือบทั้งหมดมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นเดียวกัน ยกเว้นด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพียงด้านเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

เฉพาะผู้บริหารมีทัศนะว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมดในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีสภาพการปกครองนักเรียน โดยสรุปรวมทุกด้านและแต่ละรายด้านปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

ส่วนครูมีทัศนะว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมดในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาลมีสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปรวมทุกด้าน และแต่ละรายด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ยกเว้นเพียงด้านเดียวที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมคุณภาพ จริยธรรม

1.1 ศึกษาสภาพการปกครองของนักเรียนด้านการดูแลนักเรียน ของโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนทั้งหมดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 5

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียนด้านการ ดูแลนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.5 โรงเรียนจัดประชาสัมพันธ์ เพื่อผลการพัฒนาโรงเรียน มีความร่วมมืองานและความสาคัญ ของงานด้านการปกครองนักเรียน	4.21	.53	3.20	.73	3.34	.78	3.72	.75	3.35	.81	3.43	.81
1.6 คณะกรรมการด้านการปกครอง นักเรียนทำงานอย่างเข้มแข็ง ทำให้ สามารถพัฒนางานด้านการปกครอง ดูแลนักเรียนได้	4.15	.60	3.44	.75	3.54	.77	3.84	.64	3.39	.85	3.49	.83
									3.87	.72	3.29	.78
									3.93	.81	3.41	.81
											3.51	.81

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนเนนเขตเทศบาล N = 138				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341			
	โรงเรียนเนนเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล	
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียนด้านการ ดูแลนักเรียน	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	
1.10 คณะกรรมการด้านการปกครองให้ เวลากับงานปกครองดูแลนักเรียน อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ	3.84 .50	3.31 .79	3.39 .77		3.47 .62	3.22 .82	3.28 .79		3.58 .61	3.26 .81	3.32 .78	
1.11 โรงเรียนสำรวจจำนวนนักเรียน ที่จะเข้าเรียนในปีต่อไปว่าเป็น การล่วงหน้า เพื่อเตรียมการ ทักอย่างไว้เพื่อพร้อมก่อนเปิด เรียนในภาคเรียนของแต่ละปี	3.57 .83	3.33 .87	3.36 .87		3.75 .81	3.28 .90	3.28 .90		3.69 .81	3.30 .89	3.37 .89	
การศึกษา												

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล N = 138					โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203					จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341				
	ผู้บริหาร		ครู		รวม	ผู้บริหาร		ครู		รวม	ผู้บริหาร		ครู		รวม
	N	S.D	N	S.D	N	N	S.D	N	S.D	N	N	S.D	N	S.D	N
สภาพการปกครองนักเรียนด้านการ ดูแลนักเรียน	19	.76	119	.85	138	44	.61	159	.86	203	63	.66	278	.85	341
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$
1.12 โรงเรียนบริหารอาหารกับผกครอง นักเรียนเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร ในแนวทางถูกต้อง	3.57	.76	3.10	.85	3.17	.85	3.36	.61	3.09	.86	3.15	.82	3.10	.85	3.16
1.13 การรับและคัดเลือกนักเรียน เข้าเรียนในโรงเรียนแต่ละปี การศึกษาด้วยความดีธรรม	3.89	.73	3.71	.82	3.73	.81	4.40	.58	3.94	.93	4.04	.89	3.84	.89	3.92

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้ บริหาร	ครู	รวม		ผู้ บริหาร	ครู	รวม		ผู้ บริหาร	ครู	รวม	
สภาพการปกครองนักเรียนด้านการ ดูแลนักเรียน	N = 19	N = 119	N = 138		N = 44	N = 159	N = 203		N = 63	N = 278	N = 341	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
	3.94	.70	3.59	.72	3.64	.73	3.95	.68	3.45	.87	3.56	.86
1.18 การรายงานพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนต่อ ผู้ปกครองมผลต่อการร่วมมือ กันแก้ปัญหาหรือส่งเสริมความ สามารถของนักเรียน	3.94	.70	3.59	.72	3.64	.73	3.95	.68	3.45	.87	3.56	.86
1.19 บุคลากรในโรงเรียนทพ่ายให้ความ ช่วยเหลือแล่นนักเรียนที่ประสบ ความส่ำเร็จในการเรียนและ พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ	3.57	.69	3.31	.68	3.34	.69	3.65	.68	3.30	.84	3.37	.81

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล					โรงเรียนนอกเขตเทศบาล					จังหวัดพระนครศรีอยุธยา				
	N = 138					N = 203					N = 341				
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138			ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203			ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341		
สภาพการปกครองนักเรียนตามการ ดูแลนักเรียน	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$
	3.78	.63	3.36	.75	3.42	.75	3.42	.75	3.75	.61	3.42	.68	3.49	.68	3.46
1.20 โรงเรียนจัดการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความ สนใจเรียนด้วยความ สนุกสนาน															
	3.86	.40	3.41	.51	3.47	.52	3.76	.43	3.39	.56	3.47	.55	3.79	.42	3.47
สรุปรวมทุกข้อ															

จากตาราง 5 แสดงว่าผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่าการปกครองนักเรียน ด้านการดูแลนักเรียนโดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า มีจำนวนรายข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และเกณฑ์ปานกลางเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ การจัดประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรทุกฝ่าย มีความรู้ เรื่องงานและความสำคัญของงานด้านการปกครองนักเรียน การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถมาปฏิบัติงานด้านการปกครองดูแลนักเรียนอย่างเพียงพอ การติดต่อกับผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพนักเรียน การจัดระบบธุรการและการเงินให้ความสะดวก แก่งานด้านการปกครองนักเรียน การให้เวลากับงานปกครองดูแลนักเรียนอย่างเพียงพอ และสม่ำเสมอ การสำรวจจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียนในปีต่อไปเป็นการล่วงหน้า การปรึกษากับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแนวทางที่ถูกต้อง การจัดทาระเบียนสะสมของนักเรียน ทุกคนไว้อย่างละเอียด การใช้วิธีการติดตามและแก้ไขปัญหาการขาดเรียนของนักเรียนที่ได้ผล บุคลากรทุกฝ่ายให้ความช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียน และพัฒนา ตนเอง และการจัดบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนด้วยความสบายใจ นอกเหนือจากนี้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

หากพิจารณาตามทัศนะของแต่ละฝ่ายพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่าสภาพการปกครองนักเรียน ด้านการดูแลนักเรียน โดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารทั้ง 3 ขอบเขต มีทัศนะว่า เกือบทุกเรื่องมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ยกเว้น เรื่อง การให้เวลากับงานปกครองดูแลนักเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนนอกเขตเทศบาลมีทัศนะว่า มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เรื่อง โรงเรียนปรึกษากับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร ในแนวทางที่ถูกต้อง ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัดและเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนนอกเขต เทศบาล มีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเรื่องฝ่ายปกครองจัดทาระเบียนสะสมของ นักเรียนทุกคนไว้อย่างละเอียด เพื่อประโยชน์แก่การช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารทั้ง 3 ขอบเขต มีทัศนะว่า ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นเดียวกัน

ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่าสภาพการปกครองนักเรียนด้านการดูแลนักเรียนโดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเช่นกัน ยกเว้นเรื่องการกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน ด้านการปกครองดูแลนักเรียนอย่างชัดเจน การมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ในแผนการดำเนินงานด้านการปกครองดูแลนักเรียนการจัดระเบียบงานปกครองดูแลนักเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การรับและคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนด้วยความยุติธรรม และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขอบเขตมีทัศนะว่าปฏิบัติในเกณฑ์มาก ส่วนเรื่องผู้บริหารดูแลงานด้านการปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูทั้งจังหวัดและเฉพาะครูโรงเรียนในเขตเทศบาลมีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และเรื่องการรายงานพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนต่อผู้ปกครองเพื่อร่วมมือแก้ปัญหาและส่งเสริมความสามารถของนักเรียน ครูทั้งจังหวัดและเฉพาะครูโรงเรียนในเขตเทศบาล มีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

1.2 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาลและโรงเรียนทั้งหมดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 6

ตาราง 6 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	
2.3 โรงเรียนประกาศเกียรติคุณ แก่นักเรียนที่กระทำความดีใน เรื่องต่าง ๆ	4.26 .56	3.87 .64	3.92 .64		4.25 .61	3.86 .77	3.95 .75		4.25 .59	3.87 .71	3.94 .71	
2.4 โรงเรียนพัฒนาพฤติกรรมของ บุคลากรในโรงเรียนใหม่ผล ต่อการให้กำลังใจแก่เรียนใน การเรียนและประพฤติกรรม ตามหลักจริยธรรม	3.89 .45	3.33 .79	3.41 .78		3.79 .70	3.35 .77	3.44 .77		3.82 .63	3.34 .78	3.43 .77	

ตาราง 6 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล						โรงเรียนนอกเขตเทศบาล						จังหวัดพระนครศรีอยุธยา					
	N = 138						N = 203						N = 341					
	ผู้ บริหาร	ครู	รวม	ผู้ บริหาร	ครู	รวม	ผู้ บริหาร	ครู	รวม	ผู้ บริหาร	ครู	รวม	ผู้ บริหาร	ครู	รวม	ผู้ บริหาร	ครู	รวม
สภาพการปกครองนักเรียนด้าน																		
การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	N = 19	N = 119	N = 138	N = 44	N = 159	N = 203	N = 63	N = 278	N = 341									
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
2.5 โรงเรียนวางนโยบายของกัน	3.94	.40	3.31	.73	3.39	.73	3.72	.75	3.18	.77	3.30	.80	3.79	.67	3.23	.76	3.34	.77
นิตยการกระทำผิดของ																		
นักเรียนอย่างใด																		
2.6 โรงเรียนจัดให้นักเรียนส่วน																		
ร่วมในการดูแลรักษาความ																		
สะอาดของโรงเรียนและบริเวณ																		
อาคารสถานที่ของโรงเรียน	4.15	.76	3.84	.74	3.88	.75	4.13	.63	3.83	.82	3.90	.79	4.14	.66	3.83	.79	3.89	.77

ตาราง 6 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล						โรงเรียนนอกเขตเทศบาล						จังหวัดพระนครศรีอยุธยา					
	N = 138						N = 203						N = 341					
	ผู้ บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138	ผู้ บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203	ผู้ บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341									
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
2.7 โรงเรียนจัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา	4.15	.60	3.62	.68	3.69	.70	3.93	.75	3.62	.79	3.69	.79	4.00	.71	3.69	.74	3.69	.75
2.8 โรงเรียนฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลด้วยการแทนการเรียนรู้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ	3.78	.53	3.33	.70	3.39	.69	3.79	.73	3.29	.73	3.40	.76	3.79	.67	3.31	.72	3.40	.73

จากตาราง 6 แสดงว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยสรุปรวมทุกด้านปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และปานกลางในสัดส่วนที่เกือบเท่ากัน เรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ การวางแผนพัฒนาจริยธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาพฤติกรรมของบุคลากร ให้มีผลต่อการให้กำลังใจนักเรียนในการเรียนและประพฤติตนตามหลักจริยธรรม การวางนโยบายป้องกันปัญหาการกระทำผิดของนักเรียนอย่างได้ผลดี การฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล ด้วยการให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจ และปฏิบัติตนถูกต้องตามวัฒนธรรมไทยที่ดีงามและการจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในภาคปฏิบัติแก่นักเรียน นอกเหนือจากนี้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

หากพิจารณาตามทัศนะของแต่ละฝ่ายพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมโดยสรุปรวม และแต่ละรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากทุกข้อ

ส่วนทัศนะของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ปรากฏว่ามีทัศนะตรงกับผลที่ได้จากทัศนะของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทุกประการ

1.3 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง
ของโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 7

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพการปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง	โรงเรียนในเขตเทศบาล N = 138				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	
3.3 โรงเรียนเน้นให้ครู - อาจารย์ ตระหนักว่าการสอนที่เน้น ประสิทธิภาพเป็นต้นแบบสำคัญของ ปัญหาความประพฤติของนักเรียน	3.78 .71	3.37 .80	3.43 .80		3.72 .84	3.40 .85	3.47 .85		3.74 .80	3.39 .82	3.45 .83	
3.4 ฝ่ายปกครองนักเรียนแก้ไข ความประพฤติไม่เหมาะสมของ นักเรียนด้วยการค้นหาสาเหตุ มากกว่าใช้วิธีการลงโทษ	3.68 .82	3.10 .76	3.18 .79		3.52 .79	3.20 .86	3.27 .85		3.57 .79	3.16 .82	3.23 .83	

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพการปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง	โรงเรียนในเขตเทศบาล N = 138				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341			
	ผู้บริหาร	ครู	รวม		ผู้บริหาร	ครู	รวม		ผู้บริหาร	ครู	รวม	
	N = 19	N = 119	N = 138		N = 44	N = 159	N = 203		N = 63	N = 278	N = 341	
	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.		$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.		$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	
3.5 โรงเรียนจัดให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีแนวคิดถูกต้อง ในด้านความประพฤติ	3.73 .56	3.20 .80	3.27 .79		3.72 .62	3.28 .82	3.37 .80		3.73 .60	3.24 .81	3.33 .80	
3.6 ครู - อาจารย์ศึกษาหลักการและ วิธีการลงโทษที่โดนตักเตือนนักเรียน อย่างแท้จริง	3.57 .76	3.06 .73	3.13 .75		3.43 .78	3.15 .84	3.21 .83		3.47 .77	3.11 .79	3.18 .80	
3.7 นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนา ความสามารถตามความสนใจ และความถนัดของตน	3.73 .56	3.35 .61	3.40 .62		3.63 .61	3.33 .65	3.39 .65		3.66 .59	3.34 .63	3.40 .64	

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพการปกครองนักเรียน	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร	ครู	รวม		ผู้บริหาร	ครู	รวม		ผู้บริหาร	ครู	รวม	
ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง	N = 19	N = 119	N = 138		N = 44	N = 159	N = 203		N = 63	N = 278	N = 341	
	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.		$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.		$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	
3.8 ครู - อาจารย์ประพฤติตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างให้นักเรียน	3.78 .53	3.50 .66	3.54 .65		3.84 .64	3.50 .72	3.58 .72		3.82 .61	3.50 .69	3.56 .69	
3.9 ครู - อาจารย์ยอมทักทาย ชมเชย นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิด ความอบอุ่นและมีกำลังใจ	3.73 .56	3.59 .65	3.61 .64		3.86 .70	3.65 .75	3.69 .74		3.82 .66	3.62 .71	3.66 .70	

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง โดยสรุปรวมทุกข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกเรื่องมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ยกเว้นเรื่องครู-อาจารย์ประพฤติตนเหมาะสมเป็นที่เคารพรักของนักเรียน และครู-อาจารย์ยิ้มทักทายชมเชยนักเรียน เพื่อให้เกิดความอบอุ่นและมีกำลังใจ ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

หากพิจารณาตามทัศนะของแต่ละฝ่าย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง โดยสรุปรวมมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นเดียวกัน ยกเว้นเรื่องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ครู-อาจารย์ศึกษาหลักการและวิธีการลงโทษที่ได้ผลดีแก่นักเรียน และการฝึกให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง โดยให้อิสระในการใช้เหตุผลปกครองกันเอง มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง โดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เกือบทุกเรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ยกเว้นเรื่อง ครู - อาจารย์ ประพฤติตนเหมาะสมเป็นที่เคารพรักของนักเรียน และครู-อาจารย์ยิ้มทักทายชมเชยนักเรียน เพื่อให้เกิดความอบอุ่นและมีกำลังใจ ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

1.4 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยของ

โรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาลและโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหาร และครู ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสรุปรวมทุกข้อ และแต่ละรายข้อ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูของโรงเรียน ในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และรวมทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

	โรงเรียนในเขตเทศบาล N = 138			โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203			จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341		
	โรงเรียนในเขตเทศบาล			โรงเรียนนอกเขตเทศบาล			จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138	ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203	ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341
สภาพการปกครองนักเรียน									
ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย									
4. ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย									
4.1 โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียน ร่วมกันคิดกิจกรรมต่าง ๆ									
โดยมีครูคอยเป็นพี่เลี้ยง									
4.2 โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียน รู้จักการตั้งคณะกรรมการเพื่อ วางแผน ดำเนินการ และ ประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ	3.84 .60	3.45 .77	3.50 .76	3.88 .68	3.45 .87	3.55 .85	3.87 .65	3.45 .83	3.53 .82
	3.57 .83	3.34 .76	3.37 .77	3.70 .70	3.23 .94	3.33 .91	3.66 .74	3.28 .87	3.35 .86

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
4.3 กิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	3.78	.63	3.56	.74	3.59	.73	3.77	.72	3.93	.66	3.64	.73
4.4 ครู - อาจารย์ให้เกียรติแก่นักเรียนโดยถือว่านักเรียนทุกคนเป็นทรัพยากรบุคคลของโรงเรียน	3.89	.56	3.47	.75	3.53	.74	3.62	.77	3.87	.70	3.58	.76
4.5 โรงเรียนพัฒนาครูใหม่เพื่อกรรมการยอมรับนักเรียนทั้งในด้านคำพูด ความคิด และการกระทำเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย	3.68	.58	3.41	.74	3.44	.72	3.46	.75	3.68	.61	3.45	.74

ตาราง 8 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล N = 138				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341			
	โรงเรียนในเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		โรงเรียนในเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
	ครู N = 119	รวม N = 138	ครู N = 159	รวม N = 203	ครู N = 63	รวม N = 278	ครู N = 63	รวม N = 278	ครู N = 63	รวม N = 278	ครู N = 63	รวม N = 278
สภาพการปกครองนักเรียน												
ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย												
4.6 โรงเรียนมีสภามหากรรมการบริหาร อาจารย์ ในโรงเรียนปกครองโรงเรียน	3.47	3.10	3.15	3.19	3.15	3.19	3.15	3.19	3.15	3.19	3.15	3.19
4.7 ครู - อาจารย์มีคุณลักษณะที่ดี ตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีในการทำงาน เป็นกลุ่ม	3.73	3.50	3.53	3.52	3.53	3.52	3.53	3.52	3.53	3.52	3.53	3.52

ตาราง 8 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียน												
ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย												
4.8 ครู - อาจารย์ดูแลให้นักเรียนปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องตามข้อตกลงของห้องด้วยการควบคุมตนเองอย่างจริงจัง	3.57 .50	3.37 .72	3.40 .70	$\bar{X}$ S.D	3.59 .69	3.37 .84	3.41 .81	$\bar{X}$ S.D	3.58 .63	3.37 .79	3.41 .77	$\bar{X}$ S.D
4.9 นักเรียนได้รับการฝึกให้เป็นนักคิด นักพูด และนักฟังที่ดี	3.31 .47	3.22 .71	3.23 .68	$\bar{X}$ S.D	3.59 .65	3.20 .83	3.29 .81	$\bar{X}$ S.D	3.50 .61	3.21 .78	3.26 .76	$\bar{X}$ S.D

ตาราง 8 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
	3.63	.59	3.33	.72	3.37	.71	3.45	.77	3.68	.61	3.36	.76
4.10 นักเรียนได้รับการฝึกให้ดำเนินชีวิต ตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยให้เป็นผู้ มีความรู้สามัคคีธรรมและ ปณิธานธรรม	3.65	.46	3.38	.54	3.41	.54	3.47	.63	3.70	.49	3.45	.60
สรุปรวมทุกข้อ												

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสรุปรวมมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีจำนวนรายข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และปานกลาง เป็นจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ เรื่องการสนับสนุนให้นักเรียนจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน การพัฒนาครูให้มีพฤติกรรมยอมรับนักเรียนทั้งในด้านคำพูด ความคิดและการกระทำ โรงเรียนมุ่งลดพฤติกรรมครู-อาจารย์ เรื่องการออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม ครู-อาจารย์ ดูแลนักเรียนให้ประพฤติตนในแนวทางที่ถูกต้องตามข้อตกลงของห้อง การฝึกนักเรียนให้เป็นนักคิด นักพูด และนักฟังที่ดี และนักเรียนได้รับการฝึกให้ดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยนอกเหนือจากนี้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

หากพิจารณาตามทัศนะของแต่ละฝ่าย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกเรื่องมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นเดียวกัน ยกเว้นเรื่อง การมุ่งลดพฤติกรรม ครู-อาจารย์ ในเรื่องการออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด และเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนในเขตเทศบาล มีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนเรื่องการฝึกให้นักเรียนเป็นนักคิด นักพูดและนักฟังที่ดีนั้น เฉพาะผู้บริหารโรงเรียนในเขตเทศบาลมีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสรุป ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกเรื่องปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นเดียวกัน ยกเว้นเรื่องการจัดกิจกรรมทุกอย่างมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ครู-อาจารย์ให้เกียรตินักเรียนโดยถือว่าทุกคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของโรงเรียน และการฝึกให้นักเรียนพัฒนาตนเองเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

2. เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้านของโรงเรียน
ในเขตเทศบาล กับของโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละด้านของโรงเรียนในเขต
เทศบาล กับของโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ข้อที่	การดำเนินงานด้านการ ปกครองนักเรียน	ผู้บริหารและครู ในเขต N = 138		ผู้บริหารและครู นอกเขต N = 203		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการดูแลนักเรียน	3.47	.52	3.47	.55	.04
2	ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	3.59	.51	3.59	.59	.11
3	ด้านการส่งเสริมวินัย ในตนเอง	3.29	.51	3.35	.61	1.00
4	ด้านการส่งเสริม ประชาธิปไตย	3.41	.54	3.47	.63	-.90
	รวม	3.45	.47	3.47	.55	-.39

จากตาราง 9 พบว่า ทั้งสองฝ่ายมีทัศนะต่อการดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเองและด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งสองฝ่ายมีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

3. เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้านของโรงเรียน
ในเขตเทศบาล กับโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของผู้บริหาร ดังตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้าน ของโรงเรียน
ในเขตเทศบาล กับโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของผู้บริหาร

ข้อที่	การดำเนินงานด้านการ ปกครองนักเรียน	ผู้บริหาร ในเขต N = 19		ผู้บริหาร นอกเขต N = 44		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการดูแลนักเรียน	3.86	.40	3.76	.43	.90
2	ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	3.97	.43	3.90	.52	.51
3	ด้านการส่งเสริมวินัย ในตนเอง	3.63	.42	3.61	.51	.19
4	ด้านการส่งเสริม ประชาธิปไตย	3.65	.46	3.73	.51	-.60
	รวม	3.79	.38	3.75	.43	.39

จากตาราง 10 พบว่า ทั้งสองฝ่ายมีทัศนะต่อการดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งสองฝ่ายมีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

4. เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้านของโรงเรียน
ในเขตเทศบาลกับของโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของครู ดังตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้าน ของครู
โรงเรียนในเขตเทศบาล กับของนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของครู

ข้อที่	การดำเนินงานด้านการ ปกครองนักเรียน	ครู ในเขต N = 119		ครู นอกเขต N = 159		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการดูแลนักเรียน	3.41	.51	3.39	.56	.31
2	ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	3.53	.50	3.50	.58	.52
3	ด้านการส่งเสริมวินัย ในตนเอง	3.23	.50	3.28	.62	-.66
4	ด้านการส่งเสริม ประชาธิปไตย	3.38	.54	3.40	.65	-.34
	รวม	3.39	.47	3.39	.55	.02

จากตาราง 11 พบว่า ทั้งสองฝ่ายมีทัศนะต่อการดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลนักเรียน ด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งสองฝ่ายมีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการปกครองนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเรื่องการดูแลนักเรียน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมวินัยในตนเอง และส่งเสริมประชาธิปไตย ตามทัศนะของผู้บริหารและครู
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 67 คน ครูจำนวน 303 คน รวมทั้งสิ้น 370 คน ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2535 กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ได้มาจากกลุ่มประชากร โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับสภาพการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 370 ฉบับ ได้รับกลับคืนในจำนวน 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.24 เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สำหรับการวิจัยครั้งนี้จำนวน 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.84 ของจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ใช้วิธีการทางสถิติคำนวณค่าต่าง ๆ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) ดังนี้

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านรวมทุกด้าน เป็นรายข้อรวมทุกข้อในแต่ละด้านของแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยที่กำหนดไว้ ซึ่งมี 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานเรื่องการปกครองนักเรียน ว่ามีสภาพปฏิบัติ โดยสรุปรวมทุกด้าน ในแต่ละด้าน และแต่ละข้อของด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใด ตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละฝ่าย ซึ่งได้แก่ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โดยสรุปและในแต่ละด้านของโรงเรียนในเขตเทศบาลกับโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามทัศนะของผู้บริหารและตามทัศนะของครู โดยใช้สูตร $t - test$ ทั้ง 3 ตอน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. การปกครองนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นว่า โดยสรุปรวมทุกด้านมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละรายด้าน พบว่า

มีเพียงด้านเดียวที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากคือ ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ส่วนอีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลนักเรียน ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง สำหรับผู้บริหารมีทัศนะว่าทั้งโดยสรุปรวมทุกด้าน และแต่ละรายด้านทุกด้านมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนครูมีทัศนะว่าสรุปรวมทุกด้านมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเพียงด้านเดียวที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนอีก 3 ด้าน ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทั้งหมด

เมื่อพิจารณางานปกครองแต่ละด้านปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านการดูแลนักเรียน พบว่ามีการปฏิบัติโดยสรุปรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และการปฏิบัติในรายข้ออยู่ในเกณฑ์มาก และในเกณฑ์ปานกลางเป็นจำนวนเกือบเท่า ๆ กัน สำหรับรายข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ ข้อที่ว่าด้วยเรื่อง การปรึกษาหารือกับผู้บริหารเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร การจัดระบบงานธุรการ และการเงินให้เอื้อต่องานปกครองนักเรียน การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในงานปกครองนักเรียนมาปฏิบัติงาน ความเพียงพอในเรื่องเวลาทำงานของคณะกรรมการ ปกครอง การจัดทาระเบียนสะสมของนักเรียน การติดตามแก้ไขปัญหาการขาดเรียน ตลอดจน การดูแล และช่วยเหลือให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและการพัฒนาตนเอง

1.2 ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พบว่ามีการปฏิบัติโดยสรุปรวมอยู่ในเกณฑ์มาก โดยมีการปฏิบัติในรายข้อต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์มากและในเกณฑ์ปานกลาง เป็นจำนวนเกือบเท่ากัน ทั้งนี้มีรายข้อที่มีการปฏิบัติในเกณฑ์ปานกลางหลายข้อมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงเกือบถึงขั้นปฏิบัติมาก มีเพียงรายข้อที่ว่าด้วยเรื่องการวางนโยบายป้องกันปัญหา การกระทำผิดของนักเรียน การฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลด้วยการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ในกิจกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาพฤติกรรมของบุคลากร ในโรงเรียนให้มีผลต่อการสร้างกำลังใจ แก่นักเรียนเท่านั้น ที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำกว่าข้ออื่น ๆ

1.3 ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง พบว่ามีการปฏิบัติโดยสรุปรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และการปฏิบัติในรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางเช่นเดียวกันเกือบทั้งหมด

ยกเว้นเพียงข้อที่ว่าด้วย ครู - อาจารย์ ประพฤติตนเหมาะสม และครูอาจารย์ยืนยมน้ำหนักและทักษะนักเรียน ทำให้เป็นที่เคารพรัก และอบอุ่นใจแก่นักเรียน 2 ข้อนี้เท่านั้นที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนรายชื่อที่มีการปฏิบัติในเกณฑ์ปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างน้อยกว่าข้ออื่น ๆ อยู่มาก ได้แก่ ข้อที่ว่าด้วยเรื่องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบของโรงเรียน การศึกษาของครูอาจารย์เกี่ยวกับหลักการวิธีการลงโทษที่ได้ผลดีแก่นักเรียนอย่างแท้จริง การฝึกให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองโดยให้อิสระในการใช้เหตุผลปกครองดูแลกันเอง ตลอดจนการแก้ไขความประพฤติของนักเรียนด้วยการค้นหาสาเหตุมากกว่าการใช้วิธีลงโทษ ส่วนข้ออื่น ๆ นอกจากนี้ พบว่ามีการปฏิบัติในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง

1.4 ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย กล่าวโดยสรุปมีการปฏิบัติในด้านนี้

อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นเดียวกัน และมีการปฏิบัติในรายข้ออยู่ในเกณฑ์ปานกลางที่ค่อนข้างน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ ข้อที่ว่าด้วยการมุ่งลดพฤติกรรมครูที่ขบถออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม การให้นักเรียนได้ฝึกเป็นนักคิด นักพูด และนักฟังที่ดี รวมทั้งการสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนดำเนินการ และประเมินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ส่วนข้ออื่น ๆ นอกจากนี้ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากและในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างมาก ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาน้อยกว่ารายชื่อที่ปฏิบัติได้ค่อนข้างน้อยที่กล่าวแล้ว

1.5 พบว่าผู้บริหารมีทัศนคติต่อสภาพการปกครองนักเรียนในเกือบทุกรายข้อของทุกรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในเกณฑ์มาก ในขณะที่ทางฝ่ายครูมีทัศนคติต่อรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลางเท่านั้น

2. สภาพการปกครองนักเรียนของโรงเรียนในเขตเทศบาลกับของโรงเรียนนอกเขตเทศบาลในทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลสรุปที่กล่าวมาแล้วเป็นลำดับ มีประเด็นที่สมควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาที่พบว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพียงด้านเดียวที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากนั้น การที่ผลปรากฏออกมาเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่าในระยะ 6 ปีมานี้ กรมสามัญศึกษาได้เริ่มมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แก่นักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรม การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างคุณธรรม (โกวิท วรพิพัฒน์, 2531 : 1 - 3) และมีการกระตุ้นให้ผู้บริหารและครูมีการตื่นตัวในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายและจุดเน้นของกรมสามัญศึกษา ในการเสริมสร้างลักษณะนิสัย และปลูกฝังค่านิยมคุณธรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งในเรื่องนี้ โกวิท วรพิพัฒน์ ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน จะมีส่วนช่วยสร้างความคิด จิตใจและคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ และการจัดโครงการต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ เช่น โครงการปลูกผัก โครงการกิจกรรมสหกรณ์ ในโรงเรียน โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน จะช่วยเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนอย่างเป็นธรรมชาติ (โกวิท วรพิพัฒน์ และเยาวรินทร์ จันทน์ภูษะ, 2533 : 25 - 29) ส่วนในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (2535 - 2539) ของกรมสามัญศึกษา ก็ได้กำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจนในเรื่องการมุ่งให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เขียนเป็นโครงการส่งเสริม และพัฒนาศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2535 : 1 - 12) เพื่อให้ผู้บริหารและครูได้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง แต่นโยบายการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษาก็ได้มีการยึดถือปฏิบัติในแนวเดียวกันและต่อเนื่อง ดังที่ นายบรรจง พงศ์ศาสตร์ ได้มุ่งเน้นให้มีการสานต่อนโยบายเดิมอย่างสืบเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดบรรยากาศทางกายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่ ให้มีความสะอาดเรียบร้อยและสวยงาม เป็นระเบียบ เพื่อให้เด็กได้พบแต่สิ่งดีงามซึ่งจะสามารถกล่อมเกล่าจิตใจเด็กและครูอาจารย์ให้สงบเยือกเย็น

และเกิดความรู้สึกลอยลามาโรงเรียน (บรรจง พงศ์ศาสตร์. 2536 : 1 - 2) นโยบายดังกล่าวนี้ว่ามีความสำคัญที่ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ควรจะต้องช่วยกันยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติสืบต่อไป นอกจากนี้การมอบหมายให้นักเรียนมีจุดรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน โดยให้มีการปลูกและรักษา ไม่นานต้น มีการจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ มีการจัดการอบรมการอยู่ค่ายจริยธรรม การจัดประกวดมารยาทไทย การประกวดแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ ประกวดการสวดมนต์ ตลอดจนการยกย่องให้รางวัลแก่นักเรียนที่ประกอบคุณความดีอีกด้วย กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ได้ถูกจัดขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ ในระดับจังหวัด โดยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารและครูเป็นอย่างดี การฝึกให้นักเรียนมีความคิดที่ถูกต้องดีงามทางจริยธรรม ด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้เป็นผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสวก สุระประเสริฐ (2529 : 45 - 47) ที่พบว่าความคิรวรยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม มีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้และมีการปฏิบัติจริง จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารและครู ควรให้ความสนใจและสนับสนุนให้มีอยู่ตลอดไปอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากนั้นนับได้ว่าเป็นสิ่งที่น่ายินดี และควรที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง ในการส่งเสริมทั้งในด้านความคิดและฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตต่อไป

ส่วนสภาพการปกครองนักเรียนในด้านการดูแลนักเรียน การส่งเสริมวินัยในตนเอง และการส่งเสริมประชาธิปไตย ที่พบว่ามีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจากทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้น้อยไป ไม่ได้วางแผนและกำหนดโครงการที่ชัดเจนในการปฏิบัติอย่างจริงจัง หรือมุ่งเน้นแต่เฉพาะเรื่องการควบคุมดูแลให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียน เมื่อผิดระเบียบก็มีการลงโทษเท่านั้น ซึ่งตามแนวทางที่ถูกต้องแล้ว การปกครองนักเรียนนอกจากจะให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ของทางโรงเรียนแล้ว ยังหมายรวมถึงการสร้าง พัฒนาจริยธรรม และบุคลิกภาพ

ของนักเรียนให้เป็นคนดีมีวินัยในตนเอง สามารถปกครองตนเอง ได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาได้ อยู่ในสังคมได้ด้วยความสะดวกสุข (พิชิต ฤทธิจิรญ. 2531 : 5) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาพการปกครองนักเรียนควรมีการปฏิบัติในระดับมากในทุกด้าน เพราะแต่ละด้านมีความสำคัญและมีผลสืบเนื่องกัน ถ้าผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติทุกด้าน ในระดับมาก ย่อมจะทำให้ได้นักเรียนที่มีคุณภาพสูง ซึ่งแสดงว่าโรงเรียนสามารถดำเนินการปกครองนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในแต่ละด้านจะได้อภิปรายรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการดูแลนักเรียน จากการศึกษาที่ พบว่า สภาพการปกครองนักเรียน ด้านการดูแลนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครู บางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญและไม่มีความรู้ความเข้าใจในงานด้านนี้เท่าที่ควร ส่วนมากมักจะ มุ่งในด้านการลงโทษเมื่อนักเรียนกระทำผิดมากกว่าจะดูแลให้นักเรียนอยู่ในโรงเรียนด้วยความ อบอุ่นและมีความสุข ดังที่ พยุงศักดิ์ สันทศ (2533 : 49) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงาน ปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่น นับว่ามีปัญหามากกว่า การปกครองในสถานศึกษาระดับอื่น ๆ ดังนั้นกิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ ก็คือ การดูแลความประพฤติ และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนควบคู่กันไปอย่างมีสัดส่วน เหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนมัธยมศึกษาหลายแห่ง ก็ยังไม่ให้ความสำคัญและดำเนินการ ในเรื่องนี้ได้มากเท่าที่ควร สำหรับกรมสามัญศึกษาเองก็ได้ประกาศทิศทางการจัดการศึกษาไว้ เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2531 โดยระบุว่า นักเรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา โรงเรียน ทุกแห่งจะต้องมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถตามหลักสูตร และจะต้องจัดการให้การเรียน การสอน สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น ต้องมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนให้เป็นคน ที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ให้เป็นคนร่าเริง แจ่มใส มีวินัยมีความรับผิดชอบ มีความกตัญญู ขยันและประหยัด (โกวิท วรพิพัฒน์ และเยาว์รินทร์ จันทนัญญะ. 2533 : 25) จะเห็น ได้ว่า การช่วยเหลือดูแลนักเรียนที่เข้ามาอยู่ในโรงเรียนให้มีความสุข สดชื่น มีความรู้สึก เป็นเจ้าของ และมีความรักโรงเรียนย่อมส่งผลดีแก่นักเรียน ทั้งในด้านการเรียน และการพัฒนา บุคลิกภาพ ฉะนั้นผู้บริหารและครู ควรให้ความสำคัญในด้านการดูแลนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

สำหรับในรายบ้อย่อยที่พบว่ามีกรณีปฏิบัติในเรื่องการปรึกษาหารือกับผู้ปกครอง นักเรียนเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร ในแนวทางที่ถูกต้องอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีคำแนะนำเฉลี่ยต่ำที่สุดนั้น ในเรื่องนี้อาจเนื่องมาจากเท่าที่ผ่านมาโรงเรียนส่วนใหญ่ มักจะเห็นว่าเรื่องแนวทางในการเลี้ยงดูบุตรเป็นหน้าที่ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองโดยตรงจึงไม่ได้มีการวางแผนในการปฏิบัติอย่างจริงจัง ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ผู้ปกครองต้องใช้เวลาเกือบทั้งหมดในการทำงานหาเลี้ยงชีพไม่ค่อยมีเวลามาพบครู เมื่อทางโรงเรียนมีจดหมายเชิญไป เพื่อจะได้ปรึกษาหารือเกี่ยวกับนักเรียนที่มีปัญหา ซึ่งโดยแท้จริงแล้วนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นเด็กวัยรุ่นที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต สมควรที่ครูอาจารย์และผู้ปกครองจะต้องร่วมมือกันดูแลนักเรียนเป็นอย่างดีไม่เช่นนั้นอาจทำให้เกิดปัญหาในด้านความประพฤติที่ไม่เหมาะสมได้ บ่อยครั้งจะพบว่านักเรียนที่มีปัญหาด้านความประพฤติอาจมีสาเหตุมาจากทางโรงเรียน เช่น โรงเรียนเข้มงวดกวดขัน เรื่องระเบียบวินัยมากเกินไป การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ครูขาดการเอาใจใส่ดูแลนักเรียน หรือบางทีก็มีสาเหตุมาจากที่บ้าน เช่น ผู้ปกครองเลี้ยงดูกวดขันหรือปล่อยปละละเลยมากเกินไป มีวิธีการเลี้ยงดูบุตรที่ไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยของเด็ก (กองสารวัตรนักเรียนกรมพลศึกษา, 2534 ข : 9) สมควรที่โรงเรียนและผู้ปกครองจะได้ร่วมมือกันปรึกษาหารือและศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ให้ผลดีอย่างแท้จริง ในเรื่องนี้ กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533 : 45) ได้กล่าวไว้ว่า ในการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนั้น การเชิญผู้ปกครองมาพบตัวในวันแรกและเข้าร่วมฟังการปฐมนิเทศโรงเรียนควรอธิบายให้ผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจว่า โรงเรียนมีความมุ่งหมายอะไรในตัวนักเรียนบ้าง ระเบียบของโรงเรียนที่นักเรียนจะต้องทราบและปฏิบัติมีอะไรบ้าง ผู้ปกครองจะสามารถช่วยอะไรนักเรียนได้บ้าง การจัดทาคู่มือผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองและครูช่วยกันทำขึ้นนั้นจะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้การติดต่อกับผู้ปกครองประสบความสำเร็จได้มากขึ้น ส่วน พยุงศักดิ์ สนเทศ (2533 : 47) ได้กล่าวไว้ว่า การติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองอาจทำได้โดยวิธีการจัดงานวันพบผู้ปกครองอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ครูอาจารย์และผู้ปกครองจะได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันหรืออาจทำได้โดยจัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนโดยอาจารย์ฝ่ายปกครองหรืออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง นอกจากนี้ทางโรงเรียนอาจจัด

ให้มีการติดต่อกับผู้ปกครองด้วยวิธีอื่น ๆ อีกหลายวิธี เช่น ติดต่อกทางโทรศัพท์ ทางจดหมาย เป็นต้น การที่ผู้บริหารและครูมีโอกาสพบปะกับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้นย่อมเกิดผลดีต่อตัวนักเรียน โดยปัญหาที่เกิดจากความประพฤติ ไม่เหมาะสมหรือปัญหาอื่น ๆ ของนักเรียนย่อมจะได้รับการแก้ไขให้ลดน้อยลง ได้ทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้การพบปะยังจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการเลี้ยงดูบุตรในแนวทางที่ถูกต้องยิ่งขึ้นด้วย จึงควรที่โรงเรียนจะได้รับ พัฒนา การปฏิบัติในเรื่องนี้ให้ก้าวหน้าให้ได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับเรื่องการจัดระบบงานธุรการและการเงินให้อำนวยความสะดวกแก่งาน ด้านการปกครองนักเรียน ที่พบว่ามี การปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางแต่ค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ เช่นเดียวกันนั้น อาจเนื่องมาจากเหตุผลดัง ได้กล่าวมาแล้วว่ายังมีผู้บริหารและครูอยู่อีกบางส่วน เห็นความสำคัญของงานปกครองนักเรียนน้อยกว่างานฝ่ายอื่น ๆ และยังมี ความรู้ความเข้าใจ ในด้านนี้ไม่มากเท่าที่ควร ฉะนั้นการจัดสรรงบประมาณให้กับฝ่ายปกครอง เพื่อใช้ในการดำเนินการดูแลนักเรียนจึงน้อยตามไปด้วย ทั้งที่งานปกครองนักเรียนจำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และ การดำเนินงานหลาย ๆ อย่างที่ต้องใช้เงินสนับสนุนเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประโยชน์แก่นักเรียน มากที่สุด เรื่องการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานด้านการปกครองดูแลนักเรียน ซึ่งปรากฏว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำก็เช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะว่า ยังมีผู้บริหารและครู อีกมากที่ยังคิดว่าการดูแลนักเรียนจะต้องเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ที่มีร่างกายแข็งแรง สูงใหญ่ เข้มงวดกวดขันเรื่องระเบียบวินัยจึงมักจะมอบหน้าที่ให้ครูอาจารย์ที่มีลักษณะดังกล่าวซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นอาจารย์หมวดพลานามัยเป็นส่วนใหญ่ โดย ไม่ได้คำนึงถึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการดูแลนักเรียนอย่างแท้จริง เกี่ยวกับเรื่องนี้ กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 53) ได้อธิบายไว้ว่า การพิจารณาบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ดูแลนักเรียนนั้นว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็น จุดเชื่อมโยงระหว่างบ้านกับโรงเรียนจึงจำเป็นต้องเลือกผู้ที่มีความรู้ มีบุคลิกภาพเหมาะสม มีไหวพริบและมีความเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนมีความเข้าใจในมนุษย์ด้วยกัน ส่วน พิชิต ฤทธิจรรณู (2531 : 4 - 8) ได้กล่าวว่า การปกครองนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ฉะนั้นบุคคลที่ปฏิบัติงานด้านนี้จะต้องมีความรู้ด้านเทคนิคการปกครองนักเรียนและรู้จักใช้หลัก จิตวิทยา โดยจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและธรรมชาติของนักเรียน ต้องรู้จักเด็กให้กว้าง

และลึก รู้ว่าแต่ละคนเป็นอย่างไรรู้อุปนิสัย การเรียน การคบเพื่อนและสภาพครอบครัว จะต้องรู้และแม่นยำในการใช้กฎระเบียบและวิธีการวัดพฤติกรรมเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาการประพฤติผิดในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ฉะนั้นทางโรงเรียนจะต้องจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานด้านการปกครองนักเรียนอย่างเพียงพอ จึงจะทำให้งานด้านนี้ประสบความสำเร็จได้

ส่วนผลการวิจัย ที่พบว่า การจัดทาระเบียนสะสมของนักเรียนที่มีการปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และมีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำด้วยนั้น อาจเนื่องมาจากทางฝ่ายปกครอง คิดว่าเรื่องนี้เป็นหน้าที่ของฝ่ายแนะแนวจึงไม่ได้ให้ความสนใจในการปฏิบัติอย่างจริงจัง หรือบางโรงเรียนอาจยังขาดกำลังครูฝ่ายแนะแนวก็เป็นได้ ในเรื่องนี้ถ้าฝ่ายปกครองเอาใจใส่ ให้มีการจัดทาระเบียนนักเรียนขึ้นอย่างละเอียดโดยจัดระบบแฟ้มเอกสารตามเลขที่และตามลำดับ ชั้นก็จะทำให้สะดวกแก่ครูอาจารย์ในการหยิบใช้ได้อย่างรวดเร็ว และส่งผลดีต่อนักเรียนโดยตรง เช่น สามารถทำให้ได้ทราบถึงความสำเร็จของการมาเรียนของนักเรียน ทราบผลการเรียน ตลอดจนความก้าวหน้าหรือปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อไปใช้ในการช่วยเหลือหรือใช้อ้างอิง ในการดำเนินงานในโอกาสต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังช่วยให้โรงเรียนสามารถ ประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้ถูกต้องแม่นยำมากขึ้นอีกด้วย (กิตติมา ปรีดีติลก, 2532 : 169)

สำหรับเรื่องการทำเวลากับงานปกครองดูแลนักเรียนของคณะกรรมการด้านการปกครอง ซึ่งพบว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำเช่นกันนั้น นับเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง อย่างไรก็ตามโดยข้อเท็จจริงแล้วในปัจจุบันนี้พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา หลายแห่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาขาดแคลนบุคลากรเมื่อคิดตามอัตราส่วนระหว่างจำนวนครู ต่อนักเรียนจึงทำให้ครูอาจารย์แต่ละคนมีชั่วโมงสอนมาก และมีหน้าที่พิเศษเพิ่มจากการสอน อีกหลายด้าน เช่น อาจจะได้รับผิดชอบงานพิเศษของโรงเรียน งานกิจกรรมนักเรียน งานทะเบียน นักเรียน งานพยาบาล เป็นต้น จึงมีผลทำให้การทุ่มเทเวลาให้กับงานด้านการปกครองน้อยและไม่สม่ำเสมอเท่าที่ควร สมควรที่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องรับแก้ไขปัญหานี้โดยด่วน ส่วน บุคลากรที่ทำหน้าที่คณะกรรมการฝ่ายปกครองก็ต้องพยายามจัดแบ่งเวลาให้ถูกต้องเหมาะสม

และเสียสละเวลาให้กับงานปกครองนักเรียนมากยิ่งขึ้น สำหรับในบางโรงเรียนที่อาจมีปัญหามาจากการขาดความเข้าใจในความสำเร็จ และวิธีดำเนินการปกครองนักเรียนก็จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้นต่อไป

ในเรื่องการติดตามและแก้ไขปัญหาคาดเรียนของนักเรียนให้เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย ซึ่งพบว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างน้อย เช่นกันนั้น อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนส่วนมากมักจะมีวิธีการติดตามและแก้ไขปัญหามากกว่าวิธีการติดตามหาสาเหตุเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาก็ได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่าย อันที่จริงเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว การขาดเรียนของนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอันอาจมีผลทำให้เด็กเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษาแล้วเรียนตามความต้องการได้ดังที่ กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 58 - 59) ได้กล่าวไว้ว่า การดูแลให้นักเรียนไปโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอเป็น การสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เป็นการสร้างโอกาสให้เด็กสามารถเรียนต่อและประกอบอาชีพไป ได้จนสำเร็จ เป็นการช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในกระบวนการดำเนินชีวิตอย่างมีแบบแผน ซึ่งจะมีผลดีต่อเด็กในอนาคต การมาเรียนไม่สม่ำเสมอทำให้เด็กไม่ได้รับประโยชน์เต็มที่จาก ขีดความสามารถของตน จะเน้นการติดตามการขาดเรียนของนักเรียนจึงเป็นเรื่องที่โรงเรียนจะ ต้องเอาใจใส่ตลอดเวลา ซึ่งอาจทำได้โดยการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยอาจารย์ ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำวิชา ครู - อาจารย์ฝ่ายปกครอง ติดตามโดยการสอบถามจากเพื่อน ติดต่อกับผู้ปกครองโดยตรง การไปเยี่ยมบ้าน และการแก้ไขปัญหาคาดเรียนที่ได้ผลดีนั้น ครู อาจารย์ควรจะต้องค้นหาสาเหตุเสียก่อนจึงแก้ที่สาเหตุนั้น เพราะนักเรียนขาดเรียนอาจด้วย สาเหตุหลายประการ เช่น บ่น มีกิจธุระจำเป็น มีปัญหากับทางโรงเรียนหรือกับทางบ้าน หรือ อาจจะเป็นเพราะหนีเรียนเนื่องจากเรียนไม่รู้เรื่อง หรือโรงเรียนเข้มงวดเกินไป ฉะนั้น การติดตามและแก้ไขปัญหาคาดเรียน ผู้บริหารและครูควรจะต้องพยายามรับรู้เหตุผลที่ถูกต้อง เพื่อจะได้สามารถช่วยเหลือแนะนำเด็กได้อย่างถูกต้อง และควรรู้ให้ผู้ปกครองได้รับทราบจำนวน เวลาที่ขาดเรียน และเสนอแนะวิธีการแก้ไขที่ถูกต้องให้ด้วย โดยอาจใช้การติดต่อทางโทรศัพท์ ทางจดหมายหรือส่งครูอาจารย์ไปพบกับผู้ปกครองที่บ้าน ในกรณีที่มีนักเรียนขาดเรียนเพราะหนีเรียน โดยไม่มีเหตุผลสมควร ฝ่ายปกครองก็อาจจะใช้วิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการให้คำปรึกษาแนะแนวทาง

ที่ถูกต้องแก่นักเรียน ไม่ควรใช้วิธีการลงโทษโดยทันที ก็จะได้ผลดีมากกว่าและแน่นอนกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภักธรานต์ เฝ้าบุญเกิด (2530 : 43 - 44) ที่ได้ศึกษาเรื่องการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อปรับพฤติกรรมที่เรียนของนักเรียน พบว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มสามารถปรับพฤติกรรมที่เรียนให้ลดลงได้ ส่วนการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการให้ข้อสนเทศ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่เรียนลดลงมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อสนเทศ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ถ้าโรงเรียนและผู้ปกครองร่วมมือกันคิดตามหาสาเหตุ และช่วยกันแก้ไขปัญหาค่าเรียนของนักเรียนก็จะทำให้เกิดผลดีเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย ซึ่งจะส่งผลดีต่อนักเรียนโดยตรง โดยจะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความประพฤติและประสบความสำเร็จในการเรียนได้มากขึ้น และยังช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียน นักเรียนและผู้ปกครอง อีกด้วย

สำหรับเรื่องการให้ความช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ที่พบว่ามีกรณีปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และมีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำนั้น อาจเนื่องมาจากยังมีครูอาจารย์อีกบางส่วนที่ยังมีแนวความคิดแบบเดิมที่ว่า การปกครองดูแลนักเรียนเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองเท่านั้น ทำให้บุคลากรเหล่านั้นหรือบางครั้งครูประจำวิชาเองก็อาจไม่ให้ความสนใจในการช่วยเหลือเอาใจใส่ให้นักเรียนเท่าที่ควร เช่น ไม่ได้ช่วยประสานงานให้มีการสอนซ่อมเสริมในวิชาที่นักเรียนเรียนไม่ทัน ไม่ช่วยอบรม ตักเตือนหรือส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และพัฒนาตนเอง ซึ่งโดยหลักการแล้วงานทุกฝ่ายในโรงเรียนจะต้องช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริม เรื่องการให้บริการแก่นักเรียนเป็นส่วนสำคัญ ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองเท่านั้น ดังที่ พยุงศักดิ์ สันเทศ (2533 : 45 - 46) กล่าวว่า งานปกครองนักเรียนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายควร มีการวางแผนร่วมกับฝ่ายอื่น ๆ ของโรงเรียน ไม่ว่าฝ่ายธุรการ วิชาการหรือบริการ นอกจากนี้ยังคงจะเนื่องมาจากยังมีผู้บริหารและครูอีกมากที่ยังไม่ตระหนักในคุณค่าของความรู้สึกรักของคนที่เกิดจากความสำเร็จในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันนี้จากผลการวิจัยมากมายเป็นที่เชื่อมั่นได้แล้วว่าความสำเร็จของคนเราที่เกิดจากการปฏิบัติงาน จะส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจมั่นใจ และเกิดกำลังใจอย่างยิ่งต่อการที่จะปฏิบัติงานอื่น ๆ ต่อไป ดังนั้นการที่

ครูเรียนจิตวิทยาไม่ได้ผล การไม่เข้าใจความสำคัญยิ่งของ "ความสำเร็จ" นั้นเป็นเรื่องที่โรงเรียนจะต้องรับพัฒนาครูให้เข้าใจ และจะต้องถือนโยบายเรื่องนี้เป็นสำคัญ โดยให้ครูสามารถดูแลนักเรียนให้เรียนได้ผลดี ให้ครูรู้จักให้กำลังใจนักเรียนโดยการใช้พฤติกรรม และวิธีการทางบวกหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้จะสำเร็จได้จำเป็นต้องอาศัยที่ครูอาจารย์จะต้องได้รับการสนับสนุนให้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้เสียก่อน

สำหรับเรื่องอื่น ๆ นอกจากที่ได้อภิปรายไปแล้วนี้ แม้จะมีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำมากนัก แต่ก็มีอยู่หลายเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยเพียงในระดับปานกลางยังจำเป็นต้องหาแนวทางโรงเรียนที่จะต้องเอาใจใส่พัฒนาให้มีการปฏิบัติในระดับสูงยิ่งขึ้นต่อไป เรื่องที่มีสภาพดังกล่าว ได้แก่ เรื่องการสำรวจนักเรียนที่จะเข้าเรียนในปีการศึกษาต่อไป เพื่อจะได้เตรียมการทุกอย่างให้พร้อมเป็นการล่วงหน้า เรื่องการติดต่อกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพนักเรียน และการจัดบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนด้วยความสุข ซึ่งแต่ละข้อล้วนมีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้ได้ผลก้าวหน้าต่อไป จึงจะทำให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนได้อย่างสมบูรณ์

1.2 ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากนัก หากพิจารณาในรายข้อจะพบว่ายังมีบางเรื่องที่มีการปฏิบัติยังไม่มากเท่าที่ควรอันได้แก่ เรื่องการวางแผนนโยบายป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน ซึ่งพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเท่านั้น และมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น การที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานของฝ่ายปกครองมักจะเน้นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ซึ่งง่าย สะดวกและรวดเร็วมากกว่า การคิดป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลาและมีขั้นตอนในการปฏิบัติมากกว่า แต่การวางแผนนโยบายป้องกันปัญหาการกระทำผิดของนักเรียนย่อมมีประโยชน์ต่อนักเรียนมาก ทั้งยังส่งผลดีต่อโรงเรียน และสังคมโดยรวมอย่างยิ่งอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก สำหรับการวางแผนนโยบายในการป้องกันปัญหานี้ ควรที่ผู้บริหารและครูจะได้ศึกษาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนกระทำผิดเสียก่อน ซึ่งสาเหตุของการประพฤติดังกล่าวอาจเกิดจากโรงเรียน เช่น ครูสอนไม่ดี หลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ตารางสอนตายตัวเกินไป ครูขาดการอบรมสั่งสอนนักเรียน สาเหตุจากตัวนักเรียนเอง เช่น มีความสัมพันธ์กับ

เพื่อนไปในทางที่ไม่ดี มีเรื่องกระทบกระเทือนจิตใจ มีความรู้สึกขัดแย้งกับครู หรือสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยตั้งอยู่ในทำเลที่มีอาชญากรรมหรือสาเหตุจากครอบครัวยากจน แยกแยก (กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. 2533 : 231) นอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะผู้ปกครองกดดันหรือปล่อยปละละเลยมากเกินไป ไม่ได้รับความอบอุ่นจากครูอาจารย์ ขาดการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และขาดการประสานงานกับผู้ปกครอง (กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา. 2534 ข : 9 - 12) ฉะนั้นการป้องกันมิให้อาจรกระทำได้ด้วยการหาทางขจัดสาเหตุดังกล่าวนี้ด้วย การศึกษาทฤษฎีหลักการต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายที่บุคลากรในโรงเรียนควรจะต้องทราบและนำไปใช้ทั้งในการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาก็ด้วย

สำหรับเรื่องการฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลด้วยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งพบว่าการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และมีคำแนะนำเฉลี่ยค่อนข้างน้อยนั้น ในเรื่องนี้จะพบเห็นกันอยู่เสมอว่าการที่ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นนั้น มักเกิดจากการดำเนินการของผู้บริหาร และครูอาจารย์เพื่อสนองนโยบายและโครงการจัดกิจกรรมของกรมสามัญศึกษา โดยการดำเนินการทุกอย่างทุกขั้นตอนจะเกิดจากความคิดของครูอาจารย์เสียเกือบทั้งหมด นักเรียนจะเป็นเพียงผู้รับฟังคำสั่งว่าจะให้ทำอะไร เมื่อใด อย่างไร ที่ไหนเท่านั้น โดยไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด โดยที่จริงนั้นการฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลดำเนินการต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเองนั้น เป็นเรื่องที่จะส่งผลดีต่อการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม และยังเป็นการสร้างความภูมิใจในตนเองให้เกิดแก่นักเรียนมากยิ่งขึ้น เป็นการฝึกให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกในการจัดกิจกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม คนที่กล้าแสดงออกมักจะเป็นคนที่ไม่มีความผิดปรกติไปในทางที่ผิดหรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับบุคคลอื่น ๆ ดังเช่น พรทิพย์ ทรัพย์สิน (2532 : 71 - 74) ได้ศึกษาเรื่องการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่าการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่จะใช้ปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนที่ก้าวร้าวให้ลดลง และมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลยังช่วยพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนให้เป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นด้วย ซึ่งในเรื่องนี้ สุพล วังสินธุ์

(2534 : 3 - 4) ได้กล่าวไว้ว่า นักเรียนที่ยอมรับตนเองสูงมักจะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ยอมรับตนเองต่ำ และการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบให้เหตุผลจะทำให้เด็กมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า เด็กที่มีลักษณะตรงข้าม จะเน้นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ผู้บริหารและครูควรสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการใช้เหตุผลแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ ก็จะทำให้ได้เด็กที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สมความมุ่งหมายที่ต้องการให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้

1.3 ในด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง ซึ่งพบว่ามี การปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และพบอีกด้วยว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าในด้านอื่น ๆ ทั้งหมดนั้น การที่โรงเรียนยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการส่งเสริมวินัยในตนเองแก่เด็กนั้นอาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ทางโรงเรียนยังไม่มี การวางแผนหรือจัดทำโครงการ เรื่องการพัฒนาส่งเสริมวินัยในตนเองแก่นักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและมีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาตามสภาพที่เป็นจริงแล้ว จะพบว่า โรงเรียนยังมีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในหลายเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียน และการศึกษาของครูอาจารย์เกี่ยวกับหลักการและวิธีการลงโทษที่ให้ผลดีแก่นักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งทั้ง 2 เรื่องนี้พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ การที่โรงเรียนยังไม่สามารถปฏิบัติการในเรื่องแรก คือการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบของทางโรงเรียนให้ได้ระดับมากนั้น ย่อมหมายถึง การขาดการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนักคิด นักพูด และฝึกกระทำการต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ซึ่งหมายถึงคนที่มีความวินัยในตนเองนั่นเอง การที่โรงเรียนส่วนใหญ่มักจะคิดและดำเนินการออกกฎระเบียบต่าง ๆ เสียเองทั้งหมด แล้วบังคับให้นักเรียนทุกคนปฏิบัติตามโดยคุชฎี หากพิจารณาให้ดีแล้ว นับเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ตามโดยไม่ต้องคิดอะไร และหากการบังคับให้ปฏิบัตินั้นกระทำมาตั้งแต่เด็กเริ่มเข้าเรียนในชั้นเด็กเล็ก ๆ ตลอดมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งเติบโตเป็นวัยรุ่นและเป็นผู้ใหญ่ในที่สุด ย่อมเป็นการสร้างการเป็นคนขาดความคิดที่จะหาเหตุผลในการปฏิบัติตนหรือในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเศร้ามาก เรามักจะพบอยู่เสมอว่า เด็กที่ยินยอมปฏิบัติทุก ๆ อย่างตามคำสั่งของโรงเรียนแต่โดยดีนั้น โรงเรียนมักจะเห็นว่าเป็นเด็กเรียบร้อย เป็นเด็กดี ส่วนเด็กที่มีประเด็นโต้แย้งหรือมีข้อถกเถียงกับทาง

โรงเรียนด้วยเหตุผลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลที่ใช้ได้หรือใช้ไม่ได้ก็ตาม (ซึ่งนาน ๆ จะเกิดขึ้นสักครั้ง) ก็จะได้รับฟังเสียงว่าเป็นเด็กหัวแข็งขบถต่อต้าน ด้วยสภาพดังกล่าวนี้เองยังเป็นเหตุทำให้เด็กไทยเรา ไม่มีความปรารถนาที่จะคิด ที่จะพูดอะไรมากนักนาน ๆ เข้าก็จะกลายเป็นคนที่เพียงแต่คอยฟังว่า โรงเรียนหรือผู้ใหญ่จะสั่งให้ทำอะไร ทำอย่างไร ก็จะทำตาม ๆ ไปโดยอัตโนมัติไม่ต้องคิดหาเหตุผลให้เปลืองเวลา เปลืองสมองในที่สุดเขาเหล่านั้นก็กลายเป็นคนที่มีระเบียบวินัยจากอำนาจภายนอกมาบังคับเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งที่โรงเรียนต่าง ๆ คงไม่ประสงค์จะให้เป็นอย่างนั้น ระเบียบวินัยของนักเรียนอันเป็นที่พึงประสงค์อย่างยิ่งแก่โรงเรียนทั่วไปนั้นมักกล่าวกันอยู่เสมอว่า "ต้องการให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง" ดังนั้นน่าจะถึงเวลาแล้วที่โรงเรียนจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอที่จะสามารถส่งเสริมนักเรียนให้เป็นคนที่มีวินัยในตนเอง ได้อย่างแท้จริง การตั้งจุดมุ่งหมายที่จะปลูกปั้นให้นักเรียนเป็นคนแบบใดแบบหนึ่งนั้น จำเป็นที่โรงเรียนจะต้องศึกษาหรือแสวงหาวิธีเฉพาะที่จะนำมาใช้ดำเนินการ เพื่อปลูกปั้นให้ได้เด็กที่มีคุณภาพตามที่โรงเรียนปรารถนา โรงเรียนจึงจะสามารถสร้างนักเรียนได้ตามที่ต้องการหากโรงเรียนมีแต่ความปรารถนาเพียงอย่างเดียวแต่ไม่ศึกษาหาวิธีการที่แน่ใจได้ว่าจะใช้ได้ผลโรงเรียนก็คงไม่มีทางที่จะสร้างคุณภาพนักเรียนได้สำเร็จตามต้องการ ดังนั้นจึงเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรทั้งหลายในโรงเรียน ควรจะได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการปกครองนักเรียนให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง ซึ่งการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดหาเหตุผล ในการออกกฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียน ก็เป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งในอีกหลาย ๆ อย่างที่ครูอาจารย์ควรนำมาใช้ในการสร้างคนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง อย่างไรก็ตามการส่งเสริมวินัยในตนเองนั้นเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยาก เห็นผลช้า ต้องกระทำอย่างมีขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักจิตวิทยาและจะต้องได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่วัยทารกหรือวัยเด็ก ดังนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดีด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ ดังเช่น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 61 - 64) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเติบโต จุดเริ่มต้น คือความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดาหรือผู้เลี้ยงดู อันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถควบคุมตนเองได้เมื่อโตขึ้น ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ปกครองก็มีความสำคัญยิ่งที่

จะต้องร่วมมือและช่วยกันส่งเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็กด้วย โดยครูอาจารย์และผู้ปกครอง จะต้องมีความรู้และเข้าใจในหลักหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างวินัยในตนเอง ในแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งการเสริมสร้างวินัยในตนเองให้เกิดแก่นักเรียน ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 65 - 69) ได้อธิบายไว้ว่า ทำได้หลายวิธี เช่น การฝึกอบรม ปลุกฝังให้กระทำความดีด้วยการ ทำตนเป็นตัวอย่าง และการใช้วิธีการลงโทษเพื่อสร้างความวิตกกังวลในการที่จะกระทำความผิด ผู้เลี้ยงดูจะมีอิทธิพลต่อเด็กในฐานะเป็นต้นแบบให้เด็กดู และเป็นปัจจัยสำคัญในการฝึกอบรมให้เด็ก สามารถบังคับตนเองได้ การใช้วิธีการลงโทษให้ถูกต้อง เพื่อปลุกฝังวินัยแห่งตนจะเป็นเครื่อง ยับยั้งการกระทำผิดของบุคคล นอกจากนี้ควรใช้วิธีการลดการควบคุมภายนอก เพื่อฝึกวินัยแห่งตน โดยการปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด หรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนการออก คำสั่งต่อตนเองในกฎเกณฑ์ที่จะต้องประพฤติตามให้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533 : 239 - 242) ยังได้กล่าวไว้ว่า หลักสำคัญในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กนั้น ครูควรเป็นคนที่มีจิตใจมั่นคง มีความจริงใจ มีความยุติธรรม ครูไม่ควรทำให้เด็กเกิดความรู้สึก คำด้อยหรืออับอาย ควรมีความสม่ำเสมอในการรักษาระเบียบวินัยนักเรียน ควรพยายามให้เด็ก ทุกคนประสบความสำเร็จและรู้สึกว่าคุณค่าเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ฉะนั้นโรงเรียนควร ปรับปรุง และพัฒนาเรื่องการส่งเสริมวินัยในตนเอง โดยการให้นักเรียนร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมที่ สร้างสรรค์ ควรให้เด็กรับผิดชอบงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ให้การยกย่องชมเชยนักเรียน บ่อย ๆ เพื่อพัฒนาความรู้สึกภาคภูมิใจ และทักษะที่ดีให้เกิดแก่นักเรียนเอง ซึ่งเรื่องนี้จะสำเร็จ ได้ก็โดยโรงเรียนจะต้องพัฒนาครูให้มีความสามารถส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้เกิดแก่นักเรียน เตรียมครูให้มีความรู้ ความสามารถในการสอน ให้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมตลอดจนลักษณะ ของความเป็นครูที่ดี ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเองได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับรายชื่อที่ว่าด้วยการศึกษาของครูอาจารย์เกี่ยวกับหลักการ และวิธีการ ลงโทษที่ได้ผลดีแก่นักเรียนอย่างแท้จริง ที่พบว่า มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและเมื่อ พิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยพบว่าอยู่ในเกณฑ์เกือบต่ำที่สุดนั้น เรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญต่อตัว นักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะการลงโทษที่ถูกต้องตามหลักการนั้น ย่อมทำให้นักเรียนได้รับ ประโยชน์อย่างมาก ซึ่งตรงข้ามกับการลงโทษที่กระทำกันโดยขาดความรู้ความเข้าใจ ที่มี

ปรากฏเป็นผลร้ายต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก เช่นกัน สำหรับโรงเรียนทั่วไปในเมืองไทยนั้นมักจะปรากฏว่าเมื่อนักเรียนกระทำความคิดไม่ว่าจะด้วยเหตุใด สิ่งแรกที่ครูหรือผู้บริหารมักจะนึกถึงก็คือการลงโทษ โดยจะพยายามหาวิธีการลงโทษที่สาสมกับการกระทำผิดของนักเรียนแทนที่จะพยายามคิดถึงสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำนั้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการลดพฤติกรรมนั้น ๆ ต่อไป ซึ่งผลลัพธ์ก็คือนักเรียนที่กระทำผิดนั้นจะไม่สามารถประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ดีขึ้นได้ ชั่วร้ายหลายรายกลับยิ่งประพฤติผิดหนักขึ้นอีก นับเป็นปัญหาในหลาย ๆ โรงเรียนที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง แต่การที่จะให้นักเรียนทุกคนปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งกำลังอยู่ในวัยรุ่น มีจำนวนมากที่มักจะปฏิบัติตนผิดระเบียบวินัยและมักถูกลงโทษ

ดังนั้นจึงควรที่โรงเรียนต่าง ๆ จะได้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ ควรจะได้รับพัฒนาครูอาจารย์ของตนให้มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการปกครองนักเรียนอย่างถูกวิธี ซึ่งต้องอาศัยจิตวิทยาเป็นอย่างมาก ควรจัดให้ครูแต่ละโรงเรียนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการปกครองนักเรียนอย่างได้ผล ควรจัดหนังสือตำราว่าด้วยการปกครองนักเรียนมาให้ครูอาจารย์ได้อ่านได้ศึกษากันอย่างจริงจัง การให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาหลักการและวิธีการลงโทษอย่างได้ผลก็จึงมีความสำคัญและจำเป็นยิ่ง การลงโทษนักเรียนอย่างผิดวิธีหรือไม่เหมาะสม ย่อมเกิดผลเสียหายต่อตัวนักเรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สำหรับการลงโทษที่ถูกต้องหลักนั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527 : 65 - 69) ได้เสนอวิธีการลงโทษเพื่อปลูกฝังวินัยแห่งตน ซึ่งเป็นเครื่องยับยั้งการกระทำผิดของบุคคลนั้น ควรใช้วิธีการให้ถูกต้อง ในการลงโทษต้องมุ่งหวังวินัยแห่งตนแก่เด็ก ผู้ลงโทษจะต้องเป็นผู้ที่เด็กทราบว่ามีความรักและหวังดีต่อตัวเขาอย่างแท้จริง และจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หลายประการ ได้แก่ หลักความกระจ่างชัด เมื่อพบความผิดที่เห็นชัดเจนจึงดำเนินการ หลักเมตตา หลักสาเหตุ หลักประนีประนอม หลักการยกย่องชมเชย หลักความเหมาะสม หลักอธิบายให้เข้าใจ หลักปลอดอคติ หลักความสงบ และหลักไร้ความเหี้ยมโหด (ธีรวัธ ปรุฑมพรัตน์, 2534 : 33 - 37) นอกจากนั้นการควบคุมความประพฤติและการส่งเสริมวินัยที่ไม่ใช้วิธีการลงโทษยังอาจกระทำได้โดยวิธีการชักจูงแนะนำหาวิธีการที่เหมาะสม การให้คำปรึกษา การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม การอภิปรายกลุ่ม วิธีเสริมแรง

การให้รางวัลทางวาจา เป็นต้น ซึ่งภัทรภานต์ เผ่าบุญเกิด (2530 : 43 - 44) ได้ศึกษา เรื่องการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อปรับพฤติกรรมที่เรียนของนักเรียน พบว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มสามารถปรับพฤติกรรมที่เรียนลงได้ สำหรับ สก็อต (Scott. 1967 : 73 - 76) ได้ศึกษาการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยใช้แรงเสริมทางสังคม การให้คำชมเชยและให้ความสนใจเมื่อมีพฤติกรรมที่เหมาะสม พบว่าความถี่ของพฤติกรรมก้าวร้าวจะลดลง ส่วน นาร์ตัน (Nardone. 1982 : 1261) ได้ทำการวิจัยโดยจัดโปรแกรมบำบัดกลุ่ม เพื่อสอนให้เด็กชายควบคุมอารมณ์ ความโกรธ ความก้าวร้าวใจร้อนโดยการฝึกควบคุมตนเอง ฝึกแก้ปัญหา ฝึกกำหนดพฤติกรรมกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า พฤติกรรมก้าวร้าว และอารมณ์โกรธของเด็กทั้งหมดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าการศึกษาหลัก และวิธีการควบคุมความประพฤติของนักเรียน การลงโทษนักเรียนอย่างเหมาะสมจะสามารถช่วยส่งเสริมวินัยในตนเองแก่นักเรียนได้อย่างแท้จริง ฉะนั้นหากเรื่องนี้ได้มีการปฏิบัติได้มากขึ้นย่อมจะเกิดผลดีแก่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะกับนักเรียน

ส่วน เรื่องครูอาจารย์ประพฤติตนเหมาะสมเป็นที่เคารพ - รักของนักเรียน และเรื่องที่ครู - อาจารย์ยิ้มทักทายเพื่อให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น มีกำลังใจนั้น ที่พบว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากนั้นนับเป็น เรื่องน่ายินดีควรที่ผู้บริหารและครูจะได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยพยายามมุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างครู - อาจารย์และนักเรียนภายในโรงเรียนให้ได้มากยิ่งขึ้น ขึ้นไปซึ่งย่อมจะเป็นผลดีต่อการส่งเสริมวินัยในตนเองแก่นักเรียนได้มากขึ้น เพราะการปลูกฝังวินัยแห่งตนนั้น จะต้องอาศัยความชอบพอกันระหว่างครูกับนักเรียน ความรักความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักเรียนและใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ครูอาจารย์ควรระลึกอยู่เสมอว่าการเป็นที่รักและไว้วางใจของนักเรียนเท่านั้นที่จะสามารถทำให้รางวัลและการลงโทษนักเรียนเกิดผลดี (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527 : 69)

1.4 ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ที่พบว่าสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูยังไม่เห็นความสำคัญและให้การส่งเสริมประชาธิปไตยมากเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากรายชื่อต่าง ๆ ที่สอบถามความเห็นในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยนั้น ข้อที่ปรากฏคะแนนค่อนข้างต่ำมักจะเป็นข้อที่เกี่ยวข้องกับ

การสนับสนุนให้นักเรียนสามารถคิดทบทวนกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น

ข้อ 4.2 โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักตั้งคณะกรรมการวางแผนดำเนินการ และประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ข้อ 4.6 โรงเรียนมุ่งลดพฤติกรรมครูอาจารย์ในเรื่องการออกคำสั่ง และข้อ 4.9 นักเรียนได้รับการฝึกให้เป็นนักคิด นักพูด และนักฟังที่ดี เป็นต้น การที่เป็นเช่นนี้อาจด้วยสาเหตุจากความเชื่อเดิมหรือเอกลักษณ์ของสังคมไทย ซึ่งยังยึดถืออาวุโสเป็นสำคัญ ผู้ใหญ่มักคิดว่าเด็กควรจะเป็นผู้ตามเพราะประสบการณ์น้อยกว่า คงจะด้วยความเคยชินดังกล่าวจึงทำให้การฝึกให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นหรือปลูกฝังหลักการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยเป็นไปไม่ได้มากเท่าที่ควร ซึ่งเรื่องนี้ บรรจง ชูสกุลชาติ. (2534 : 7 - 10) ได้กล่าวไว้ว่าสภาพครอบครัวไทยยังมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยแบบผู้นำและผู้ตาม แต่ไม่เป็นประชาธิปไตยแบบประสานประโยชน์ ผู้นำเป็นผู้ชี้ปัญหา ผู้ตามไม่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และไม่มีเสรีภาพในการเสนอข้อประนีประนอมขาดความเคารพ ในความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก เมื่อเยาวชนได้เข้าไปอยู่ในโรงเรียน ก็ย่อมมีความเชื่อ ความคิดเห็นตามวิถีชีวิตแบบครอบครัวไทยติดไปด้วย ดังนั้นระบบความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนก็เป็นระบบประชาธิปไตยแบบผู้นำและผู้ตาม เช่นเดียวกัน โดยทุกอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดอยู่ที่ ครู - อาจารย์เป็นสำคัญ ดังนั้นปัญหาเรื่องจะทำอย่างไรโรงเรียนหรือสถาบันทางการศึกษาสามารถสร้างสรรค์ประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนอย่างได้ผล จึงเป็นเรื่องสำคัญควรแก่การสนใจเป็นอย่างยิ่งในฐานะที่ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย สำหรับ จิรภา สุนทรสิต (2534 : 42) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ไม่มีที่ใดจะปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อประชาธิปไตยได้ดีเท่ากับโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้ให้การอบรมสั่งสอนเด็กตั้งแต่เยาว์วัย หากการปกครองในโรงเรียนไม่เป็นประชาธิปไตยแล้ว เด็กซึ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนย่อมไม่ทราบว่าประชาธิปไตยคืออะไร ไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ไม่มีความเลื่อมใสในประชาธิปไตย และปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนมีความสำคัญ และจำเป็นต้องที่ผู้บริหารและครูควรให้การสนับสนุนให้มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก สำหรับวิธีการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียนนั้น บรรจง ชูสกุลชาติ (2534 : 7 - 10) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะ

สังคมที่เป็นประชาธิปไตยนั้นบุคคลจะต้องมีสำนึกและมีน้ำใจประชาธิปไตย กล่าวคือ ต้องมีคุณลักษณะที่ประกอบด้วย คารวะธรรม สามัคคีธรรมและปัญญธรรม ส่วนแนวปฏิบัติในการส่งเสริมประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนในโรงเรียนอาจทำได้โดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูและนักเรียนจะต้องร่วมมือกันวางแผนและดำเนินกิจการต่าง ๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายโดยมุ่งให้นักเรียนได้ฝึกอบรบตนเองให้รู้จักทบทวนประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ฝึกให้เด็กได้คิดได้พูดอย่างมีเหตุผลและพูดแต่ความจริงที่มีประโยชน์เสริมสร้างความรักความสามัคคี ครูและนักเรียนจะต้องช่วยกันสร้างให้เกิดความสงบสุขในโรงเรียน น้อมนาให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานของตนเองด้วยความคิดและความเข้าใจ นอกจากการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียนแล้ว สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยเช่นกัน ซึ่ง เสริมวิทย์ สุขเมธี (2531 : 239 - 242) ได้กล่าวว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปคณะกรรมการ สอนให้เด็กคิดโดยใช้คำถาม นอกจากนี้ครูควรเป็นผู้มีความยุติธรรม ยึดแฟ้มแฟ้มใส่ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ในการจัดห้องเรียนก็ควรมุ่งให้เอื้อต่อการเรียนการสอนตามกระบวนการประชาธิปไตยโดยจัดที่นั่งเป็นกลุ่มอย่างเหมาะสม ฝึกให้นักเรียนได้ปกครองกันเอง ซึ่งจะช่วยปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักเรียน ได้เป็นอย่างดี

ส่วน เรื่องที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางแต่ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ เรื่องการมุ่งลดพฤติกรรมครู - อาจารย์ เกี่ยวกับการออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม ซึ่งสภาพที่เป็นอยู่เช่นนี้ อาจเนื่องมาจากครูอาจารย์ส่วนใหญ่ยังมีความคิดและความเชื่อแบบอนุรักษนิยมหรือเผด็จการ ถือความคิดของตนเป็นใหญ่ ถือว่าอาวุโสกว่าย่อมถูกต้องกว่า หรือดีกว่าเสมอ การมุ่งลดพฤติกรรมครูในลักษณะนี้จึงทำให้ยาก แต่ผู้บริหารและครูควรร่วมมือกันในเรื่องนี้เพื่อให้มีการปฏิบัติได้จริง ๆ ให้มากขึ้น เพราะการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนจะสำเร็จได้นั้นครูจะต้องสร้างบุคลิกภาพของนักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับตนเองเสียก่อน ซึ่ง ครูทอง ขนบท (2534 : 12 - 13) กล่าวว่า ครูควรพัฒนาทัศนคติ ความคิดความเชื่อในลักษณะที่มีเหตุผลมากขึ้น ใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เพราะเมื่อนักเรียนจะเป็นผู้เยาว์กว่า อาวุโสน้อยกว่าแต่เขาอาจมีเหตุผลที่ดีกว่า หรือมีความเห็นใหม่ ๆ ที่ถูกต้องได้ และการปกครองที่เป็นแบบ

ประชาธิปไตยในโรงเรียนนั้น ควรจะเป็นในรูปของสภานักเรียน โดยให้นักเรียนหรือผู้แทนนักเรียนมีโอกาสได้รับการฝึก การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนดำเนินการ และประเมินผล การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองซึ่งถ้าทำได้สำเร็จนักเรียนก็จะพัฒนาขึ้นเป็นนักคิด นักพูด และนักฟังที่ดี ซึ่งคุณสมบัติ ดังกล่าวนี้นี้ เป็นความสำคัญยิ่งที่สมาชิกในสังคมประชาธิปไตยจะต้องมี และก่อนที่จะนักเรียนจะมีคุณสมบัตินี้ได้จำเป็นต้องมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมครู ให้เป็นผู้รู้จักให้การยอมรับนับถือในตัวเด็กเสียก่อน โดยการรู้จักให้ออกาสนักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมดำเนินการต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วยตัวเขาเองให้มากขึ้น รู้จักการให้กำลังใจ รู้จักทักทายให้เป็นที่ยอมรับนับถือ และเป็นมิตรที่ดีของเด็ก ฯลฯ ซึ่งหากทำได้มากขึ้นก็จะสามารถพัฒนาเด็ก ๆ ให้เป็นประชาธิปไตยได้มากขึ้นอย่างแน่นอน

สำหรับเรื่องที่มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากและค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญในเรื่องการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนมากขึ้นและได้สนับสนุนให้ครูนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น บางโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเลือกตั้งสภานักเรียนทุกปี และให้คณะกรรมการสภานักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ หรือจัดงานประจำปีของโรงเรียนเพื่อหารายได้มอบให้โรงเรียนนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของส่วนรวมอันได้แก่ การซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นมอบให้โรงเรียนหรือการมอบเป็นทุนการศึกษา โดยมีครู - อาจารย์เป็นที่ปรึกษาการจัดกิจกรรมเลือกตั้งสภานักเรียนขึ้นในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวย่อมเป็นผลดีต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนหลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศรีอุทัย กุมพชาติ (2529 : 2 - จ) ที่ได้ศึกษาการจัดสภานักเรียนของโรงเรียนในโครงการส่งเสริมนักประชาธิปไตย ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การจัดสภานักเรียนมีผลทำให้เด็กเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่มอบหมาย รู้จักปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และ ปรีดา รุ่งโรจน์ (2533 : ง) ได้ศึกษาการบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนได้พบว่า กิจกรรมที่จัดแล้วประสบความสำเร็จและส่งผลให้เกิดการระดม สามัคคีธรรม และปัญญธรรม

ได้แก่ กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมทำความสะอาดอาคารสถานที่ และกิจกรรมปกครองตนเองของนักเรียน จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมีผลดี และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง สมควรที่ผู้บริหารและครู ในทุกโรงเรียนควรจะสนับสนุนให้มีสภาพการปฏิบัติที่อยู่ในเกณฑ์มากยิ่งขึ้นและดำเนินการต่อไป อย่างต่อเนื่องต่อไป

2. จากผลการเปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปรวมและแต่ละรายด้านของโรงเรียนในเขตเทศบาล กับโรงเรียนนอกเขตเทศบาลที่พบว่าแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั้น การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติตามงานการปกครองนักเรียน ตามคำสั่งและนโยบายของกรมสามัญศึกษาหรือของผู้บริหารระดับสูงในแนวเดียวกัน เนื่องจากกรมสามัญศึกษาได้จัดทำคู่มือการประเมินเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานซึ่ง พะนอม แก้วกานันต์ ได้กล่าวว่า คู่มือการประเมินเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนนั้น จะเป็นสิ่งช่วยให้โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกแห่ง ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานตามที่กรมสามัญศึกษากำหนด (กรมสามัญศึกษา, 2530 ข : คานา) สำหรับงานฝ่ายปกครองก็ได้จัดแบ่งขอบข่ายของงานไว้ชัดเจน ซึ่งกำหนดให้มีการวางแผนการปกครองนักเรียน การส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขปัญห ความประพฤติไม่เหมาะสม การส่งเสริมประชาธิปไตย และการประเมินผล (กรมสามัญศึกษา, 2530 ข : 47 - 51) นอกจากนี้กรมสามัญศึกษายัง ได้กำหนดให้มีการจัดอบรมเตรียมผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารทุกคนได้รับความรู้แนวนโยบายในการบริหารงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และยังมีการประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารทุกโรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดเป็นผู้ประสาน การดำเนินการประชุมทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละครั้ง รวมทั้งการจัดประชุมระหว่างผู้บริหารและครู ภายในโรงเรียน เพื่อร่วมกันวางแผนดำเนินการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา ในส่วนของงานปกครองนักเรียนโดยตรง ได้จัดให้มีการประชุมร่วมกันของ ผู้บริหารฝ่ายปกครองทุกโรงเรียน และมีการจัดทำคู่มือการปกครองนักเรียน ของกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2531 ซึ่งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ชัดเจน เช่น การกำหนดโครงการปกครองนักเรียน ขอบข่ายของงานปกครอง และระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการว่าด้วยการปกครอง (กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา. 2531 : 101) คงจะด้วยเหตุผลดังกล่าวที่ทำให้ทั้งสองกลุ่มโรงเรียนมีวิธีการและทิศทางการปกครองนักเรียนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น ด้านความรู้ และวุฒิทางการศึกษาของผู้บริหารและครูอาจารย์ซึ่งปรากฏอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน สภาพการสื่อสารและการคมนาคม มีความสะดวกรวดเร็ว การประสานงานเรื่องต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าในปัจจุบันการติดต่อประสานงานมีการใช้วิทยุมือถือกันมากขึ้น โดยเฉพาะผู้บริหาร และครู - อาจารย์ที่ทำหน้าที่ด้านการปกครองนักเรียนทั้งภายในโรงเรียน และระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งหมดในจังหวัด โดยเกือบทุกโรงเรียนมีโทรศัพท์ติดต่อประสานงาน นอกจากนี้คงจะเป็นด้วยสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว นักเรียนทั้งใน เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลก็มีสภาพดีขึ้นกว่าเดิม คล้าย ๆ กัน ประกอบกับการสื่อสาร คมนาคมก้าวหน้าทันสมัยมีผลทำให้สภาพของนักเรียนทั้งในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลมีการติดต่อสื่อสารไปไหนมาไหนได้สะดวกไม่แตกต่างกันมากเหมือนสมัยก่อน จึงมีผลทำให้สภาพการปกครองนักเรียนมีแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกันและมีผลใกล้เคียงกัน

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าสภาพการปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยสรุปอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่พบว่ายังเป็นปัญหามากก็ได้แก่การส่งเสริมวินัยในตนเอง และการส่งเสริมประชาธิปไตยซึ่งมีสภาพปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีผลการวิจัยหลายข้อแสดงให้เห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างเสริมให้นักเรียนให้มีคุณภาพใน 2 ด้านดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาต่อไป โดยโรงเรียนจะต้องรับพัฒนาครูอาจารย์ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมหลายประการให้เป็นผู้สามารถสร้างนักเรียนให้มีวินัยในตนเอง เช่น เปลี่ยนพฤติกรรมจากการมุ่งทำโทษเมื่อนักเรียนทำผิดมาเป็นการพยายามหาสาเหตุของการกระทำผิด เพื่อจะได้ช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนได้ถูกจุด เปลี่ยนจากการเป็นครูที่มีพฤติกรรมทางเพิ่น ให้เป็นครูผู้ใกล้ชิด คอยช่วยเหลือ

เอื้ออาทรและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เป็นที่รักและอบอุ่นใจแก่เด็ก ๆ เปลี่ยนจากพฤติกรรมออกคำสั่งและคอยติดตามให้ทุกคนปฏิบัติตามคำสั่งของตนอย่างเคร่งครัด มาเป็นครูที่ยินดีให้นักเรียนเมื่ออิสระที่จะดูแลปกครองกันเองด้วยเหตุด้วยผล ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียน เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีเกียรติ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งนาน ๆ เข้าก็จะกลายเป็นคน ไม่ยอมที่จะเสียเกียรติที่จะกระทำผิดวินัยต่าง ๆ ซึ่งตนเองได้มีส่วนสร้างขึ้นมาอย่างมีเหตุผล ไว้แล้ว เป็นคนรู้จักคิดหาเหตุผลในการกระทำต่าง ๆ ของตนโดยไม่ยอมเป็นทาสความคิด ของใครง่าย ๆ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างนักเรียนให้เป็นคนรับผิดชอบที่จะมีส่วนร่วมในงาน ต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อย่างดีอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และควรให้เวลา กับงานปกครองนักเรียนให้มากขึ้น
2. โรงเรียนควรจัดให้มีการพัฒนาครู - อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความเข้าใจ และให้มีความสามารถในการปกครองนักเรียนให้ได้ผลอย่างจริงจัง โดยอาจเลือกกระทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ตามความเหมาะสมกับสภาพของ โรงเรียน เช่น ใช้วิธีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาให้การอบรมครูแต่ละโรงเรียน เสนอคณะกรรมการ สำนัศึกษาจังหวัดให้จัดอบรมครูให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ เรื่องการปกครองนักเรียนที่ได้ผลอย่าง แท้จริง จัดหาตำราว่าด้วยการปกครองนักเรียนมาให้ครูอาจารย์ได้อ่านได้ศึกษาด้วยตนเอง พาคู่อจารย์ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ จัดหาสื่อต่าง ๆ เช่น เทปบันทึกเสียง วีดีโอเทป ฯลฯ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองนักเรียนมาให้ครูอาจารย์ได้ดู ได้ศึกษา จัดให้มีการ สัมมนาทางวิชาการ การส่งครูอาจารย์ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำในเรื่องนี้ไปศึกษาต่อในระดับ สูงขึ้น เป็นต้น
3. โรงเรียนควรมีการวางแผนและเตรียมทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่ไว้ให้พร้อมเพื่อการพัฒนางานในด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพ

✓4. โรงเรียนควรมุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ และประเมินผลงานต่าง ๆ ทั้งในการเรียนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยมุ่งไปที่ การสร้างความเข้าใจให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรมให้ได้ก่อน

✓5. โรงเรียนควรจะศึกษาและพัฒนาวิธีการติดต่อ ประสานงานกับผู้ปกครองให้ได้ผล และเป็นประโยชน์แก่นักเรียนให้มากขึ้น

6. ทุกโรงเรียนควรมีการพัฒนาการจัดทำ และการใช้ระเบียบให้นักเรียนให้ก้าวหน้า และเกิดประโยชน์แก่นักเรียนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาการใช้เวลาเพื่องานปกครองของโรงเรียนต่าง ๆ ว่าได้ใช้ อย่างมากน้อย พอเพียงหรือไม่ เพียงใด

2. ควรศึกษาการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองว่าทำได้ดีเพียงใด ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ

3. ควรศึกษาพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน เกี่ยวกับการส่งเสริมวินัย การส่งเสริมประชาธิปไตย โดยเฉพาะว่ามีมากน้อยเพียงใด

4. ควรศึกษาสภาพการขาดแคลนครูที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครอง ว่ามีมากน้อยเพียงใด

5. ควรศึกษาความต้องการของผู้บริหารและของครู ที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถ ด้านการปกครองนักเรียน ว่าต้องการเพียงใด

6. ควรศึกษาวิธีการของโรงเรียนต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขเหตุการณ์กระทำความผิด ของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กนก วงษ์ตระหง่าน. ประชาธิปไตยกับการเมืองและการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ :

เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.

กาญจน ศรีภาพสินธุ์. การบริหารกิจการนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชา

บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2533.

การมัธยม, กอง กรมสามัญศึกษา. สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ประจำปี 2534. กรุงเทพฯ : กองการมัธยมศึกษา

กรมสามัญศึกษา, 2534.

..... เอกสารรายงานการแบ่งกลุ่มย่อยอภิปรายปัญหา 9 หัวข้อ และปัญหาถาม - ตอบ

จากที่ประชุม. กรุงเทพฯ : ประชาชนจำกัด, 2527.

..... การพัฒนาองค์การและทักษะการสร้างความคิดด้านการบริหาร. กรุงเทพฯ :

จงเจริญการพิมพ์, 2526.

กิจพัฒน์ เรืองช่วย. "เราจะปลูกฝังจริยธรรมในสถานศึกษาได้อย่างไร," สารพัฒนาหลักสูตร

(76) : 26 - 40 ; กรกฎาคม 2531.

กิตติมา ปรีดีติลล. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรภาพพัฒน์,

2532.

โกวิท วรพิพัฒน์. พบอธิบดีกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวง

ศึกษาธิการ, 2534.

..... ประกาศกรมสามัญศึกษาเรื่องทิศทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา.

กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

โกวิท วรพิพัฒน์ และเยาวรินทร์ จันทรมัญจระ. "อีกก้าวหนึ่งของการมัธยมศึกษา,"

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ. 21(1) : 25 - 29 ;

มกราคม - มีนาคม 2533.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชบัณฑิตยสถาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ

พหุศักราช 2535. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักราชบัณฑิตยสถาน, 2535.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน สำนักราชบัณฑิตยสถาน. วัตถุประสงค์นโยบายและ
มาตรการของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 - 2539).

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักราชบัณฑิตยสถาน, 2534.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อ
พัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2528.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน, กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารสรุปผลงานปี
2526 และงานเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยของนักเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2526.

คณะกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด, สำนักงาน. แผนพัฒนาการมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2535 - 2539. พระนครศรีอยุธยา : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา, 2535.

_____. แผนปฏิบัติงานประจำปี 2534. พระนครศรีอยุธยา : สำนักงานสามัญศึกษา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2534.

ครูทอง หนอง. "ครูกับประชาธิปไตย," วิทยจารย์. 89(7) : 12 - 13 ; กรกฎาคม
2534.

จิรภา สุนทรสิทธิ์. "โรงเรียนกับการปลูกฝังประชาธิปไตย," สารพัฒนาหลักสูตร.
10(106) : 41 - 44 ; กรกฎาคม - กันยายน 2534.

เชาวน์ มณีวงศ์. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : บุรพาสาน, ม.ป.ป.

เชิดศักดิ์ ไชวสินธ์. "เอกสารประกอบการอบรมชุดที่ 14 การใช้ตารางสำเร็จรูปในการ
ประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย," ใน เอกสารประกอบการอบรมสถิติขั้นสูง
สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. หน้า 1 - 8. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหา
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

ณัฐ ภูมิประวดี. ความคาดหวังของมหาวิทยาลัยที่มีต่อนักเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ :

กรมสามัญศึกษา, 2534.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. "จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน," แนะแนว. 18(91) :

58 - 71 ; กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2527.

_____. สรุปการสัมมนาอาจารย์เพื่อการพัฒนาจริยศึกษาของวิทยาลัยครูทั่วประเทศ.

5/2 *

กรุงเทพฯ : หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู, 2522.

ทวีบุรณ์ หอมเย็น. เอกสารข้อเสนอวิชาการบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชา

บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2530.

ทัศตะ ชีโวภิกขุ. ความรู้ต้องคู่คุณธรรม. กรุงเทพฯ : นิวไวก์, 2530.

ธวัชชัย ชัยจิราयाกุล. "การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย,"

ครูปริทัศน์. 11 : 60 - 64 ; ธันวาคม 2529.

ธีรวิทย์ ประทุมพรรัตน์. การบริหารงานกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2534.

_____. การบริหารกิจการนักเรียน. สงขลา : ภาควิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2526.

นงนุช ไธสงเลิศ. การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2533. อุดสาเนา.

บรรจง ชูสกุลชาติ. "ประชาธิปไตยในโรงเรียน," มิตรครู. 33(11) : 7 - 10 ;

มิถุนายน 2534.

_____. แนวคิดและประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : กองการมัธยมศึกษา

กรมสามัญศึกษา. 2533.

_____. "เป้าหมายหลักและกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษายุคใหม่ในปี 97," มิตรครู.

30(8) : 3 - 11 ; เมษายน 2531.

_____. "ภารกิจของการบริหาร," มิตรครู. 26(16) : 13 - 16 ; 31 สิงหาคม

2527.

- บรรจง พงศ์ศาสตร์. คำบรรยายของอธิบดีกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : สามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ, 2536.
- บุญ วนาสิน. แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางในการผลิตนักเรียนมัธยมศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ :
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- บุญพา มลิณทสฺส. วินัยของนักเรียนอาชีวศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และ
นักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- บุรุษชัย จงกลณี. "การเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม," ศึกษาศาสตร์ มธ.
9(1) : 43 - 49 ; ตุลาคม 2527 - มกราคม 2528.
- ปรีดา รุ่งโรจน์. การบริหารกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ การศึกษาเฉพาะกรณี. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.
- ประหยัด พงษ์ทองคำ. "ประชาธิปไตย ความหมาย หลักการและปัจจัยเอื้ออำนวย,"
การศึกษา. 13(3) : 7 - 11 ; ธันวาคม 2531.
- ปัญญา สดสง่า. วินัยของนักเรียน การประพฤตินักเรียน การป้องกันและแก้ไข ตามทัศนะของผู้
บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร.
ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2531. อัดสำเนา.
- ประพิศ ฮามอำไพ. จิตวิทยาสังคม. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2524.
- พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2524.
- พยุงค์ศักดิ์ สนั่นเทศ. "การบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา," สารพัฒนาหลักสูตร.
(96) : 44 - 49 ; มีนาคม 2533.
- พรทิพย์ ทวีชัยสิน. การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนด่านสำโรง สมุทรปราการ. ปรินญาณินท์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. "เทคนิคการปกครองนักเรียน," วิทยจารย์. 86(6) : 4 - 8 ;

มิถุนายน 2531.

พัฒนาผู้บริหารการศึกษา, สถาบัน กรมสามัญศึกษา, การอบรมผู้บริหารการศึกษาระดับสูงรุ่นที่ 7/

2534. กรุงเทพฯ : เบคักดการพิมพ์, 2534.

พะเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง. การศึกษาพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ

: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ไพศาล หวังพานิช. วิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ : งานส่งเสริมวิจัยและตำรา กองบริการ

การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

ไพโรจน์ ไตเทศ. "เราจะสร้างวินัยให้เด็กได้อย่างไร," ว.การศึกษา. 9(11) :

8 - 11 ; สิงหาคม 2528.

ภัทรกานต์ เผ่าบุญเกิด. การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อปรับพฤติกรรมที่เรียนของนักเรียน

โรงเรียนเข็นต้อทอง อาชีวศึกษา กรุงเทพฯ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ภิญโญ สาธร. "การบริหารการศึกษากับการพัฒนาประเทศ," วารสารการวิจัย. 19(1) :

14 - 26 ; มกราคม - มีนาคม 2532.

มัธยมศึกษา, กลุ่มโรงเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. คู่มือการปกครองนักเรียนจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : เทียนวัฒนา, 2531.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ :

การศาสนา, 2516.

รุ่งทิวา จักรกร. การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม, 2526.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร,

2531.

วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร. การบริหารโรงเรียนและการนิเทศเบื้องต้น.

สมุทรปราการ : วนิชรู้การพิมพ์, 2520.

วิจิตร อวาทะกุล. "ระเบียบวินัยเป็นหัวใจของการพัฒนา," วารสารไทย. 9(36) ;

ตุลาคม - ธันวาคม 2532.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารแนะนำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.

กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2533.

_____. การเมืองการปกครอง. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษา, 2524.

วิระพัฒน์ อติโรจน์. ศึกษาการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและทัศนคติและประโยชน์ของนักเรียน
หมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

ศรีอุทัย กมฺพชาติ. การจัดสภานักเรียนโรงเรียนโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับ
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์

ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

ศึกษานิเทศก์, หน่วย กรมสามัญศึกษา. คู่มือการปกครองนักเรียนโรงเรียน สังกัด

กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2530.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2529.

สมชัย วุฒิปรีชา. การบรรยายพิเศษวันที่ 9 ตุลาคม 2533. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา,

2533.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

สามัญศึกษา, กรม. แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมระยะที่ 7 (2535 -
2538). กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2535.

_____. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ :

กรมสามัญศึกษา. 2534 ก.

_____. นโยบายกรมสามัญศึกษาปีงบประมาณ 2535. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ, 2534 ข.

_____. หน่วยศึกษานิเทศก์กับการดำเนินงานตามความเชื่อและจุดเน้นของกรม.

กรมสามัญศึกษา, 2532 ก.

20/27
 สามัญศึกษา, กรม. เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา,
 2532 ข.

20/7
 . คู่มือการปกครองนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ :
 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา, 2530 ก.

_____ . เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2530 ข.

_____ . คู่มือการสร้างประชาธิปไตยในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา,
 2529.

สามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, สำนักงาน. แผนพัฒนาการมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2535 - 2539. อยุธยา : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2535 ก.

_____ . สถิติอาจารย์ - นักเรียน - ลูกจ้างประจำ โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2535 ข.

สารวัตรนักเรียน กอง, กรมพลศึกษา. แผนพัฒนางานสารวัตรนักเรียน ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) เอกสารลำดับที่ 1/2534. กรุงเทพฯ : กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา, 2534 ก.

_____ . สรุปผลการตรวจพบนักเรียนที่ประพฤติไม่เหมาะสมกับสภาพและวัย ในปีการศึกษา 2533 ในส่วนภูมิภาค 12 จังหวัด ที่มีหน่วยสารวัตรนักเรียน. กรุงเทพฯ : กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา, 2534 ข.

_____ . รายงานผลการปฏิบัติงานของกองสารวัตรนักเรียน (ในส่วนกลาง) กรมพลศึกษา ประจำปีการศึกษา 2532. กรุงเทพฯ : กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา, 2533.

สาโรช บัวศรี. "จริยธรรม," สารานุกรมศึกษาศาสตร์. 9 : 3 - 6 ; พฤษภาคม - กันยายน, 2532.

สุจินต์ วิสุทธิรานนท์. การรายงานความก้าวหน้าผู้เรียน ในเอกสารการสอนในชุดวิชาวิทยา
การการสอน เล่มที่ 2 หน่วยที่ 15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2526.

สุดใจ ทศพร. "วิธีสร้างวินัยในโรงเรียน," สารพัฒนาหลักสูตร. 42 : 48 - 49 ;
กันยายน 2528.

สุพล วังสินธุ์. "องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม," แนะแนว. 25(132) :
31 - 35 ; ธันวาคม 2533 - มกราคม 2534.

_____. "คุณธรรมสำหรับพัฒนาวิชาชีพครู," จันทร์เกษม. (214) : 1 - 4 ;
พฤษภาคม - มิถุนายน 2533.

_____. "พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียน," สารพัฒนาหลักสูตร. (80) :
42 - 97 ; พฤศจิกายน 2531.

สุภาพร จันทรศิริโยธิน. การให้การศึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ปรินฤพานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

*23/1 อัคสาเนา.

เสริมวิทย์ สุกเมธี. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา
คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์,
2531.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ การบริหารกิจการนักเรียน. พิษณุโลก : แผนการตลาดและ
การพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2521.

เสถียร วิชัยลักษณ์ และสืบบงศ์ วิชัยลักษณ์. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496.
กรุงเทพฯ : นิติเวช, 2534.

เสวก สุระประเสริฐ. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิรวบยอดทางจริยธรรมกับพฤติกรรมทาง
จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตจังหวัดชลบุรี. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัคสาเนา.

- อนันต์ อนันตกุล. คำสั่งเรื่องเกณฑ์การยกฐานะข้าราชการเป็นเทศบาลตำบล. กรุงเทพฯ : กองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2535.
- อาทิตย์ (นามแฝง). "เอกลักษณ์ไทย," ก้านกล้วยบ้าน. 36(4) : 37 -46 ; เมษายน 2528.
- อุทัย บุญประเสริฐ. การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- Bryant, Brenda Kay. "Student-Teacher Relationships as Related to Internal-External Locus of Control," Dissertation Abstracts International. 32(8) : 4854-B ; February, 1972.
- Good, Carter V. Dictionry of Education. New York : Mc Graw - Hill Book Company Inc., 1959.
- Hogan, Robert. "Moral Conduct and Moral Character : A Psychological Perspective," Psychological Bulletin. 79 : 217 - 232 ; April, 1973.
- Jones, V. "Character Development Childen," An Objective Approach in Carmichael Manual of Child Psychology. New York : John Wiley and Sons Inc., 1954.
- Nardone, M.J. "A Comprehensive Group Treatment to Teach Self - Control to Impulsive/Aggressive Boys," Dissertation Abstracts International. 43(4) : 1251 B ; October; 1982.
- Pentz, Mary Ann Wood. "Assertion Training and Effects on Unassertive and Aggressive Adolescents," Journal of Counseling Psychology. 27(1) : 76 - 83 ; 1980.
- Scott, P.B.B. Roger and R.Y. Marian. "School Reinforcement Under Nature Conditions," Child Development. 38 : 63 ; July, 1967.
- Vincent, Elizabeth Lee. Human Psychological Development. New York : The Ronald Press Company, 1961.

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1.5 โรงเรียนจัดประชาสัมพันธ์ เปิดโอกาสให้นักเรียน มีความรู้เรื่องงานและความสำคัญ ของงานด้านการปกครองนักเรียน	4.21	.53	3.20	.73	3.34	.78	3.72	.75	3.87	.72	3.39	.80
1.6 คณะกรรมการด้านการปกครอง นักเรียนทำงานอย่างเข้มแข็ง ทำให สามารถพัฒนางานด้านการปกครอง ดูแลนักเรียนได้	4.15	.60	3.44	.75	3.54	.77	3.84	.64	3.93	.81	3.51	.81

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1.7 โรงเรียนจัดทำบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถกับปฏิบัติงานด้านการ ปกครองดูแลนักเรียนอย่างเพียงพอ	3.73	.93	3.26	.78	3.32	.82	3.63	.80	3.66	.84	3.29	.81
1.8 โรงเรียนติดต่อกับปกครองและ ชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพ นักเรียน	3.84	.76	3.33	.80	3.40	.81	3.61	.89	3.68	.85	3.38	.83
1.9 โรงเรียนจัดระบบงานบริหารและ การเงินให้ออานวยความสะดวก แก่งานด้านการปกครองนักเรียน	3.68	.74	3.21	.78	3.28	.79	3.56	.78	3.60	.77	3.24	.81

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล N = 138				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341			
	โรงเรียนในเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		โรงเรียนในเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียนตามการ ดูแลนักเรียน												
	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	
1.10 คณะกรรมการด้านการปกครอง ใด	3.84	.50	3.31	.79	3.47	.62	3.22	.82	3.58	.61	3.26	.81
เวลากำกับปกครองดูแลนักเรียน												
อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ												
1.11 โรงเรียนสำรวจจำนวนนักเรียน												
ที่เขาเรียนไม่ต่อไปไว้เป็น												
การล่วงหน้า เพื่อเตรียมการ												
ทักอย่างไว้เพื่อรอมก่อนเปิด												
เรียนในภาคต้นของแต่ละปี												
การศึกษา	3.57	.83	3.33	.87	3.75	.81	3.28	.90	3.69	.81	3.37	.89

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียนด้านการ ดูแลนักเรียน	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
	3.57	.76	3.10	.85	3.17	.85	3.36	.61	3.42	.66	3.16	.83
1.12 โรงเรียนบริหารหอพักนักเรียน นักเรียนเกี่ยวกับการเลี้ยงดู ในแนวทางที่ถูกต้อง												
1.13 การรับและคัดเลือกนักเรียน เข้าเรียนในโรงเรียนแต่ละปี การศึกษาด้วยความดีธรรม	3.89	.73	3.71	.82	3.73	.81	4.40	.58	4.25	.67	3.92	.87

৯৭৫৭৭ ৫ (৯৭৭)

สถานประกอบการ โรงเรียน	โรงเรียนเขตเทศบาล N = 138				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341									
	ครู N = 119		รวม N = 138		ครู N = 159		รวม N = 203		ครู N = 278		รวม N = 341							
	ค่าเฉลี่ย X̄	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	ค่าเฉลี่ย X̄	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	ค่าเฉลี่ย X̄	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	ค่าเฉลี่ย X̄	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	ค่าเฉลี่ย X̄	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	ค่าเฉลี่ย X̄	ค่าเบี่ยงเบน S.D.						
1.14 การจัดกลุ่มนักเรียนเข้าเรียนในแต่ละชั้นแต่ละวิชาด้านเก่ง ความสนใจ และพัฒนาการทางด้านของนักเรียนอย่างแท้จริง	4.05	.62	3.46	.81	3.54	.81	3.79	.97	3.42	.89	3.50	.92	3.87	.88	3.44	.85	3.52	.87
1.15 โรงเรียนเห็นนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเข้าเรียนในการเรียนต่าง ๆ	3.94	.52	3.54	.76	3.60	.75	4.00	.83	3.70	.88	3.76	.88	3.98	.75	3.63	.84	3.70	.83

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการปกครองนักเรียนด้านการ ดูแลนักเรียน	โรงเรียนในเขตเทศบาล N = 138				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341			
	โรงเรียนในเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		โรงเรียนในเขตเทศบาล		โรงเรียนนอกเขตเทศบาล		จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
1.16 ฝ่ายปกครองของโรงเรียนได้จัด ทำระเบียบและสมมยของนักเรียน ทุกคนไว้อย่างละเอียดตั้งแต่ เริ่มเข้าเรียนจนจบหลักสูตร เพื่อ ใช้ประโยชน์ในการให้ความ ช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
	3.47	.90	3.44	.90	3.47	.69	3.23	.94	3.47	.75	3.31	.90
1.17 โรงเรียนมีวิธีการติดตามและ แก้ปัญหาการขาดเรียนของ นักเรียนที่เด่นชัดเป็นพิเศษพอ ใจของทนาย	3.63	.49	3.26	.80	3.75	.71	3.36	.93	3.71	.65	3.34	.86

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียนด้านการ ดูแลนักเรียน	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D		$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	$\bar{X}$ S.D	
1.18 การรายงานพฤติกรรมตาม ต่าง ๆ ของนักเรียนต่อ ผู้ปกครองผลต่อการรวมมอ กันแก้ปัญหาหรือส่งเสริมความ สามารของนักเรียน	3.94 .70	3.59 .72	3.64 .73		3.95 .68	3.45 .87	3.56 .86		3.95 .68	3.51 .81	3.59 .81	
1.19 บดลการในโรงเรียนท่นายให้ความ ช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ประสม ความสำเรจในการเรียนและ พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ	3.57 .69	3.31 .68	3.34 .69		3.65 .68	3.30 .84	3.37 .81		3.63 .67	3.30 .77	3.36 .76	

ตาราง 5 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียนด้านการ ดูแลนักเรียน	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
	3.78	.63	3.36	.75	3.42	.75	3.75	.61	3.42	.68	3.76	.61
	3.86	.40	3.41	.51	3.47	.52	3.76	.43	3.39	.56	3.79	.42
1.20 โรงเรียนจัดบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มี ปัญหาการเรียนด้วยความ สนใจเรียนด้วยความ กายสบายใจ												
สรุปรวมทุกข้อ												

จากตาราง 5 แสดงว่าผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่าการปกครองนักเรียน ด้านการดูแลนักเรียนโดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แล้วพบว่า มีจำนวนรายข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และเกณฑ์ปานกลางเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน สำหรับข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ การจัดประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรทุกฝ่าย มีความรู้เรื่องงานและความสำคัญของงานด้านการปกครองนักเรียน การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงานด้านการปกครองดูแลนักเรียนอย่างเพียงพอ การติดต่อกับผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพนักเรียน การจัดระบบธุรการและการเงินให้ความสะดวก แก่งานด้านการปกครองนักเรียน การให้เวลากับงานปกครองดูแลนักเรียนอย่างเพียงพอ และสม่ำเสมอ การสำรวจจำนวนนักเรียนที่จะเข้าเรียนในปีต่อไปเป็นการล่วงหน้า การปรึกษากับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแนวทางที่ถูกต้อง การจัดทำระเบียบสนธิสัญญาของนักเรียน ทุกคนไว้อย่างละเอียด การใช้วิธีการติดตามและแก้ไขปัญหาการขาดเรียนของนักเรียนที่ได้ผล บุคลากรทุกฝ่ายให้ความช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียน และพัฒนาตนเอง และการจัดบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนด้วยความสบายใจ นอกเหนือจากนี้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

หากพิจารณาตามทัศนะของแต่ละฝ่ายพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่าสภาพการปกครองนักเรียน ด้านการดูแลนักเรียน โดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารทั้ง 3 ขอบเขต มีทัศนะว่า เกือบทุกเรื่องมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ยกเว้น เรื่อง การให้เวลากับงานปกครองดูแลนักเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนนอกเขตเทศบาลมีทัศนะว่า มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เรื่อง โรงเรียนปรึกษากับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร ในแนวทางที่ถูกต้อง ผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัดและเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนนอกเขต เทศบาล มีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเรื่องฝ่ายปกครองจัดทำระเบียบสนธิสัญญาของ นักเรียนทุกคนไว้อย่างละเอียด เพื่อประโยชน์แก่การช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารทั้ง 3 ขอบเขต มีทัศนะว่า ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นเดียวกัน

ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่าสภาพการปกครองนักเรียนด้านการดูแลนักเรียนโดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อส่วนใหญ่มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเช่นกัน ยกเว้นเรื่องการกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน ด้านการปกครองดูแลนักเรียนอย่างชัดเจน การมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ในแผนการดำเนินงานด้านการปกครองดูแลนักเรียนการจัดระเบียบงานปกครองดูแลนักเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การรับและคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนด้วยความยุติธรรม และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขอบเขตมีทัศนะว่าปฏิบัติในเกณฑ์มาก ส่วนเรื่องผู้บริหารดูแลงานด้านการปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูทั้งจังหวัดและเฉพาะครูโรงเรียนในเขตเทศบาลมีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และเรื่องการรายงานพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนต่อผู้ปกครองเพื่อร่วมมือแก้ปัญหาและส่งเสริมความสามารถของนักเรียน ครูทั้งจังหวัดและเฉพาะครูโรงเรียนในเขตเทศบาล มีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

1.2 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาลและโรงเรียนทั้งหมดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 6

ตาราง 6 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียนด้าน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
	4.26	.56	3.87	.64	4.25	.61	3.95	.75	4.25	.59	3.87	.71
	3.89	.45	3.33	.79	3.79	.70	3.44	.77	3.82	.63	3.34	.78
2.3 โรงเรียนประกาศเกียรติคุณ นักเรียนที่กระทำความดีใน เรื่องต่าง ๆ												
2.4 โรงเรียนพัฒนาพฤติกรรมของ บุคลากรในโรงเรียนให้มีผล ต่อการให้รางวัลแก่นักเรียนใน การเรียนและประพฤติตน ตามหลักจริยธรรม												

ตาราง 6 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล						โรงเรียนนอกเขตเทศบาล						จังหวัดพระนครศรีอยุธยา					
	N = 138						N = 203						N = 341					
	ผู้ บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138	ผู้ บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203	ผู้ บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341									
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
สภาพการปกครองนักเรียนด้าน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	4.15	.60	3.62	.68	3.69	.70	3.93	.75	3.62	.79	3.69	.79	4.00	.71	3.69	.74	3.69	.75
	3.78	.53	3.33	.70	3.39	.69	3.79	.73	3.29	.73	3.40	.76	3.79	.67	3.31	.72	3.40	.73
2.7 โรงเรียนจัดให้นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมและปฏิบัติตามหลัก ธรรมทางศาสนา																		
2.8 โรงเรียนฝึกให้นักเรียนรู้จัก ใช้เหตุผลด้วยการเห็นการเรียนรู้ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ในกิจกรรมต่าง ๆ																		

จากตาราง 6 แสดงว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียน
ในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียน
ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยสรุปรวมทุกด้านปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และเมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และปานกลางในสัดส่วนที่เกือบเท่ากัน เรื่องที่
ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ การวางแผนพัฒนาจริยธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนปี
การพัฒนาพฤติกรรมของบุคลากร ให้มีผลต่อการให้กำลังใจนักเรียนในการเรียนและประพฤติตน
ตามหลักจริยธรรม การวางนโยบายป้องกันปัญหาการกระทำผิดของนักเรียนอย่างได้ผลดี การฝึก
ให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล ด้วยการให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ
โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจ และปฏิบัติตนถูกต้องตามวัฒนธรรมไทย
ที่ตั้งมาและการจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในภาคปฏิบัติแก่
นักเรียน นอกเหนือจากนี้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

หากพิจารณาตามทัศนะของแต่ละฝ่ายพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด
ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครอง
นักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมโดยสรุปรวม และแต่ละรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ใน
เกณฑ์มากทุกข้อ

ส่วนทัศนะของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลและ
โรงเรียนนอกเขตเทศบาล ปรากฏว่ามีทัศนะตรงกับผลที่ได้จากทัศนะของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
ทุกประการ

1.3 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง
ของโรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาล และโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง โดยสรุปรวมทั้งข้อ และแต่ละรายข้อ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูของโรงเรียน ในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และรวมทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาพการปกครองนักเรียน	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา									
	N = 138				N = 203				N = 341									
	ผู้บริหาร	ครู	รวม		ผู้บริหาร	ครู	รวม		ผู้บริหาร	ครู	รวม							
ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง	N = 19	N = 119	N = 138		N = 44	N = 159	N = 203		N = 63	N = 278	N = 341							
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D						
3. ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง																		
3.1 ครู - อาจารย์ ให้นักเรียนส่วน																		
รวมในการออกกฎ ระเบียบ																		
ของบังคับของโรงเรียน	3.15	.76	2.73	.89	2.78	.89	3.13	.70	2.73	1.01	2.82	.96	3.14	.71	2.73	.96	2.80	.93
3.2 ครูดูแลรักษาระเบียบวินัยของ																		
โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.57	.60	3.26	.74	3.31	.73	3.79	.59	3.38	.80	3.47	.77	3.73	.60	3.33	.77	3.40	.76

ตาราง 7 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
3.5 โรงเรียนจัดให้คำปรึกษาแก่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีแนวคิดที่ถูกต้อง ในด้านความประพฤติ	3.73	.56	3.20	.80	3.27	.79	3.72	.62	3.28	.82	3.37	.80
3.6 ครู - อาจารย์ศึกษาหลักการและ วิธีการลงโทษที่ได้ผลต่อนักเรียน อย่างแท้จริง	3.57	.76	3.06	.73	3.13	.75	3.43	.78	3.15	.84	3.21	.83
3.7 นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนา ความสามารถตามความสนใจ และความถนัดของตน	3.73	.56	3.35	.61	3.40	.62	3.63	.61	3.33	.65	3.39	.65
									3.66	.59	3.40	.64

ตาราง 7 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้ บริหาร	ครู ฯ	รวม		ผู้ บริหาร	ครู ฯ	รวม		ผู้ บริหาร	ครู ฯ	รวม	
สภาพการปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง	N = 19	N = 119	N = 138		N = 44	N = 159	N = 203		N = 63	N = 278	N = 341	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
	3.78	.53	3.50	.66	3.54	.65	3.84	.64	3.82	.61	3.50	.69
3.8 ครู - อาจารย์ประพฤติตนเหมาะสม เป็นต้นแบบให้นักเรียน												
3.9 ครู - อาจารย์มีทักทาย ชมเชย นักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิด ความอบอุ่นและมีกำลังใจ												
	3.73	.56	3.59	.65	3.61	.64	3.86	.70	3.82	.66	3.62	.71

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพการปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง	โรงเรียนในเขตเทศบาล N = 138				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล N = 203				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา N = 341			
	ผ.อ. รวม	คร. รวม	ผ.อ. รวม	คร. รวม	ผ.อ. รวม	คร. รวม	ผ.อ. รวม	คร. รวม	ผ.อ. รวม	คร. รวม	ผ.อ. รวม	คร. รวม
	N = 19	N = 119	N = 138	N = 44	N = 159	N = 203	N = 63	N = 278	N = 63	N = 278	N = 341	N = 341
3.10 โรงเรียนฝึกนักเรียนให้ ควบคุมตนเอง โดยการให้ อิสระในการใช้เหตุผลปกครอง ตนเอง	3.57	3.16	3.22	3.45	3.16	3.22	3.49	3.16	3.49	3.16	3.22	3.22
สรุปรวมทุกด้าน	3.63	3.23	3.29	3.61	3.28	3.35	3.62	3.26	3.62	3.26	3.32	3.32

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเองโดยสรุปรวมทุกข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกเรื่องมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ยกเว้น เรื่องครู-อาจารย์ประพฤติตนเหมาะสมเป็นที่เคารพรักของนักเรียน และครู-อาจารย์ ยึดหลักทนายชมเชยนักเรียน เพื่อให้เกิดความอบอุ่นและมีกำลังใจ ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

หากพิจารณาตามทัศนะของแต่ละฝ่าย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง โดยสรุปรวมมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นเดียวกัน ยกเว้น เรื่องการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ครู-อาจารย์ ศึกษาหลักการและวิธีการลงโทษที่ได้ผลดีแก่นักเรียน และการฝึกให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง โดยให้อิสระในการใช้เหตุผลปกครองกันเอง มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมวินัยในตนเอง โดยสรุป มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เกือบทุกเรื่องที่ปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ยกเว้น เรื่อง ครู - อาจารย์ ประพฤติตนเหมาะสมเป็นที่เคารพรักของ นักเรียน และครู-อาจารย์ยึดหลักทนายชมเชยนักเรียนเพื่อให้เกิดความอบอุ่นและมีกำลังใจ ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

1.4 ศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยของ โรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนนอกเขตเทศบาลและโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ตามทัศนะของผู้บริหาร และครู ดังตาราง 8

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
4.3 กิจกรรมทออย่างหัตถกรรม ประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	3.78	.63	3.56	.74	3.59	.73	3.77	.72	3.93	.66	3.70	.73
4.4 ครู - อาจารย์ได้เกิดกับนักเรียน โดยถือว่านักเรียนทุกคนเป็นทรัพยากร หมดศักยภาพของโรงเรียน	3.89	.56	3.47	.75	3.53	.74	3.62	.77	3.87	.70	3.58	.76
4.5 โรงเรียนพัฒนาครูให้พัฒนารวม ยอมรับนักเรียนทั้งในด้านคำพูด ความคิด และการกระทำเพื่อพัฒนา ประชาธิปไตย	3.68	.58	3.41	.74	3.44	.72	3.46	.75	3.68	.61	3.45	.74

ตาราง 8 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้บริหาร N = 19	ครู N = 119	รวม N = 138		ผู้บริหาร N = 44	ครู N = 159	รวม N = 203		ผู้บริหาร N = 63	ครู N = 278	รวม N = 341	
สภาพการปกครองนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
	3.47	.51	3.10	.71	3.15	.69	3.50	.76	3.49	.69	3.21	.77
4.6 โรงเรียนมุ่งลดหย่อนกิจกรรมครู อาจารย์ ในการออกคำสั่งให้นักเรียน ปฏิบัติตามความดีเห็นของตน												
4.7 ครู - อาจารย์ผูกพันนักเรียนได้พัฒนา ตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีในการทำงาน เป็นกลุ่ม												
	3.73	.56	3.50	.66	3.53	.65	3.79	.59	3.77	.58	3.56	.69

ตาราง 8 (ต่อ)

	โรงเรียนในเขตเทศบาล				โรงเรียนนอกเขตเทศบาล				จังหวัดพระนครศรีอยุธยา			
	N = 138				N = 203				N = 341			
	ผู้ บริหาร	ครู ฯ	รวม		ผู้ บริหาร	ครู ฯ	รวม		ผู้ บริหาร	ครู ฯ	รวม	
สภาพการปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย	N = 19	N = 119	N = 138		N = 44	N = 159	N = 203		N = 63	N = 278	N = 341	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
	3.57	.50	3.37	.72	3.40	.70	3.59	.69	3.37	.84	3.41	.81
4.8 ครู - อาจารย์ดูแลนักเรียนผู้ด้อย คนในแนวทางที่ถูกต้องตามข้อตกลง ของห้องด้วยการควบคุมตนเอง อย่างจริงจัง	3.57	.50	3.37	.72	3.40	.70	3.59	.69	3.37	.84	3.41	.81
4.9 นักเรียนได้รับการฝึกให้เป็น นักคิด นักพูด และนักฟังที่ดี	3.31	.47	3.22	.71	3.23	.68	3.59	.65	3.20	.83	3.29	.81

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสรุปรวมมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีจำนวนรายข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก และปานกลาง เป็นจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ได้แก่ เรื่องการสนับสนุนให้นักเรียนจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน การพัฒนาครูให้มีพฤติกรรมยอมรับนักเรียนทั้งในด้านคำพูด ความคิดและการกระทำ โรงเรียนมุ่งลดพฤติกรรมครู-อาจารย์ เรื่องการออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม ครู-อาจารย์ ดูแลนักเรียนให้ประพฤติตนในแนวทางที่ถูกต้องตามข้อตกลงของห้อง การฝึกนักเรียนให้เป็นนักคิด นักพูด และนักฟังที่ดี และนักเรียนได้รับการฝึกให้ดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยนอกเหนือจากนี้มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

หากพิจารณาตามทัศนะของแต่ละฝ่าย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลและโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสรุปมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกเรื่องมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มากเช่นเดียวกัน ยกเว้นเรื่อง การมุ่งลดพฤติกรรม ครู-อาจารย์ ในเรื่องการออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดในจังหวัด และเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนในเขตเทศบาล มีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนเรื่องการฝึกให้นักเรียนเป็นนักคิด นักพูดและนักฟังที่ดีนั้น เฉพาะผู้บริหารโรงเรียนในเขตเทศบาลมีทัศนะว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ทั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล และโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีทัศนะว่า สภาพการปกครองนักเรียนด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสรุป ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกือบทุกเรื่องปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นเดียวกัน ยกเว้นเรื่องการจัดกิจกรรมทุกอย่างมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ครู-อาจารย์ให้เกียรตินักเรียนโดยถือว่าทุกคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของโรงเรียน และการฝึกให้นักเรียนพัฒนาตนเองเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

2. เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้านของโรงเรียน
ในเขตเทศบาล กับของโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละด้านของโรงเรียนในเขต
เทศบาล กับของโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ข้อที่	การดำเนินงานด้านการ ปกครองนักเรียน	ผู้บริหารและครู ในเขต N = 138		ผู้บริหารและครู นอกเขต N = 203		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการดูแลนักเรียน	3.47	.52	3.47	.55	.04
2	ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	3.59	.51	3.59	.59	.11
3	ด้านการส่งเสริมวินัย ในตนเอง	3.29	.51	3.35	.61	1.00
4	ด้านการส่งเสริม ประชาธิปไตย	3.41	.54	3.47	.63	-.90
	รวม	3.45	.47	3.47	.55	-.39

จากตาราง 9 พบว่า ทั้งสองฝ่ายมีทัศนะต่อการดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดูแลนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเองและด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งสองฝ่ายมีทัศนะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน

3. เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้านของโรงเรียน
ในเขตเทศบาล กับโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของผู้บริหาร ดังตาราง 10

ตาราง 10 เปรียบเทียบสภาพการปกครองนักเรียนโดยสรุปและแต่ละรายด้าน ของโรงเรียน
ในเขตเทศบาล กับโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ตามทัศนะของผู้บริหาร

ข้อที่	การดำเนินงานด้านการ ปกครองนักเรียน	ผู้บริหาร ในเขต N = 19		ผู้บริหาร นอกเขต N = 44		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการดูแลนักเรียน	3.86	.40	3.76	.43	.90
2	ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	3.97	.43	3.90	.52	.51
3	ด้านการส่งเสริมวินัย ในตนเอง	3.63	.42	3.61	.51	.19
4	ด้านการส่งเสริม ประชาธิปไตย	3.65	.46	3.73	.51	-.60
	รวม	3.79	.38	3.75	.43	.39

ภาคผนวก

แบบสอบถามในการหาปริศนาพิมพ์

เรื่อง

การปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับศึกษาสภาพการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีข้อความถาม 50 ข้อ ถามเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
3. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิเคราะห์มาใช้เป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณา ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการปกครองนักเรียนให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากยิ่งขึ้น คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่านแต่ประการใดทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบ และสถานที่ตั้งของโรงเรียน ขอให้ท่านกาเครื่องหมาย / ลงใน () ตามความเป็นจริง

1.1 ตำแหน่งที่ท่านดำรงอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่

- () ผู้บริหาร
- () ผู้ช่วยผู้บริหาร
- () อาจารย์ผู้สอนหรือครู

1.2 สถานที่ตั้งโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่

- () อยู่ในเขตเทศบาล
- () อยู่นอกเขตเทศบาล

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ถามเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครองนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครู ซึ่งมี 5 ระดับดังปรากฏในตารางต่อไปนี้ ขอให้ท่านไปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อและกาเครื่องหมาย / ลงในช่องใดช่องหนึ่งด้านขวามือ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของท่าน

การดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน	สภาพการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. <u>ด้านการดูแลนักเรียน</u>					
1.1 ผู้บริหารโรงเรียนดูแลงานด้านการปกครอง นักเรียนอย่างใกล้ชิด					
1.2 โรงเรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน ด้านการปกครองดูแลนักเรียนโดยมุ่งประโยชน์ ให้เกิดแก่นักเรียนอย่างชัดเจน					
1.3 แผนการดำเนินงานด้านการปกครองดูแล นักเรียนมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน					
1.4 ผู้บริหารโรงเรียนจัดระเบียบงานด้านการ ปกครองดูแลนักเรียนให้ดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพ					
1.5 โรงเรียนจัดประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรทุกฝ่าย ในโรงเรียนมีความรู้เรื่องงานและความ สำคัญของงานด้านการปกครองนักเรียน					
1.6 คณะกรรมการด้านการปกครองนักเรียน ทำงานอย่างเข้มแข็ง ทำให้สามารถพัฒนา งานด้านการปกครองดูแลนักเรียนได้					
1.7 โรงเรียนจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานด้านการปกครอง ดูแลนักเรียนอย่างเพียงพอ					

การดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน	สภาพการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.8 โรงเรียนติดต่อกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อ ร่วมกันพัฒนาคุณภาพนักเรียน					
1.9 โรงเรียนจัดระบบงานธุรการและการเงิน ให้อำนวยความสะดวกแก่งานด้าน การปกครองนักเรียน					
1.10 คณะกรรมการด้านการปกครองใช้เวลา กับงานปกครองดูแลนักเรียนอย่างเพียงพอ และสม่ำเสมอ					
1.11 โรงเรียนสำรวจจำนวนนักเรียนที่จะ เข้าเรียนในปีต่อไปไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อเตรียมการทุกอย่างไว้ให้พร้อมก่อนเปิด เรียนในภาคต้นของแต่ละปีการศึกษา					
1.12 โรงเรียนปรึกษาหารือกับผู้ปกครองนักเรียน เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในแนวทางที่ถูกต้อง					
1.13 โรงเรียนรับและคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนใน โรงเรียนแต่ละปีการศึกษาด้วยความยุติธรรม ..					
1.14 การจัดกลุ่มนักเรียนเข้าเรียนในแต่ละชั้นแต่ละ วิชา คำนึงถึงความถนัด ความสนใจและพัฒนา การทุกด้านของนักเรียนอย่างแท้จริง					

การดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน	สภาพการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.15 โรงเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกเข้าเรียนในแผนการเรียนต่าง ๆ					
1.16 ฝ่ายปกครองของโรงเรียนได้จัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนทุกคนไว้อย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบหลักสูตร เพื่อใช้ประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือนักเรียน					
1.17 โรงเรียนมีวิธีการติดตามและแก้ไขปัญหาคาดเรียนของนักเรียนที่ได้ผลเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย					
1.18 การรายงานพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนต่อผู้ปกครองมีผลดีต่อการร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือส่งเสริมความสามารถของนักเรียน					
1.19 บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายให้ความช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ					
1.20 โรงเรียนจัดบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนด้วยความสุขกายสบายใจ					

การดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน	สภาพการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. <u>ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม</u>					
2.1 โรงเรียนมีการวางแผนพัฒนาจริยธรรมนักเรียน ในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดปี					
2.2 ผู้บริหารเอาใจใส่ดูแลและจัดการให้โรงเรียน สะอาดเรียบร้อย และสวยงามอยู่เสมอ					
2.3 โรงเรียนประกาศเกียรติคุณแก่นักเรียนที่ กระทำความดีในเรื่องต่าง ๆ					
2.4 โรงเรียนพัฒนาพฤติกรรมของบุคลากรใน โรงเรียนให้มีผลต่อการให้กำลังใจนักเรียน ในการเรียนและประพฤติตามหลักจริยธรรม					
2.5 โรงเรียนวางนโยบายป้องกันปัญหาการ กระทำความผิดของนักเรียนได้ผลดี					
2.6 โรงเรียนจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ดูแลรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ อาคารสถานที่ของโรงเรียน					
2.7 โรงเรียนจัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา					
2.8 โรงเรียนฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผล ด้วยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมแสดง ความคิดเห็นในกิจกรรมต่าง ๆ					

การดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน	สภาพการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.9 โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามถูกต้องตามวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม					
2.10 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในภาคปฏิบัติให้แก่นักเรียน					
3. <u>การส่งเสริมวินัยในตนเอง</u>					
3.1 ครู-อาจารย์ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน					
3.2 ครูดูแลรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ					
3.3 โรงเรียนเน้นให้ครู-อาจารย์ตระหนักว่าการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพเป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาความประพฤติของนักเรียน					
3.4 <u>ฝ่ายปกครองนักเรียน</u> แก้ไขความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนด้วยการค้นหาสาเหตุมากกว่าใช้วิธีการลงโทษ					

การดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน	สภาพการปฏิบัติ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
3.5 โรงเรียนจัดให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเพื่อ ช่วยให้นักเรียนมีแนวคิดที่ถูกต้องในด้าน ความประพฤติ					
3.6 ครู-อาจารย์ ศึกษาหลักการและวิธีการ ลงโทษที่ได้ผลดีแก่นักเรียนอย่างแท้จริง					
3.7 นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถตามความสนใจและความ ถนัดของตน					
3.8 ครู-อาจารย์ ประพฤติตนเหมาะสมเป็นที่ เคารพรักของนักเรียน					
3.9 ครู-อาจารย์ ยืมักทหาย ชมเชยนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นและมีกำลังใจ ..					
3.10 โรงเรียนฝึกนักเรียนให้รู้จักควบคุมตนเอง โดยการให้อิสระในการใช้เหตุผลปกครอง ดูแลกันเอง					

การดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน	สภาพการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. <u>ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย</u>					
4.1 โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันคิด จัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีครูคอยเป็นที่ปรึกษา ..					
4.2 โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักการตั้ง คณะกรรมการเพื่อวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ					
4.3 กิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นมุ่งให้เกิดประโยชน์ ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน					
4.4 ครู-อาจารย์ให้เกียรติแก่นักเรียนโดยถือว่า นักเรียนทุกคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของ โรงเรียน					
4.5 โรงเรียนพัฒนาครูให้มีพฤติกรรมการ ยอมรับนักเรียนทั้งในด้านคำพูด ความคิด และการกระทำเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย					
4.6 โรงเรียนมุ่งลดพฤติกรรมครู-อาจารย์ใน เรื่องการออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม ความคิดเห็นของตน					
4.7 ครู-อาจารย์ ฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นสมาชิกที่ดีในการทำงานเป็นกลุ่ม					

การดำเนินงานด้านการปกครองนักเรียน	สภาพการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.8 ครู-อาจารย์ดูแลให้นักเรียนปฏิบัติตนใน แนวทางที่ถูกต้องตามข้อตกลงของห้องด้วย การควบคุมตนเองอย่างจริงจัง					
4.9 นักเรียนได้รับการฝึกให้เป็นนักคิด นักพูด นักฟังที่ดี					
4.10 นักเรียนได้รับการฝึกให้ดำเนินชีวิตตามวิถี ทางประชาธิปไตย โดยให้เป็นผู้มีคุณธรรม สามัคคีธรรม และปัญญารธรรม					

ที่ ทม 1007/3026

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 ธันวาคม 2535

เรียน ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนธัญบุรี

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวนิตยา วีระพันธ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง การปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รศ.กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ ประธาน

อ.สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ผู้บริหารและครู จำนวน 55 คน ตอบแบบสอบถาม
ในระหว่างเดือนธันวาคม 2535 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

สมพร บัวทอง

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร.258411

ที่ ทม 1007/2944

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

2 ธันวาคม 2535

เรียน ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวนิตยา วีระพันธ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง การปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รศ.กาญจนา	ศรีภาพสินธุ์	ประธาน
อ.สุพิพรรณ	พัฒน์พาณิชย์	กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ผู้บริหารและครู จำนวน 45 คน ตอบแบบสอบถาม
ในระหว่างเดือนธันวาคม 2535 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่บัณฑิตวิทยาลัยด้วย

ขอแสดงความนับถือ

สมพร บัวทอง

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร.2584119

ที่ ทม 1007/3197

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

2 ธันวาคม 2535

เรียน ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวนิตยา วีระพันธ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำ
ปริญญานิพนธ์ เรื่อง การปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รศ.กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ ประธาน

อ.สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอหนังสือราชการเพื่ออำนวยความสะดวกในการขอความ
ร่วมมือจากโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยให้
ผู้บริหารและครูตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนมกราคม 2536 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำ
ปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ
ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

สมพร บัวทอง

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร.2584119

ที่ อย(สศจ.)1027/037

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

ถนนโรจนะ อย. 13000

7 มกราคม 2536

เรื่อง ขอมความอนุเคราะห์

เรียน

ด้วยสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับแจ้งจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ว่า นางสาวนิตยา วีระพันธ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความประสงค์ สํารวจข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง การปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ขอมความอนุเคราะห์โรงเรียนให้ความร่วมมืออนุเคราะห์ แก่บุคคลดังกล่าว จักเป็นพระคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สุธน จุลไมกย์

(นายสุธน จุลไมกย์)

ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กลุ่มงานบริหารทั่วไป

ฝ่ายอำนวยการ

โทร.244626

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวนิตยา ชื่อสกุล วีระพันธ์

เกิดวันที่ 6 เดือน มีนาคม พุทธศักราช 2494

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 57/1 ตำบลท่าเรือ อำเภอท่าเรือ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2501-2503 ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนถนนวิเชียรชม จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2504 ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดควรวีเศษ จังหวัดตรัง

พ.ศ. 2505 - 2507 ประถมศึกษาปีที่ 5 - 7 โรงเรียนเทศบาลสังขวิทย์ จังหวัดตรัง

พ.ศ. 2508 - 2510 มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนอนุบาลสตรีทบเที่ยง จังหวัดตรัง

พ.ศ. 2511 - 2512 มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 โรงเรียนการช่างสตรีตรัง จังหวัดตรัง

พ.ศ. 2513 - 2515 จบประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครู

พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2518 จบปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2536 จบปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติการทำงาน

พฤษภาคม 2515 เริ่มรับราชการ ตำแหน่งครูตรี โรงเรียนอุทัย อำเภออุทัย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เมษายน 2524- ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนท่าเรือ "นิตยานุกูล"

เมษายน 2536 อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- ทำหน้าที่หัวหน้างานปกครองหญิง

การปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

บทคัดย่อ
ของ
นิตยา วีระพันธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
เมษายน 2536

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการปกครองนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจะศึกษาใน 4 เรื่อง คือ เรื่อง การดูแลนักเรียน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมวินัยในตนเอง และการส่งเสริมประชาธิปไตย ตามทัศนะของผู้บริหารและครู

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 67 คน ครูจำนวน 303 คน รวมทั้งสิ้น 370 คน ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2535 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับสภาพการปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสภาพการปฏิบัติในด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนด้านการดูแลนักเรียน ด้านการส่งเสริมวินัยในตนเองและด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
2. สภาพการปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเขตเทศบาลกับนอกเขตเทศบาล แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

THE STUDENT ADMINISTRATION OF THE AYUTTHAYA SECONDARY SCHOOLS UNDER
THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, MINISTRY OF EDUCATION

AN ABSTRACT

BY

NITAYA WEERAPHUN

Presented in partial fulfillment of the requirement for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

April 1993

The purpose of this study was to investigate the student administration practiced in the Ayutthaya secondary schools under The Department of General Education, Ministry of Education, as viewed by the school administrators and teachers. The administration investigated composed of 4 aspects : student welfare, virtue and moral encouragement, self - discipline encouragement ; and the encouragement of democratic practice of the students.

The sample used for this study consisted of 67 administrators and 303 teachers working in the schools investigated. The rating scale questionnaire constructed by the researcher was used as the tool for collecting data. The statistical analysis employed included arithmetic mean, standard deviation and t-test.

It was found that the student administration practiced in the secondary school was at moderate level. When analyzed the data of each of 4 aspects, it was found that the virtue and moral encouragement was at high level, while the other 3 aspects : the student welfare, the self - discipline encouragement ; and the encouragement of democratic practice were at the moderate level. And when compared the student administration practiced between in the schools inside the municipality and in those schools outside, the statistical significant difference was not appeared.